

TUDOR
ARGHEZI

**Versu
ri**

LECTURI ESENȚIALE

Coordonatorul colecției: NICULAE GHERAN

Coperta colecției: SERGIU GEORGESCU

Redactor: MARIANA AVANU-MARCU

© EDITURA INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

Aleea Alexandru, nr. 38, sectorul 1

71273 București

ROMÂNIA

Tel.: 230.25.43

Fax: 230.75.59

E-mail: editura@icr.ro

ISBN 973-577-404—6

TUDOR ARGHEZI

Versuri

Ediție și cronologie de
MITZURA ARGHEZI și TRAIAN RADU

Postfață de ION SIMUȚ

EDITURA INSTITUTULUI CULTURAL
ROMÂN

București • 2004

Textele ediției de față sunt reproduse după volumul Tudor Arghezi *Opere, I. Versuri*, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, colecția „Opere fundamentale”, Editura Univers Enciclopedic București, 2000, ediție îngrijită de Mitzura Arghezi și Traian Radu Prefață de Eugen Simion.

CRONOLOGIE

1880 Epitaful scris de Tudor Arghezi (Ion N. Theodorescu) și dăltuit pe lespede la mormântului său din Mărtișor ne certifică ziua exactă a nașterii și obârșia sa oltenească: „Născut în București, la 21 mai 1880, cu origini părintești în Gorj”.

Într-adevăr, bunicul pe linie paternă, Tudor Cojocaru, era originar din Târgu Cărbunești, județul Gorj, localitate pe care a părăsit-o în adolescență, stabilindu-se la Craiova. Legat de locul natal, Tudor Cojocaru își va adopta mai târziu patronimicul Cărbunescu, iar nepotul va împrumuta prenumele bunicului. Tatăl poetului, Nae Theodorescu, s-a născut la 7 ianuarie 1859, în Craiova, fiind unicul copil al lui Tudor Cojocaru și al Bălașei, născută în Craiova. După moartea tatălui, Nae Theodorescu se mută, împreună cu mama sa, la București, în suburbia Cișmelei, Șoseaua Kiseleff, unde va practica meseria de cofetar, iar după câțiva ani își va înregistra propria firmă de „comersant”.

Tudor Arghezi s-a socotit întotdeauna a fi de spiță oltenească și era mândru de originile sale gorjenești. Slăbiciunea pentru Oltenia și pentru olteni se regăsește în nenumărate pagini din scrierile sale.

Despre mama sa, Maria, al cărei nume se află consemnat în certificatul de naștere al poetului - certificat controversat și chiar contestat de unii istorici și critici literari, datorită unor date eronate - nu există

nici un alt document oficial care să-i certifice numele și care să conțină minime date biografice. Așa se face că, de-a lungul anilor, problema ascendenței materne, iar în anii '80 și a celei paterne, a stârnit numeroase controverse, făcând obiectul unor complicate și disputate dezbateri în presa de specialitate, rămase însă fără o finalizare certă, mai ales în ceea ce o privește pe Maria Theodorescu. Din puținele date ce se desprind din scrierile lui Tudor Arghezi, din și mai puținele însemnări autobiografice existente, precum și din cele ceva mai numeroase și mai nuanțate consemnări existente în corespondența către mama sa, publicată în 1982, aflăm că Maria Theodorescu era femeie simplă, știutoare de carte, provenind dintr-o familie de țărani. Zgârcit cu destăinuirile, Tudor Arghezi s-a declarat întreaga viață un dușman al biografismului și s-a străduit să-și învăluie biografia, acolo unde s-a putut, în taine „legate cu peceti juruite”, mai cu seamă pentru perioadele nefericite ale vieții - copilăria și adolescența. În anul 1883, Nae Theodorescu își abandonează familia, recăsătorindu-se. Copilul rămâne în grija exclusivă a mamei, care, neavând nici o altă sursă sigură de venit, depinde numai de banii trimiși de tatăl copilului. Viața plină de privațiuni materiale, precum și lipsa căldurii unei ambianțe familiale l-au marcat profund pentru tot restul vieții și, pe drept cuvânt, l-au determinat să-și repudieze copilăria și să o caracterizeze drept „cea mai amară vârstă a vieții” și să declare: „N-aș dori să mai fiu o dată copil”.

1887-1891 Este elev al Școlii primare „Petrache Poenaru”, situată în apropiere de Piața Amzei. Numele primului său dascăl, părintele Nicolae Abramescu, revine ca o delicată amintire, ori de câte ori Tudor Arghezi îl va evoca în scrierile sale.

În această perioadă, așa cum a mărturisit mai târziu, l-a „zărit”, pe Calea Victoriei, pe Mihai Eminescu și i-a cunoscut pe P.P. Carp și pe Alexandru Odobescu.

1891-1896 Urmează cursurile Gimnaziului „Cantemir-Vodă”, situația familială obligându-l să locuiască la internatul

Liceului „Sfântul Sava”. îi are printre profesori, la franceză, pe N. Kirilov, „un domn elegant, de o nervozitate excesivă”, descendent din familia matematicianului Kirilov, iar la limba română pe G.O. Gârbea. „Dacă mi-aș recunoaște un părinte adoptiv - în cele gândite și

VI mângălite l-aș numi pe profesorul G.O. Gârbea, care a scris și el (...). Dar tăria lui nu era în a scrie, ci în a răspândi buna și admirabila limbă românească, pe care o cunoștea ca nimeni altul. (...) Gârbea mi-a arătat, primul, farmecele limbii noastre.” Este posibil ca profesorul de limba română să fi intuit talentul literar al elevului său și să-l fi stimulat, din moment ce îi acordă o atenție aparte, rămânând să discute după orele de curs și punându-i la dispoziție biblioteca din locuința sa, din strada Romană, bibliotecă dotată cu multe cărți rare.

De la vârsta de 11 ani este nevoit să se întrețină singur, dând meditații. Vacanțele nu și le irosește, ci își găsește diferite îndeletniciri ce îi vor completa sursele de existență. Așa se face că într-o vacanță îl găsim angajat „la un pietrar industrial”, al cărui meșteșug mecanic de sculptură „n-avea nici un mister, nici o poezie”.

Din perioada studiilor datează și prima poezie trimisă revistei socialiste „Lumea nouă”, care îi va răspunde la poșta redacțională: „Mai știi de unde sare iepurele?”

1896 Anul debutului literar. La 25 iulie, publică în ziarul „Liga ortodoxă”, condus de Alexandru Macedonski, proza *Din ziua de azi*, iar în nr. 9, din 30 iulie, poezia *Tatălui meu*, semnată Ion N. Theodorescu. în același ziar și în „Suplimentul literar” al acestuia va mai publica încă 15 poezii, unele semnate Ion Theo. Cele 16 poezii publicate în „Liga ortodoxă” și în „Suplimentul literar” îi atrag elogiul entuziast al lui Alexandru Macedonski, care, în articolul *Poezie și poeți contemporani*, publicat în „Suplimentul literar” nr. 4, din 10 noiembrie 1896, îi face tânărului debutant o caracterizare superlativă, socotindu-l un viitor artist de mare valoare: „Acest tânăr, la vârsta când eu gângăveam versul, rupe cu o cutezanță fără margini, dar până azi coronată de cel mai strălucit succes, cu toată

tehnica veche a versificării, cu toate banalitățile de imagini și de idei ce multă vreme au fost socotite, la noi și în străinătate, ca o culme a poeziei și artei".

La cenaclul lui Macedonski, din strada Povernei, pe care-1 frecventa de câteva luni, „într-o seară de iunie” îl cunoaște și se împrietenește cu Grigore Pișculescu (Gala Galaction), elev la

VII

Liceul „Sfântul Sava”, prietenie care va dura, peste decenii, până la moarte.

Tot din acest an durează amintirile primelor întâlniri cu pictorul Ștefan Luchian, I.L. Caragiale și G. Ibrăileanu. Abia în toamna lui 1896, promovând cele două corijențe, la elină și muzică vocală, devine absolvent a patru clase gimnaziale, însă, nemaiavând când să susțină și examenul de capacitate pentru a se înscrie în clasa a V-a liceală, se vede obligat să-și întrerupă studiile.

În decembrie întrerupe și colaborarea la „Liga ortodoxă”, deoarece Alexandru Macedonski „intervenea cu pana” în manuscrisele tânărului poet.

1897-1899 în primul număr al „Revistei modeme” (20 iulie 1897) reapare semnătura Ion Theo, sub poezia *Clara noapte*. În nr. 2-3, din 1 septembrie, publică poezia *În regiuni bizare*, iar în nr. 4-5, din octombrie, poezia *Noaptea*.

La 1 februarie 1898 apare primul număr al revistei „Viața nouă”, care reunește în paginile sale semnăturile unor tineri scriitori talentați: Mihail Sadoveanu, Grigore Pișculescu, N.D. Cocea și Ion N. Theodorescu. În nr. 6, din 19 aprilie, publică poemul în proză *Senar*, pe care îl semnează Ion Th. Arghezzi.

(În anul 1956, prin actul nr. 75.108 de schimbare a numelui, acest pseudonim, ortografiat, între timp, Arghezi, depășește aria literaturii, devenind, pentru poet și familia sa, numele oficial.) Începe să fie tot mai preocupat de găsirea unui loc de muncă. În acest scop, solicită conducerii Gimnaziului „Cantemir-Vodă” eliberarea unui certificat și i se eliberează Certificatul

de absolvire nr. 455, datat 19 martie 1898. În vara aceluiași an, va fi, timp de o lună, custode la Expoziția internațională de pictură, organizată de Societatea „Ileana”. Abia către sfârșitul anului, în urma promovării unui examen de chimie, este angajat laborant la fabrica de zahăr din Chitila.

Mediul social în care este obligat să-și desfășoare munca, faptul că lucrează 12 ore numai în schimbul de noapte, inexistența unei perspective de a-și putea continua studiile, precum și lipsa timpului necesar scrisului îl nemulțumesc profund. Cu toate încercările disperate pentru obținerea unui alt post, sau a unei soluții salvatoare, sfârșitul anului 1899 îl găsește tot la fabrica de zahăr.

VIII

1900 La începutul lui februarie (5), convins de eșecul condiției de slujbaș, pleacă la mănăstirea Cemica pentru a se călugări.

În ciuda a tot ceea ce s-a scris și s-a afirmat până acum, în legătură cu acest moment al vieții sale, hotărârea de a alege haina monahală nu a avut o motivație mistică și nu a fost rezultatul unor îndelungate deliberări cu sine însuși. Singura explicație a acestui gest disperat constă în lipsa oricărei perspective de a-și putea continua studiile, la care trebuie adăugate și posibilitatea ce i se oferea, de a se putea dedica scrisului, dar și teama de a nu fi luat în armată. Edificator în acest sens este fragmentul din scrisoarea trimisă lui Gala Galaction, la o săptămână (12 februarie 1900) de la venirea în mănăstire. „Ce mai gândesc, ce mai simt, ce-am mai scris? Ceea ce poate cineva să gândească, dacă ploaia îi răscolește sufletul câteva zile în șir și când un vânt, cu brațe de fier, îi zguduie pereții. Ce îți închipui că simt când, în obscuritatea utreniei, văd un zid din spectre negre, intonând imnuri de mântuire, când noaptea mă cuprinde sub catapetesme de tuci? Ce să simți când *tu* trosnești ca un brad uscat, când fiecare fibră a ta ironizează pe cealaltă și când vezi clar că, în fața lui Dumnezeu, te ștergi ca o linie de cărbune? Însă o

senzație suverană îți adie gândul că, pe când lumea întreagă, la douăzeci de ani își serbează în dragoste vigoarea bărbătească și primăvara animală, tu întinzi asupra corpului tău rețeaua doliului pacinic, azvârlind sărmanilor viermi un adio! De scris!... Până acum, nimic." în *Amintirile ierodiaconului Iosif* explicația este și mai tranșantă: „Călugărirea... nu s-a petrecut cu nici un aparat romantic. Nici îngeri, nici șoapte de peste Oceanul albastru, nici armăsari într-aripați, cu mine călare pe ei. Intrarea mea din cele omenești și deșarte în cele eterne s-a efectuat rapid, într-o căruță, cu geamantanul aruncat în fân“.

Din mărturisirile de mai târziu ale poetului, aflăm că momentul cel mai tulburător, legat de plecarea la mănăstire, a fost despărțirea de mama sa. „Mi-aduc aminte, ca un început al vieții mele noi, pragul casei, cu mama în prag, îmbrățișată, lacrimile ei, în care cădeau mute lacrimile mele. Nu voi putea niciodată să mă lămuresc cum am părăsit-o. Din momentul în care am luat, aproape fără să știu, o hotărâre, hotărârea *mea* mă mișcă hipnotic, ca o poruncă străină, și trebuie să ascult."

IX

10 iunie. După un noviciat de patru luni, este tuns și înveșmântat în haina monahală, primind numele de Iosif. Naș de călugărie i-a fost Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian. Astfel, în monahism se va numi Iosif Theodorescu. Inițial, la propunerea lui Gala Galaction, hotărâseră de comun acord ca numele monahal să fie Hyeronim, însă a intervenit dorința Mitropolitului de a-i fi naș. Tot Gala Galaction este acela care îl va îndemna să-și ortografieze numele Joseph.

8 septembrie. Este hirotonisit diacon de către Mitropolitul Primat, în Catedrala Mitropolitană.

23 noiembrie. Mitropolitul Iosif Gheorghian îl aduce în București, la secretariatul Mitropoliei, tânărul călugăr-poet bucurându-se de protecția și prețuirea sa. îl recomandă „Referent de conferențiar pentru religie comparată la Școala de ofițeri".

1901-1904 Odată îndeplinite condițiile necesare continuării studiilor - independență financiară, timp disponibil pentru studiu și amânarea serviciului militar - diaconul Iosif N. Theodorescu cere Ministerului Instrucțiunii Publice, la 4 mai 1904, aprobarea pentru admiterea „în numărul celor ce depun examene cu preparație în particular” și este repartizat la „Noul Institut de băieți” din București, cunoscut, sub numele directorilor lui, „Institutul Clinciu și Popa”. În aceeași lună susține examenul de „mică capacitate”, obligatoriu pentru absolvirea gimnaziului și se înscrie în clasa a V-a.

Paralel cu obligațiile ce-i reveneau ca diacon călugăr, îndeplinite cu conștiinciozitate, în clipele de răgaz ieșea în oraș, se întâlnea la Universitate și în redacțiile unor publicații cu prietenii, cu o parte din foștii colegi de gimnaziu, întreținându-se îndelung despre literatură, despre artă sau dezbătând evenimente politice, în liniștea chiliei sale continuă să scrie versuri, încearcă să traducă *Psalmii lui David*, tălmăcește *Cântecul preoților*, după Maurice Magre și *Câinele și flaconul*, după Charles Baudelaire. Își desăvârșește studiul limbii române, după vechile cărți bisericești: *Triodul Mare*, *Agheasmatar*, *Liturghier*, *Ceaslovul* și *Mineeale*. Își face regulă de viață din munca zilnică, își cultivă răbdarea, perseverența, abnegația și spiritul de ordine și își însușește sobrietatea în comportament și îmbrăcăminte. Din această perioadă datează cele mai multe poezii din ciclul *Agate negre* și o parte din cele incluse, mai târziu, în volumul *Cuvinte potrivite*. Anul 1901 marchează începutul unei elevate corespondențe cu Aretia Panaitescu, profesoară de limba română. (Vezi voi. *Autoportret prin corespondență*. Editura Eminescu, 1982.)

În anul 1902 o cunoaște pe Constanța Zissu, licențiată în Științele Naturale, profesoară și poetă, viitoarea mamă a primului copil al lui Tudor Arghezi.

La 15 aprilie 1904 scoate revista bilunară „Linia dreaptă”^{1*}, împreună cu V. Demetrius, care își asumă direcția, ierodiaconul Iosif neavând dreptul să participe la viața gazetărească. În cele cinci numere ale revistei,

Tudor Arghezi publică șapte *Agate negre*, 36 (Sărmanul meu suflet strivit), 3 (în depărtarea noastră, Lio), 37 (Morți în crucea nopții? nu cred), 27 (Trecutul revenind pe alocuri), 32 (Oh, cine-ar zice că pe-aici), 4 (Dar unde merg? prin ce oraș) și 41 (Astăzi soarele prin ceață); articolul *Vers și poezie*, apărut în numerele 2 și 3, sub pseudonim; schița *Lotar*, datată 1902 și *Note despre Salonul de pictură: Tinerimea artistică, Aphorisme du coeur* de Lelia Georgescu, *Istoria lui Ștefan cel Mare* de N. Iorga. *Cuvântul înainte* al primului număr, intitulat *AJ3.C.* și semnat Redacțiunea, e scris tot de Tudor Arghezi. „Prin colaborarea lui Tudor Arghezi, «Linia dreaptă» va rămâne în istoria literaturii române un neprețuit periodic, o carte de aur, însemnată cu dâra de foc a geniului. Poezia și poetica argheziană au fost astfel salvate de la pieirea totală; durata unui monument e fixată și păstrată posterității. «Linia dreaptă» e astfel, fără voia lui Tudor Arghezi, primul monument al operei maestrului" (Șerban Cioculescu, *Argheziana*, Editura Eminescu, 1985, p. 162). Colaborează cu proze și versuri (*Agate negre*) la „Revista ideei" a lui Panait Mușoiu.

Rigorile monahale, insatisfacțiile de ordin personal legate de eșecul continuării studiilor, neaderența sa funciară la claustrare, obligativitatea renunțării la sentimentele grave ale iubirii și devoțiunii față de femeie, precum și cenzurarea conduitei sociale, prin interdicțiile participării la viața literară și artistică, îl pun în conflict fățiș cu superiorii ecleziastici. Atunci când o cunoaște pe Constanța Zissu, nonconformismul ce-l caracteriza îl va determina să treacă peste toate aceste bariere și să dea frâu liber

XI sentimentelor care împlinesc ființa umană, într-un corolar de dragoste și iubire.

1905 La 30 ianuarie se naște la Paris Eliazar-Lotar, fiul nelegitim al lui Tudor Arghezi și al Constanței Zissu. Mama copilului, profesoară, este nevoită să-și ascundă maternitatea și îl lasă la Bondy, lângă Paris, în grija unei doici, ea revenind în țară, îngrijorat de soarta

copilului, rămas „pe un braț străin”, Tudor Arghezi se hotărăște să meargă în Franța, pentru a-i reglementa situația. Însă nu poate pleca imediat, deoarece obținuse aprobarea să dea examene într-un an pentru două clase. După promovarea examenelor în sesiunea din toamnă, întâmpinând din nou refuzul Constanței Zissu de a-și aduce copilul în țară, ia hotărârea de a pleca în străinătate. La 2 noiembrie își prezintă demisia din postul de diacon de la Catedrala Mitropolitană, în același timp solicitând și un concediu de studii. Mitropolitul Iosif Gheorghian îi obține, prin prietenul său, Joseph Baud, de la Catedrala Sf. Iosif din București, o recomandare către rectorul Universității catolice din Fribourg, Elveția.

Abia în ultimele zile ale lunii noiembrie părăsește Bucureștiul, cu destinația Paris, împreună cu mama sa. După îndeplinirea unor formalități greoaie și costisitoare, în cele din urmă reușește să clarifice situația copilului, plecând toți trei spre Ziirich, unde drumurile se vor despărți - Maria Theodorescu întorcându-se în țară, cu Eliazar, iar Tudor Arghezi îndreptându-se spre Fribourg. Neavând bacalaureatul absolvit, nu se poate înscrie la Universitatea catolică. Cele două luni petrecute la Fribourg a stat în gazdă la armurierul Theopil Buser.

7906 La 3 februarie îl aflăm instalat la Geneva, preocupat de găsirea soluției salvatoare pentru ieșirea din impas, îngrijorat de soarta celor de-acasă. „Universitatea... am văzut-o; dar știi cât costă taxa *semestrială*? La Medicină 260 lei; la Litere o să aflu poimăine când întâlnesc un agregat la universitate, român, în Științe Naturale. Intenția îmi este să fac universitatea și prepararea de bacalaureat într-același timp, și examenele să se succedă la vreun an de interval. În doi ani aș putea fi licențiat și în trei, cel mult, doctor. De ce râzi? Ce nu-i destul de frumos: Dr. Ion Theodorescu? (...) A trebuit, disperat de căutare, să-i

XII închiriez o odaie mai scumpă decât cea din Fribourg, către noapte. Nu puteam aștepta într-un hotel, una mai

ieftină, care m-ar fi costat, în asemenea condițiuni, îndoit (...) Am deprins la Fribourg soluția cea mai acomodabilă - destul de proastă, bineînțeles - foarte curată a bucătăriei în zece minute. Încui ușile, deschid geamurile, coc, fierb la spirt și până se coace și fierbe mâncarea... e mâncată, din ce în ce mai fiartă; ultima îmbucătură e preparată îndeajuns. Un lucru pe care mi-e imposibil să-l mănânc e laptele, și tocmai ce e mai bun și ieftin în Elveția. M-am căznit și totdeauna am rămas bolnav. (...) Când te mai duci prin București? Mama te-ar ruga ca în ziua când va veni un preot și-o căldare, să dai fuga până la ea să-ți spună două vorbe - și-atunci să-ți pună pe Eliazar în brațe. Dacă știi *Crezul* tot ca mine, n-ar fi rău să-l meditezi. Ai voi?" (Scrisoare inedită către Gala Galaction, datată 3 februarie 1906.)

la hotărârea de a se prezenta numai la bacalaureat, nedisponând de suma necesară înscrierii la Universitate.

1907 Se înscrie la Școala de meserii, unde învață meșteșugul de bijutier, care-i va asigura existența și independența. Face deseori drumul între Geneva și Paris, pe o motocicletă greoaie, cu popasuri la Dijon.

1908 Vizitează Londra, cu intenția de a rămâne șase luni, pentru a învăța limba engleză. După o săptămână de ședere, se întoarce în Elveția dezamăgit de „mutismul” general, adoptat de englezi la auzul limbii franceze.

1909 Călătorește în Italia, traversând peninsula până la Messina, cu un sejur mai îndelungat la Roma.

Multe din prozele și versurile publicate la întoarcerea în țară păstrează notate data și locul unde au fost scrise, confirmând că perioada helvetă, cel puțin din punctul de vedere al creației, i-a fost prielnică. Șerban Cioculescu a afirmat chiar că „poetul învață în Elveția și Franța cea mai frumoasă limbă românească”.

1910 După o absență de șase ani, o dată cu publicarea poemului *Rugă de seară*, în nr. 1 al revistei „Viața socială”, de sub conducerea lui N.D. Cocea, numele lui Tudor Arghezi, „poetul cel mai revoluționar al vremii noastre”, cum l-a numit directorul

XIII revistei, reapare în presa românească. Poezia este

publicată fără acceptul autorului, fiind reprodusă după un caiet lăsat în păstrare vechiului său prieten. Din același ciclu, *Agate negre*, mai apar în „Viața socială”, *Tăcere*, *Tu nu ești frumusețea*, *Stihuri*, *Dedicație*, *Mănăstire*, *Adolescență*, și poate ar mai fi continuat dacă, la sfârșitul anului, poetul nu ar fi revenit în țară, chemat urgent pentru reglementarea serviciului militar, la recrutare fiind călugăr. În carnetul de drum se află însemnarea: „J’y suis depuis decembre 1910”.

1911-1912 își reîncepe activitatea literară și publicistică. împreună cu Th. Cornel redactează *Figuri contemporane din România*. Colaborează la o serie de reviste, printre care „Facla”, „Viața românească”, „Viața socială”, „Teatru” și „Rampa”, cu poezii, pamflete, cronică dramatice și de artă plastică și recenzii. Polemicile și pamfletele îi aduc celebritatea. În 1911 se implică în scandalul iscat în Sinod, publicând mai multe articole vehemente, semnate ierodiaconul Iosif N. Theodorescu, în apărarea vrednicului episcop Gherasim Safirin, care, în urma unor intrigi, fusese scos din scaunul episcopal. Participarea la această campanie de presă va duce la sancționarea ierodiaconului Iosif de către Consistoriul întrunit în ședința din 11 octombrie 1911, care, prin actul nr. 403 din 20 octombrie, comunică Mitropoliei sentința nr. 9, în procesul pârâtului Ion N. Theodorescu: „Iosif N. Theodorescu, fost diacon la catedrala Sf. Mitropolii să fie depus din treapta de ierodiacon și exclus definitiv din tagma monahală”.

Începând cu nr. 46 al revistei „Facla”, din 19 noiembrie 1911, Tudor Arghezi va semna articolele, Ex-ierodiaconul Iosif N. Theodorescu.

La 19 ianuarie 1912, Sinodul validează, ca definitivă, hotărârea consistorială.

În colecția „Biblioteca frumoasă” publică traducerea romanului *Amintiri din casa martilor* de Dostoievski, pe care îl și prefățează. Revăzută pentru ediția de *Scrieri*, traducerea a fost reeditată în anul 1991, la Editura „Tudor Arghezi”.

La 4 octombrie 1912 se decide să legalizeze în registrele de stare civilă din țară nașterea fiului său și se căsătorește cu profesoara Constanța Zissu, de care

va divorța în 1914, Eliazar rămânând

XIV în grija tatălui. După divorț, mama copilului se stabilește în Constanța, ca profesoară la Școala Normală de Fete. În 1914 va publica un volum de versuri cu titlul *Acuarele*. Moare la 13 mai 1921, de bronhopneumonie, în Spitalul Filantropia din București.

1913 Ca prim-redactor al ziarului „Seara”, al cărui proprietar era Alexandru Bogdan-Pitești, în articolele de fond Tudor Arghezi militează pentru neutralitatea României.

1915 Scoate revista „Cronica”, împreună cu Gala Galaction, directorul literar, afirmându-și aceleași convingeri de condamnare a războiului și cerând rămânerea României pe poziții de strictă neutralitate. Într-unul din numerele revistei va publica poezia *Belșug*, moment de referință pentru lirica argheziană. Revista își încetează apariția la 7 februarie 1916.

La 25 octombrie apare primul număr al ziarului „Libertatea”. Director literar: Gala Galaction. Prim redactor: Tudor Arghezi. Ziarul își va înceta apariția în luna iulie 1916.

1916-1918 La 5 noiembrie 1916 se căsătorește cu Paraschiva Burda, născută la 20 iulie 1890, în Buneștii Bucovinei, pe care o cunoscuse în anul 1911, după întoarcerea în țară.

În timpul primului război mondial rămâne în București, fiind încorporat ca soldat auxiliar („completaș”). Colaborează la „Gazeta Bucureștilor”, o anexă a gazetei germane „Bukarester Tageblatt”.

1919 În urma procesului ziaristilor, învinuit de trădare și colaboraționism, Tudor Arghezi este condamnat la 5 ani reclusiune și întemnițat la Văcărești, împreună cu Ioan Slavici, S. Grossmann, D. Kamabatt și Dem. Theodorescu. La scurt timp primește în penitenciar știrea că fiul său, Eliazar, fugise de acasă. „Disperat de această nouă osândă, adusă la osânda dăruită de Curtea Marțială, m-am plâns atunci frumosului cavalerism al unui adversar, d-lui Iorga, și d. Iorga a intervenit la rege pentru grațierea mea. Tot ce am obținut în mai, cu

multă întârziere ierarhică, a fost o eliberare condiționată de 5 zile, inutil supravegheată de un agent, pentru căutarea copilului."

Cei cinci ziariști condamnați au fost grațiați prin decretul regal nr. 51.392 din 31 decembrie 1919.

XV

Colaborările de la revista „Hiena” (1919-1921), inspirate din perioada petrecută în închisoare, vor intra, alături de alte proze și versuri, în volumele *Poarta neagră* și *Flori de mucigai*.

1922-1926 Este chemat de I.C. Brătianu, la îndemnul profesorului E.D. Mugur și, mai mult ca sigur, în urma stăruințelor lui Ion Pillat, să conducă revista „Cugetul românesc”. Aici va publica poezie și proză cu tematică variată. În nr. 2 al revistei, Dim. Dumitrescu-Buzău semnează pentru prima dată cu pseudonimul Urmuz, datorat lui Tudor Arghezi. „Cugetul românesc” își încetează apariția în 1924, cu nr. 2-4 (aprilie-iunie).

În 1923 își asumă conducerea ziarului „Națiunea”, pe care îl scrie singur, aproape în întregime. Dar nici acesta nu a avut o existență prea lungă. În paginile lui a publicat, printre altele, *Amintirile ierodiaconului Iosif*.

Tot în această perioadă colaborează la mai toate publicațiile din țară: „Viața românească”, „Adevărul literar și artistic”, „Lumea”, „Gândirea”, „Lamura”, „Rampa”, „Integral”, „Contemporanul”, „Orizontul”, „Glasul monahilor”, „Cuvântul”, „Clopotul”, „Clipa” și altele.

La 10 decembrie 1924 se naște Domnica-Mitzura, primul copil al lui Tudor Arghezi și al Paraschivei Arghezi.

La 28 noiembrie 1925 se naște Iosif-Baruțu.

7926 Cumpără un teren de 17.250 m.p. pe dealul Mărtisorului, în vecinătatea închisorii Văcărești, pe care începe să sădească pomi fructiferi și viță de vie. Construcția casei și a anexelor gospodărești, inclusiv a clădirii ce urma să adăpostească tipografia, s-a prelungit timp de peste cincisprezece ani, în funcție de disponibilitățile financiare, devenind o adevărată

„fortificație" a unei familii strâns încheigate.

1927 La vârsta de 47 de ani, după exact 31 de ani de la debut și după aproape 20 de ani de „arghezianism" în poezie și publicistică, Tudor Arghezi tipărește primul său volum de versuri, *Cuvinte potrivite*. Critica literară, prin reprezentanții ei de marcă — Eugen Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, G. Călinescu, Mihai Ralea, Șerban Cioculescu, Tudor Vianu, Perpessicius — salută apariția volumului ca pe un eveniment de maximă însemnătate pentru lirica românească, poetul fiind salutat ca „un nou Eminescu".

XVI

1928 La 2 februarie apare revista „Bilete de Papagal", „cea mai mică foaie tipărită de la Gutenberg până azi", sub direcția lui Tudor Arghezi, deschisă tuturor scriitorilor consacrați (M. Sadoveanu, Gala Galaction, G. Topîrceanu, Adrian Maniu, Ionel Teodoreanu, ALO. Teodoreanu, Otilia Cazimir), dar și tinerelor talente (Geo Bogza, Radu Boureanu, Emil Botta, Mihai Beniuc, Virgil Gheorghiu, Eugen Ionescu, Maria Banuș ș.a.).

Arta de pamfletar și polemist a poetului și gazetarului atinge culmile ei, Tudor Arghezi impunând, prin revista sa, o nouă specie literară — tableta. Seria întâi a „Biletelor de Papagal", cu apariție zilnică, se încheie cu nr. 460 din 9 august 1929, în care directorul repetă cererea adresată cititorilor în numărul anterior „să binevoiască a-i acorda o vacanță destinată unui supliment de lucru până la 1 octombrie", pentru a definitiva volumul în proză, *Amintirile ierodiaconului Iosif*.

Spre deosebire de majoritatea gazetelor și revistelor vremii, „Bilete de Papagal" nu au fost expresia unui grup politic financiar sau literar. „E adevărat că ziarul meu mi l-am inventat și făcut singur, fără partid, fără amici politici, fără sprijinul cultural și estetic, nici al guvernelor, nici al domnului Aristide Blank".

1929 în luna decembrie apare volumul *Icoane de lemn*, cu subtitlul *Amintirile ierodiaconului Iosif*, având ca punct

de plecare experiența celor patru ani, unsprezece luni și cincisprezece zile de călugărie.

1930 La 15 iunie, reapare, păstrându-și formatul, revista „Bilete de Papagal”, pentru o scurtă perioadă de timp, până la 5 octombrie, în decembrie publică volumul *Poarta neagră*, alcătuit din pamflete, profiluri și poeme, inspirate din perioada detenției la Văcărești.

Începe colaborarea și la „Magazinul”, „Radio și radiofonia” (fiind unul din susținătorii postului de radio românesc), „Tiparnița literară”.

Familia Arghezi se instalează la Mărțișor: „Cu o satisfacție pe care nu o dă literatura, am bătut câteva mii de lemne cap în cap, ca să ajung să pun pe picioare o clădire de gospodărie, ajunsă la vârf”.

XVII

1931 Publică un nou volum de versuri, *Flori de mucigai*, alt moment de referință pentru estetica argheziană, alcătuit din douăzeci și cinci de poeme (patru apărute în „Hiena” și „Adevărul literar și artistic”, iar 21 inedite), inspirate din Văcăreștii anului 1919. Nemulțumit de portretele realizate de Iser și de Pallady, propuse de editură, fiind înzestrat cu talent pentru desen, schițează în fața oglinzii autoportretul, devenit între timp celebru, care însoțește volumul.

Apare al treilea volum de proză, *Cartea cu jucării*, ilustrat de Lucia Demetriade-Bălăcescu. Izvorât din cadrul familial de la Mărțișor, făurit cu osârdie și încăpățănare, poate și ca o compensație pentru copilăria sa nefericită, eden populat, pe lângă eroii principali - Mițu, Barutu, mama-mare, mama și tatutu -, și de găze, animale, păsări și flori, precum și din convingerea că „nici o jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria de vorbe”, volumul s-a bucurat de un succes deosebit.

Revistelor enumerate anterior li se adaugă colaborările la „Realitatea ilustrată”, „Mișcarea”, „Progresul social”, „Secolul”, „Dimineața”, „Arta”.

1933 Apare volumul *Tablete din Țara de Kutu*, o alegorie a situației politice și sociale din România acelor vremuri. Începe traducerea comediilor lui Moliere. Colaborează la săptămânalul „Vremea”.

1934 Publică poemul în proză *Ochii Maicii Domnului*, cu subtitlul „roman”, dat de editură. În colaborare cu profesorul Popescu-Rebus, editează volumul *Cuvinte potrivite... și încrucișate*. Inițiază colecția „Biblioteca Mărtișor”, în care publică volumul *Poezii*. Începe colaborarea, cu versuri și proză, și la revistele „Ramuri”, „Revista Fundațiilor Regale” și „Țara Românească”. Primește Premiul Național de Poezie, împreună cu George Bacovia.

1935 Apare o nouă carte de versuri, a treia, intitulată *Cărticica de seară*. În prima ediție definitivă, îngrijită de autor, din 1936, la numărul inițial vor fi adăugate încă unsprezece poezii, titlul devenind

XVIII

Stihuri de seară. În celelalte ediții definitive (1940, 1943, 1959, 1962, 1966) titlul va fi din nou schimbat, în *Versuri de seară*.

1936 Apare *Cimitirul Buna-Vestire*, „cel mai frumos roman fantastic din literatura noastră” (Pompiliu Constantinescu).

Editura Fundațiilor inaugurează colecția „Ediții definitive. Scriitori români contemporani” cu volumul Tudor Arghezi, *Versuri*, care cuprinde toate poeziile publicate în *Cuvinte potrivite*, *Flori de mucigai* și *Cărticică de seară*, la care autorul nu face nici o modificare în text și nici în ordinea din sumar și adaugă ciclul inedit *Mărtișoare*. Ediția vafi reeditată, cu adăugiri, în 1940 și 1943. Reeditarea preconizată pentru anul 1948, cu noile adăugiri, este anulată, în urma campaniei la care este supusă opera lui Tudor Arghezi. În „Revista Fundațiilor Regale” publică ciclul de poezii

Cântece cu gura-nchisă, încercare a unei experiențe estetice singulare în lirica argheziană: versul alb.

1937 Apare noua serie a revistei „Bilete de Papagal” (seria a treia), cu un alt format și o altă prezentare grafică. După 33 de numere (iunie 1937-februarie 1938), revista este interzisă.

Publică volumul de poeme în proză *Ce-ai cu mine, vântule?* Ilustrații de Lucia Demetriade-Bălăcescu.

1939 Apare un nou volum de versuri. *Hore*.

Se îmbolnăvește foarte grav. Consultat de toate somitățile medicale, nu i se acordă nici o șansă. Este vindecat, în mod miraculos, de doctorul Grigoriu-Argeș. Această împrejurare va fi reflectată mai târziu, în comedia *Seringa*.

Reia colaborarea la revistele literare.

1942 Apare romanul *Lina*, subintitulat poem. Publică poezii în „Claviaturi” și în „Revista română”, pe care le va introduce în *Addenda* ediției definitive. *Versuri*, 1959.

1943 Colaborează și la revistele „Vremea” și „Duminica”.

În zilele de 27 februarie și 6 martie conferențiază la Ateneul Român despre Mihai Eminescu.

În luna iunie, textul va fi editat de Editura „Vremea”, în colecția „Cartea cu vieți ilustre”.

XIX

Din aprilie până la finele lunii septembrie, sub egida lui Coco, la rubrica „Bilete de Papagal”, publică zilnic, în ziarul „Informația zilei”, director Grigore Malciu, câte o tabletă. Joi, 30 septembrie, în numărul 624, datat vineri, 1 octombrie, este publicat cunoscutul pamflet antifascist *Baroane*. Iată ce notează Tudor Arghezi referitor la acest pamflet: „După articolul apărut joi 30 septembrie (cu data de vineri) autorul a fost arestat, a dormit la Poliție și a doua zi a fost transportat la lagărul Târgu-Jiu, unde a stat închis până la 20 decembrie 1943. La 23 august 1944, tot o joie, schimbându-se regimul, la 24, cu data de 25, a reapărut numărul 625,

cu articolul *Ne-am întors*. Malciu a ținut să publice din nou *Baroane*. În plus, pe manșeta ziarului, directorul a ținut să publice și pe primul redactor: Tudor Arghezi".

În lagărul de la Târgu-Jiu, în cabana nr. 5, camera nr. 8, scrie piesa *Seringa*. Trimite la ziarul „Ardealul” poezia *Letopiseți*, care va apărea sub semnătura T. Argeș.

1944 La 26 august, „Informația zilei” nr. 626 a fost confiscată de poliție, motivul fiind tableta *Schimbare la față*. În legătură cu acest incident, poetul va consemna următoarele: „Numărul de a doua zi, 626, 26 august, a fost confiscat după o vânzare de 30 000 de exemplare. A treia zi n-a mai apărut ziarul. Poliția umblând să-l aresteze, directorul s-a ascuns. Un grup de americani aviatori, din prizonieri puși în libertate, care desinaseră caricaturi după articolul *Baroane*, anul trecut, au venit să cunoască pe autor și au găsit biourourile goale și ușile lăsate date de părete de către Poliție. A patra zi a apărut, după o pauză de o zi, numărul 627 (marți 29 august), reproducându-se articolul *Schimbare la față*, din numărul precedent, confiscat. Am inaugurat un *Calendar de note* la foileton. Prim-redactor afișat, n-am fost consultat asupra articolelor apărute cu declarația că vorbesc în numele redacției întregi. Am rupt legăturile cu gazeta brusc, printr-o scrisoare. Scrisoarea mea a coincis cu interzicerea apariției «Informației zilei» - binevenită, date fiind continuile turburări din guvernul celor patru partide concentrate. Producându-se calomnia, de atunci repetată, că Malciu ar fi fost agent de siguranță, m-am împăcat și m-am solidarizat cu el”.

16 decembrie. Tudor Arghezi scoate ultima serie (a patra) a „Biletelor de Papagal” (48 de numere), în format de ziar, până joi 15 februarie 1945. Motivația încetării apariției ziarului ne-o oferă însuși Tudor Arghezi: „Ziarul încetând să apară din pricina unui conflict social între patronii și lucrătorii tipografiei «Viitorul», organizați în comitet de fabrică și în cenzură, situația a durat neîntreruptă și am renunțat la ziar. Surpriză ridiculă: la 24 mai, Ministerul Propagandei mi-a trimis prin Cenzură o punere în vedere că mi-a fost

retrasă autorizația".

1945 Articolele tipărite în seria a patra a „Biletelor de Papagal", care erau departe de entuziasmul ziarelor ce proclamau noua propagandă culturală, în numele noii democrații, au declanșat reacția vehementă a lui Miron Radu Paraschivescu (*Un impostor: d. Tudor Arghezi*. „România liberă", nr. 172, 21 februarie 1945), un prim semnal al conspirației, care viza excluderea lui Tudor Arghezi din câmpul literaturii române, datorită refuzului acestuia de a accepta marșul stângii, cât și criticilor aduse derutei istorice în care se găsea societatea românească în acele momente. Articolul nu a avut ecoul scontat, iar interzicerea „Biletelor de Papagal" a dus la retragerea din publicistică, pentru mai bine de un an, a lui Tudor Arghezi. „Rostul ziarului nostru, apărut din abnegație, sărăcie și răbdare este să scoată în relief nerușinările marelui moment național al speranței și al suferinței pe care îl trăim și să împiedice măcar întinderea mocirlei."

Colaborează la „Revista Fundațiilor Regale", „Torța", „Orizont" ș.a.

1946 La 12 aprilie reappare „Adevărul", interzis la 30 decembrie 1937, împreună cu „Dimineața" și alte ziare de stânga. Tudor Arghezi revine, relansând rubrica *Tablete*, pe care ziarul își va întemeia o bună parte a audienței.

Apar două volume din tabletele publicate în ziare și reviste: *Bilete de Papagal*, Editura Casa Școalelor, și *Manual de morală practică*, Editura Pigmalion, Iași.

Editura de Stat publică în colecția „Biblioteca de buzunar" volumul *Versuri alese*, având, în loc de prefață, facsimilul unei scrisori a autorului către „Domnii editori". În sumar au fost incluse 96 de poeme din ediția definitivă de *Versuri*, apărută la Fundația Regală pentru Literatură și Artă.

I se decemează Premiul Național pentru Literatură și Meritul Cultural. Este sărbătorit împreună cu Gala Galaction pentru împlinirea a 50 de ani de activitate.

1947 Temutul polemist, incomod și neschimbat în atitudinea lui, redevine ținta unor atacuri și mai virulente, încercându-se anihilarea sa. Tonul îl dăduse Traian Șelmaru, spre sfârșitul anului 1946, iar în martie 1947 Miron Radu Paraschivescu declanșează din nou, în serial, o distrugătoare campanie, provocată mai cu seamă de tableta *Viața literară* („Adevărul”, nr. 16 796, 23 februarie 1947), în care Tudor Arghezi denunță cenzura, oportunismul și plasarea nonvalorilor în posturi de conducere în viața culturală, pledând pentru independența spiritului, condiție de viață obligatorie pentru scriitor și artist. „[...] tot o porcărie e și viața literară, ba poate că mai rău. De unde începe această viață ca să se poată numi cu drept cuvânt literară? De la ziar și revistă și ea ține până la carte. Întâi nu ți se dă hârtie, adică nu ai de unde o cumpăra: adică ai de unde să cumperi cu prețul împătrit, ceea ce nu-i o viață, ci o moarte literară. Al doilea, trebuie, tu scriitor cunoscut și apreciat, ba câteodată premiat cu titlul de național - și nu numai atât, ci și sărbătorit, să ceri autorizație ca să scrii, cuvintele românești fiind încuiate în lada de fier și cheile stând verigă în buzunarul unor domnișori care au învățat să iscălească exact. Încolo, viața literară e liberă, cu condiția să nu scrii. Autorizația cerută, dacă ai norocul să fii scriitor propriu-zis, ți se refuză chiar sprijinită de un Rector și un Ministru.

Singuri au dreptul să le fie acordată profesioniștii de a zecea și a cincisprezecea mână. Apoi presa fiind liberă și condeiul de așijderi, trebuie să ceri voie și de tipar, la cenzură, fiecare slovă trecută din alfabet în manuscris. Fericirea scriitorului durează neîntrerupt de vreo cincisprezece ani.”

La congresul Uniunii sindicatelor, artiștilor, scriitorilor și ziariștilor, care a avut loc în a doua jumătate a lunii octombrie, atacurile contra lui Tudor Arghezi cunosc o nouă izbucnire. Nicolae Moraru, secretarul sindicatului

și lucrător la secția de propagandă a PCR, a oficializat opiniile lui Traian Șelmaru și Miron Radu Paraschivescu, acuzându-l pe Tudor Arghezi că „nu cunoaște noile realități politice și militare rezultate după al doilea

XXII război mondial, că are nostalgia trecutului, a moșierilor și capitaliștilor, a foștilor stăpâni de altădată ai României*¹.

Editura Socec et Co. SAR tipărește placheta *Țara piticilor*, cu ilustrații de Mitzura Arghezi.

La Editura de Stat îi apare volumul *Una sută una poeme*, „un eveniment literar al vremii**”. De fapt, în sumar au rămas o sută de poeme, poezia *Aci, la noi* fiind eliminată de cenzură. Spre mijlocul lunii decembrie, cartea a fost retrasă din librării.

Poziția lui Tudor Arghezi de situare deasupra acerbilor confruntări politice partizane, precum și păstrarea propriei libertăți de expresie aduc după sine supravegherea sa ca scriitor și om al Cetății, atât de către forțele comuniste, cât și de cele de dreapta, aflate în opoziție. Tableta *De Anul Nou*, publicată în nr. 17 050, din 31 decembrie, este ultima colaborare la ziarul „Adevărul**”, între anii 1937-1947, Tudor Arghezi și-a înjghebat o mică tipografie compusă dintr-o mașină plană nr. 12, un Boston, un tighel, o mașină de tăiat hârtie și alte ustensile necesare. În această mică tipografie intenționa să-și publice întreaga operă, meșterul tipograf fiind autorul însuși, iar ucenici, cei doi copii ai săi. Aici s-a tipărit o singură carte: *Drumul cu povești*. În caseta tehnică se menționează următoarele: „Acest caiet de buzunar, întâiul din seria lui, scris de Tudor Arghezi, desinat de Mitzura Arghezi și tipărit de Barutu Arghezi, acasă la ei, în editura autorului, a văzut lumina zilei de Crăciunul anului 1947”. Tipografia va fi confiscată în 1948.

1948 Apariția articolului *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei*, în „Scânteia**” nr. 1013-1016 din 7-10 ianuarie, semnat de Sorin Toma, determină eliminarea din viața literară a numelui și a creației lui Tudor Arghezi.

Familia întreagă a trecut prin momente grele, dar forța morală a scriitorului nu a slăbit nici o clipă, creând celor din jur echilibrul și liniștea necesare. Singurul contact oficial cu literatura rămân traducерile, care vor asigura, alături de fructele grădinii din Mărțișor, existența zilnică. Tălmăcește din limba rusă *Suflete moarte* de Gogol, *Povestiri* de S. Saltîkov-Șcedrin, *Moloh* de Kuprin și *Fabule* de Krîlov, iar din limba franceză *în floarea vieții* de Anatole France.

- 1954 După o lungă absență, reintră în literatură cu volumul de versuri pentru copii *Prisaca*.
Reîncep colaborările la principalele reviste literare și în presa centrală.
- 1955 Publică volumul de versuri *1907 - Peizaje* și culegerea de publicistică literară *Pagini din trecut*.
- 1956 La împlinirea vârstei de 75 de ani, este ales membru al Academiei.
- 1957 Apare *Cântare omului*. Acest volum, împreună cu *1907 - Peizaje*, reprezintă rodul anilor în care pana poetului n-a putut străpunge zidul tăcerii.
- 1958 îi apar *Stihuri pestrițe*, cu ilustrații de J. Perahim, pamflete în versuri și fabule, și volumul de note de călătorie *Din drum...*
- 1959 Apar volumele *Lume veche, lume nouă*, publicistică, versurile pentru copii, *Cartea meafrumoasă*, cu desene de Mitzura Arghezi, iar
- 1960 în colecția „Cele mai frumoase poezii”, *Versuri alese*.
- 1961 Publică ediția bibliofilă *Versuri*, care cuprinde aproape întreaga lirică argheziană.
- 1962 Apar volumele *Tablete de cronicar*, culegere de articole, și *Versuri*, în colecția „Biblioteca pentru toți”.
- 1963 Academia și Uniunea Scriitorilor îl sărbătoresc la împlinirea vârstei de optzeci de ani.
- 1964 Publică volumul de versuri *Frunze* - inaugurând seria anuală a plachetelor de versuri inedite - și volumul de tablete *Cu bastonul prin București*.
- 1965 Apare primul volum din ediția de autor, *Scrieri*.

Este prezent în librării cu placheta *Poeme noi*. Apar volumele 2, 3 și 4 din *Scrieri*.

Publică placheta *Cadențe* și volumul 5 *Scrieri*.

La împlinirea vârstei de 85 de ani, Tudor Arghezi este sărbătorit pe plan național.

Prin Universitatea din Viena i se decernează premiul „Gottfried von Herder”.

Este ales membru al Academiei Sârbe de Științe și Litere.

În acest an apar: placheta *Silabe, Cuvinte potrivite*, ediție bibliofilă, în 85 de exemplare, care nu este destinată vânzării, precum și volumele 6,7, 8,9,10,11 *Scrieri*.

1966 Publică placheta *Ritmuri*, volumul *Răzlețe*, culegere de proze, și *Scrieri*, volumul 12.

În revista „Argeș” publică, lunar, un articol, sub același generic de neînlocuit - „Bilete de Papagal”.

La 29 iulie, Paraschiva, soția poetului, se stinge din viață.

Este acceptată donația prin care Tudor Arghezi își exprima dorința ca ansamblul de la Mărtișor, așa cum arăta după aproape cincizeci de ani de strădanie, să fie transformat în muzeu. Casa memorială „Tudor Arghezi - Mărtișor” își va deschide porțile în anul 1974.

1967 Publică placheta *Noaptea*, versuri închinare Paraschivei, și *Scrieri*, volumele 13,14,15,16.

Apare volumul *Litanii*, o selecție de versuri și poeme în proză în memoria Paraschivei.

La 14 iulie, orele nouă seara, Tudor Arghezi se stinge din viață. Este înhumat în grădina casei din Mărtișor, alături de Paraschiva, „soția, sora și prietena de-o viață”.

1968-2004 Apar postum: volumul *Teatru*, plachetele de poezii inedite *Frunzele tale*, *Crengi*, *XC*, *Călătorie în vis*, *Deslușiri*, precum și ediția *Scrieri*, de la volumul 17 la 44.

2000 În colecția „Opere fundamentale”, Fundația pentru Știință și Artă și Editura Univers Enciclopedic încep publicarea operei lui Tudor Arghezi. Au apărut volumele *Versuri I* și *Versuri II*, care cuprind lirica argheziană în integralitate.

2003 Editura Academiei Române și Editura Univers Enciclopedic continuă publicarea creației argheziene în colecția „Opere fundamentale”. Văd lumina tiparului volumele *Opere III, Publicistică* (1896-1913) și *Opere IV, Publicistică* (1914-1918).

**Cuvinte
potrivite
(1927)**

Testament

Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după
moarte, Decât un nume adunat
pe-o carte, în seara răzvrătită
care vine De la străbunii mei
până la tine, Prin râpi și gropi
adânci, Suite de bătrânii mei pe
brânci, Și care, tânăr, să le urci
te-așteaptă, Cartea mea-i, fiule, o
treaptă.

Așeaz-o cu credință căpătâi.
Ea e hrisovul vostru cel dintâi, Al
robilor cu saricile, pline De
osemintele vărsate-n mine.

Ca să schimbăm, acum, întâia
oară, Sapa-n condei și brazda-n
călimară, Bătrânii-au adunat,
printre plăvani, Sudoarea muncii
sutelor de ani.
Din graiul lor cu-ndemnuri pentru
vite Eu am ivit cuvinte potrivite Și

leagăne urmașilor stăpâni.

Și, frământate mii de săptămâni,
Le-am prefăcut în versuri și-n
icoane. Făcui din zdrențe muguri
și coroane. Veninul strâns l-am
preschimbat în miere, Lăsând
întreagă dulcea lui putere. Am
luat ocară, și torcând ușure Am
pus-o când să-mbie, când să-
njure. Am luat cenușa morților
din vatră Și am făcut-o Dumnezeu
de piatră, Hotar înalt, cu două
lumi pe poale, Păzind în piscul
datoriei tale.

Durerea noastră surdă și amară O
grămadii pe-o singură vioară, Pe
care ascultând-o a jucat Stăpânul,
ca un țap înjunghiat. Din bube,
mucegaiuri și noroi Iscat-am
frumuseți și prețuri noi. Biciul
răbdat se-ntoarce în cuvinte Și
izbăvește-ncet pedepsitor Odrasla
vie-a crimei tuturor.

E-ndreptățirea ramurei obscure
Ieșită la lumină din pădure Și
dând în vârf, ca un ciorchin de
negi, Rodul durerii de vecii
întregi.

întinsă leneșă pe canapea,
Domnița suferă în cartea mea.
Slova de foc și slova făurită
împărechiate-n carte se mărită,

Ca fierul cald îmbrățișat în clește.
Robul a scris-o, Domnul o citește,
Fără cunoaște că-n adâncul ei
Zace mânia bunilor mei.

Cântec de adormit Mitzura

Doamne, fă-i bordei în soare,
într-un colț de țară veche, Nu
mai nalt decât o floare Și
îngust cât o ureche.

Și-n pridvor, un ochi de apă
Cu o luntre cât chibritul, Ca-n
crâmpeiul lui să-ncapă Cerul
tău și nesfârșitul.

Dă-i un fluture blajin Și o
broască de smarald.
Și-n pădurea de pelin Fă să-i
stea bordeiul cald.

Și mai dă-i, Doamne, vopsele
Și hârtie chinezească, Pentru
ca, mânjind cu ele, Slava ta s-
o zmângălească.

Și când totul va fi gata S-o
mută la ea și tata.

înviere

otatuia zveltă și-nsemnând, se pare,
Iubire, tinerețe sau credință, Subt frunza
toamnei cenușii dispare, întinsă-n șes
pustiu velință.

Se mai ghicește mâna ridicată Spre
bolți, cum se ciopli din început. Un deget
cerul fericit l-arată.
Care de stei fusese cunoscut.

Pământul se-aștemu peste făptură, Clipă
cu clipă, neînduplecat.
Nemuritoare-n cripta lor obscură,
Tiparele statuii s-au păstrat.

Din drum

Te cânt și-acum din depărtare,
Necunoscut, ascuns și tutelar, Și-ți mai
trimit aleanuri literare, Cuvinte-n
manuscris și de tipar, Fără să vreau,
fragilă cititoare A stihurilor mele
bărbătești, Să știu, trecând prin timp
călare, Nici cine sunt, nici cine ești.

Copacul, darnic cu găteala lui, De sus își
pierde foi de-argintărie, Căzând în
drumul orișicui, în suflet sau pe pălărie.

Au, soare, tu, ivindu-te domol, Nu îți
alungi, tu, fulgerile lungi, Nu-ți verși
lumina toată-n gol, Nepăsător pe cine îl
ajungi?

Melancolie

Am luat ceasul de-ntâlnire Când se
turbură-n fund lacul Și-n perdeaua lui
subțire îți petrece steaua acul.

Câtă vreme n-a venit M-am uitat cu dor
în zare. Orele și-au împletit Firul lor cu
firul mare.

Și acum c-o văd venind Pe poteca
solitară, De departe, simt un jind Și-aș
voi să mi se pară.

Plugule

r plugule, cin' te-a născocit, Ca să frământî
a șesurilor coaje Și să-nlesnești îndătinata
vraje De-a scoate-n urmă-ți bobul însutit?

Cine ți-a pus cuțitul în pământ Și a pornit
cu soarele întâiul, Hotărnicind moșiei
căpătâiul, Și dumaticatul socotitu-și-l-a
sfânt?

Cine-a purces în ploaie și furtuni
Și a brăzdat în negură și zloată Șesul

blajin și gras, întâiași dată, Cu blesteme,
nădejdi și rugăciuni?

S-a-ndătinat copilul cel pitic Să are și să
strângă avuție.

Osânda și-a schimbat-o-n bucurie,
Clădindu-și slăvi și veacuri cu nimic.

Muntele măslinilor

Munte-ndreptat cu piscul în Tărie
Și neclintit în visul de azur, Bătut de-a
mării veche dușmănie Cu bici de lanțuri
împrejur, Pândit să crească peste tine
Șesul turtit, flămând de înălțime, Și să te-
ajungă praful care vine Stârnit de turme și
desime; Munte, cădelniți de izvoare, Altar
de șoimi, sălaș de sori, Care nu suferi
floarea trecătoare Să te îmbete cu miros de
flori - Tu, în hotarul marilor mistere, Ești
ca un semn de-a pururea putere, Al vieții
noastre cea fără de leac, Împresuratule de
astre!

Sufletul nostru, șubred și sărac, Nu știe
de izvor și roadă. Nădejdea-ne pribeagă
între noi, îți lasă urma slabă, ca o roată
Cu spițele de aur, în noroi.

Târziu de toamnă

Prin singurătatea lui brumar Se risipește
parcul, cât cuprinzi, învăluit în somnul
funerar Al fumegoaselor oglinzi.

Căci prin mijloc, bolnav de mii de ani,
întunecat în adâncimi un lac e-ntins, Și
sângele, din vii și din castani, Pe fața
ruginie a undelor s-a prins.

Tristețea mea străvede printre arbori zarea,
Ca-ntr-un tablou în care nu-nțelegi:
Boschet sau așteptare oprește-n fund
cărarea? Și liniștea-i ecoul buchetelor
pribegi.

Spital de întristare, de căință, în care-ți
plângi iubirea nentâmplată Și-ți amintești cu
dor, cu-o suferință, Făptura nentâlnită
niciodată.

Molifti, câțiva, s-au întâlnit departe, Pe când
murmurul parcului se roagă... Se-nchide
înserarea ca o carte Și sufletul în foi, ca o
zăloagă.

Psalm

Aș putea vecia cu tovărășie
Să o iau părtașa gândurilor mele;

Noi viori să farmec, nouă melodie Să gădesc
- și stihuri sprintene și grele.

Orișicum lăuta știe să grăiască,
De-o apăs cu arcul, de-o ciupesc de coarde,
O neliniștită patimă cerească
Brațul mi-1 zvâcnește, sufletul mi-1 arde.

Știu că steaua noastră, ageră-n Tărie,
Crește și așteaptă-n scripcă s-o scobor.

10

Port în mine semnul, ca o chezășie, Că am
leacul mare-al morții tuturor.

Pentru ce, Părinte,-aș da și pentru cine
Sunetul de-ospețe-al bronzului lovit?
Pâinea nu mi-o caut să te cânt pe tine Și nu-
mi vreau cu stele blidu-nvăluit.

Trupul de femeie, cel îmbrățișat, Nu-1 voi
duce ție, moale și bălan;
Numai suferința cerului, păcat Nu-i cu ea să
turburi apa din Iordan.

Vreau să pier în beznă și în putregai, Ne-
ncercat de slavă, crâncen și scârbit. Și să nu
se știe că mă dezmierdai Și că-n mine însuți
tu vei fi trăit.

Seara

Un păianjen, ca un neg, Umblă lung
în șase peri. Abia-1 vezi și e întreg
Cu nevoi și cu dureri.

Vine de la munca lui, Nu se-nșală de
picior, îl așteaptă, colo-n cui, Casa
prinsă de urcior.

11

Nu mă vede, nu mă are, Nu mă știe de
nimic. De ce-oi fi atât de mare? De ce-i el
atât de mic?

Vânt de toamnă

E pardosită lumea cu lumină, Ca o
biserică, de fum și de rășină, Și oamenii, de
ceruri beți, Se leagănă-n stihare de profeți.
Rece, fragilă, nouă, virginală, Lumina duce
omenirea-n poală, Și pipăitu-i neted, de
atlaz, Pune gâteli la suflet și grumaz.
Pietrișul roșu, boabe, al grădinii, îi sunt,
bătuți și risipiți, ciorchinii. Plocate grele se
urzesc treptat în care frunzele s-au
îngropat. Din învierea sufletului, de izvor,
Beau caprele-amintirilor, Și-n fluierul de

sticlă al cintezii Se joacă mâțele cu iezii.
Deosibești chemarea pruncului în vânt
Cântată de o voce din pământ.
Născut în mine, pruncul, rămâne-n mine
prunc Și sorcova luminii în brațe i-o arunc.

Marină

Unda-ntinsă, val cu val, Până-n malul
celălalt Spală-n lapte de opal Cerul scund și
plopul nalt.

Trei sau patru,-n mal, pescari, Stau de
ceasuri fără număr Muți, ca niște cărturari,
Subt umbrele pân' la umăr.

Peste zare, uriașă, Creasta-și suie un hotel;
în tot cerul, dat cămașă, A-mbrăcat azurul
el.

Și-i silit și lacul sur Să-l îmbrace cu lumină
Și să lingă împrejur Frumusețea lui
meschină.

Mâhniri

E trist diaconul lakint Și temerile lui nu
mint. Fur și tâlhar întru Hristos, El printre

frați trecu sfios.

13

Trupu-i bălan, de osândit, Cu
pravila s-a răzvrătit Și, făcând
cruci, bățând mătănii, Se simte
stârv între jigăanii.

Toți sfinții zugrăviți în tindă Cu
acuarelă suferindă, Ai cinului
monahicesc, Scrutându-1, îl
disprețuiesc.

Căci pe când schivnicii cu toții
Se pedepsesc amar, ca hoții, Cu
post uscat și ascultare, Jertfind
în Săptămâna Mare,

La el, azi-noapte, în chilie, A-
ntârziat o fată vie, Cu sânii tari,
cu coapsa fină De alăută
florentină.

Și Dumnezeu, ce vede toate, în
zori, la cinci și jumătate,
Pândind, să iasă, prin perdea, O
a văzut din cer pre ea.

Psalm

Sunt vinovat că am râvnit
Mereu numai la bun oprit. Eu

am dorit de bunurile toate.

14

M-am strecurat cu noaptea în cetate Și am
prădat-o-n somn și-n vis, Cu brațu-ntins, cu
pumnu-nchis. Pasul pe marmur, tăcut, Călca
lin, ca-n lut, Steagul nopții, desfășat cu
stele, Adăpostea faptele mele Și adormea
străjerii-n uliți Răzimați pe sulii.

Iar când plecam călare, cu trofeie, Furasem
și câte-o femeie Cu părul de tutun, Cu duda
țâții neagră, cu ochii de lăstun. Ispitele
ușoare și blajine N-au fost și nu sunt pentru
mine, în blidul meu, ca și în cugetare,
Deprins-am gustul otrăvit și tare.

Mă scald în gheață și mă culc pe stei, Unde
dă beznă, eu frământ scânteii, Unde-i tăcere,
scutur cătușa, Dobor cu lanțurile ușa.

Când mă găsesc în pisc Primejdia o caut și o
isc, Mi-aleg poteca strâmtă ca să trec,
Ducând în cârcă muntele întreg. Păcatul
meu adevărat E mult mai greu și neiertat.
Cercasem eu, cu arcul meu, Să te răstorn pe
tine, Dumnezeu!

Tâlhar de ceruri, îmi făcui solia Să-ți
jefuiesc cu vulturii Tăria.

Dar eu, râvnind în taină la bunurile toate,
Ți-am auzit cuvântul zicând că nu se poate.

15

Prigoana

Porniră și norii.

Convoaie duc toamna-n mormânt.
Grămezi de lînțolii se sfâșie-n vânt,
în luptă cu corbii, vârtej cu cocorii,
Sosesc în cohorte, se duc în cirezi,
Ca bivolii negri, întinși după coame,
Năvală de șuier, de suflet și came -
Și doliul înfașă Tării și livezi.

Din negură fulgerul sare. L-astupă
un munte ce trece Și-apbi se
despică în zece. Pe culmi zboară
spume și valuri de sare, Cu monștrii
de mână aleargă smintite Femeile
slute, cu muget de vite, Subt biciul
din haos ce șerpuie-n zare, Mânat
de gigantul Satan gol, călare.

Mari țeste se-azvârlă din umăr. De
streășini atârnă martiri fără număr.
Statui se răstoarnă în holde de fum.
Se cleatină cerul în drum Și frigul
străpunge golanii Și bântuie ploaia
castanii Și sufletul geme mușcat de
trecut, Ca fiara, de-o fiară cu pas
cunoscut.

Și totul se-ncheagă și-n gol se
prăvale Cu scrâșnet, cu spaimă, cu
jale, în râpi stau la pândă satirii,
ciclopilor,

Frecându-și spinarea de marginea
gropii.

Puternicii beznei și răii pădurii S-au
strâns pentru pradă, ca furii.

Cenușa visărilor

Cenușa visărilor noastre Se
cerne grămezi peste noi, Precum
se coboară pe glastre, Atinse,
petalele-albastre, De-o găză
căzută de sus printre foi.

Se scutură vântul și geme.
Pământul e una cu cerul,
Orașele-s bulgări și gheme,
Ghitare adânci de blesteme, Și
aerul - rece ca fierul.

Pământul e-o moară deșartă Cu
larve cerșind adăpost, Mișcându-
se-n pulberea moartă, Ce-n haos
mereu se deșartă:

Țărâna visării ce-a fost.

Creion

Vino joc de vorbe goale.
Suntem singuri. Ce să-i spun?
Numai gura dumisale Se aude
subt un prun.

Plouă crengile lui rouă.
Cade câte-o picătură, Una-n
păr, găteală nouă, Una-n gene,
alta-n gură.

Floarea mică, iarba toată, Sub
dantela albei rochi, Spre
genunche ridicată, Plină-i de
pândiri de ochi.

Aerul o strânge. Cerul O
dogoare și-o sărută. Unde
trece-n câmp, ca fierul, Țara
caldă face-o cută.

Numai vorbele nu pot Să-i fi
spus un gând de tot.

Numai ochiul meu nu-1 poate
Spune nici pe jumătate.

Morgenstimmung

Tu ți-ai strecurat cântecul în mine
într-o dup-amiază, când Fereastra
sufletului zăvorâtă bine Se
deschisese-n vânt, Fără să știu că te
aud cântând.

Cântecul tău a umplut clădirea
toată, Sertarele, cutiile, covoarele,
Ca o lavandă sonoră. Iată, Au sărit
zăvoarele, Și mănăstirea mi-a rămas
descuiată.

Și poate că nu ar fi fost nimic Dacă
nu intra să sape, Cu cântecul, și
degetul tău cel mic, Care pipăia
mierlele pe clape - Și-ntreaga ta
făptură, aproape.

Cu tunetul se prăbușiră și norii în
încăperea universului închis.
Vijelia aduse cocorii,
Albinele, frunzele... Mi-s Șubrede
bârnelor, ca foile florii.

De ce-ai cântat? De ce te-am auzit?
Tu te-ai duminat cu mine vaporos -
Nedespărțit - în bolți.
Eu veneam de sus, tu veneai de jos,
Tu soseai din vieți, eu veneam din
morți.

Chemarea

Din pietre sterpe și uscate Un fir
de iarbă s-a ivit, Și vârful lui în
infini A cutezat, străin, să cate.

Născut dintr-un crâmpei de soare
Și o fărâmbă de pământ, Firul
gingaș, curat și sfânt, A-mbobocit
și-a dat o floare.

Strivit în ulița măreață, Secat de
drumul de asfalt, El e de felul
cerului înalt, Care șoptind îi spune
și-1 învață.

El, mulțumit că drept merinde l-
aduce lapte noaptea în pahar, Se
bucură când și-un țânțar De moțu-
i auriu se prinde.

Inscripție pe paravan

Pe pietrișul roșu-n parc Zboară
pâlcuri frunze roșii Cu fazanii și
cocoșii Subt al cerurilor arc.

Din fântână bate-n soare
Biciul rece-al apei vii.
Papagalii-n colivii Se

frământă pe picioare.

Norii lungi, în hore
pure, Trec și ei pe calea
lumii Și se coace turta
humii în arșiță și pădure.

Și, cu toamna-
nferbântată, Joacă
sufletul în noi.
Scumpă! care-ai pus
altoi Gura pe durerea
toată.

Căci, în parc, pe trepte,
jos, Scoate, dintr-un pai
subțire, Pan, aprins de
amintire, Cântecele lui
mincinos.

Psalm

Tare sunt singur, Doamne, și pieziș!
Copac pribeag uitat în câmpie, Cu fruct
amar și cu frunziș Țepos și aspru-n îndârjire
vie.

Tânjesc ca pasărea ciripitoare Să se
oprească-n drum,

Să cânte-n mine și să zboare Prin umbra
mea de fum.

Aștept crâmpeie mici de gingășie. Cântece
mici de vrăbii și lăstun Să mi se dea și
mie, Ca pomilor de rod cu gustul bun.

Nu am nectare roze de dulceată, Nici
chiar aroma primei agurizi, Și prins adânc
între vecii și ceață, Nu-mi stau pe coajă
moile omizi.

Nalt candelabru, strajă de hotare, Stelele
vin și se aprind pe rând în ramurile-ntinse
pe altare - Și te slujesc; dar, Doamne,
până când?

De-a fi-nflorit numai cu focuri sfinte Și de-
a rodi metale doar, pătruns De grelele
porunci și-nvățămintе, Poate că, Doamne,
mi-este de ajuns.

În rostul meu tu m-ai lăsat uitării
Și mă muncesc din rădăcini și sânger.
Trimite, Doamne, semnul depărtării, Din
când în când, câte un pui de înger,

Să bată alb din aripă la lună, Să-mi dea
din nou povața ta mai bună.

întoarcere în țărână

De prin adâncul nopții vin cocorii Pe care i-am văzut plecând, Și cu tăcerea gândului și-a orei Vorbele lor le-auzi de pe pământ.

Vin înapoi din raiuri fericite Și lumea-ntreagă-a stelelor străbat, Vechi credincioși ai turlei părăsite Și ai bisericii sărace dintr-un sat.

În sufletul bolnav de oseminte De zei străini, frumoși în templul lor, Se iscă aspru un îndemn fierbinte Și-mi simt sculate aripi de cocor.

Descântec

.Lacâte, cine te-a închis La ușa marelui meu vis? Unde ni-i cheia, unde-i păzitorul, Să sfărâme zăvorul

Și să vedem în fundul nopții noastre Mișcându-se comorile albastre?

Un pas din timp în timp, greoi, Se-apropie, dar a trecut de noi. Toți pașii se sfârșesc și pier Pentru urechea ta de fier.

De-o vână-ntoarsă peste tine Cred că atârână din văzduh glicine Și, de pe bolți, zorele Și muguri și ciorchini de stele. Cine va pune-n ușa noastră cheie O singură

scânteie? Lumina ochiul și-l așază Și-n
încăpere caută să vadă. Lacătul simte și
tresare Cu bezna mea, ca de o sărutare.
Stea, nu poți tu intra-n veriga lui Și lacătul
tăcerii să-l descui?

Lumină lină

Cum te găsești, ușoară zburătoare, Zăcând
aci, pe-o margine de drum, Și nu dormind
într-un polen de floare, învăluită-n aur și
parfum?

Neascultând de vântul de la stup, Te-ai
aruncat în plasa verde-a zilei Și darurile-
acum, ale zambilei, Puterile-amorțite ți le
rup.

Voind să duci tezaurul de ceară, Te
prăbușiși din drumul cel înalt. Cine-o să vie,
trupul tău de-afară Să-l caute și-n jur să
sufle cald?

Cu aripa-n țărână și în vis, Strânge la piept
comoara ta deplină. Cât te iubesc, frumoasa
mea albină, Că sarcina chemării te-a ucis!

Poartă cernită

Biata bătrână a murit.

Știa că moare negreșit, Ca toți bătrânii când se simt că-ngheață
Intrând încet cu mâinile în ceață.

I-am văzut sufletul trecând în lumea ceealaltă,
Prin plopii vineți, strânși la rând
Și laolaltă.

Un medic îngrijea piciorul stafidit, O fată mică și o soră grasă.
Parcă un străin a-ncremenit între făclii pe masă.

Cățelul a rămas fără bătrână, Nu-i mai ajunge botul pân' la mână,
Retrasă pentru marea rugăciune La piept. Iertăciune.

Va fi-mbrăcat în albituri curate Trupul ei văduv de durere,
Nesimțitor la ceasul jumătate Care bate după 8 mistere.

25

Posomorât azi, câinele nu are Lapte, n-are de mâncare.
S-a întrerupt gospodăria Și s-au închis dulapul și bucătăria.

Piulița de aramă

Lucește ca un astru solitar, Și luna și-a făcut un far
Din turla-nvăluită-n scamă.

Inscripție pe o casă de țară

Te-am ridicat pe-o coastă cu izvoare Și-
mprejmuiindu-ți liniștea cu aștri, Te las
albind prin pomi, din depărtare, Cuib
fermecat, ca de cocori albaștri.

Din prispa ta vreau să-mi aduc aminte, Din
geamul tău gândi-voi la trecut, Privind în
sus, la pasărilor sfinte, Ce-n streășini cuib
de-argilă și-au făcut.

Voi îngriji ca-n fiecare seară Să-ți ardă-n
vârf nestinsa noastră stea, Pe care voi
aprinde-o solitară Cu sufletul și ruga mea.

Iar pentru prunci și ochii-odihnitori Ai
Preacuratei ce ne-nchise drumul,

26

Vom răspândi prin încăperi parfumul Care
preschimbă inimile-n flori.

Și-ntr-un ungher, vom face din covoare Un
pat adânc, cu perinile moi, Dacă Isus, voind
să mai scoboare, Flămând și gol, va trece pe
la noi.

Creion

Obrajii tăi mi-s dragi Cu ochii lor ca
lacul, în care se-oglesc Azurul și
copacul.

Surâsul tău mi-i drag, Căci e ca
piatra-n fund, Spre care-noată albi
Pești lungi cu ochi rotund.

Și capul tău mi-i drag, Căci e ca malul
n stuf, Unde păianjeni dorm, Pe zori
făcute puf.

Făptura ta întreagă De chin și
bucurie, Nu trebuie să-mi fie, De ce
să-mi fie dragă?

27

Miez de noapte

Întâlnite-n vârful crucii,
Față-n față, steaua, luna,
Se privesc și, câte una,
Stelele deșteaptă nucii.

Și pe-al cerului pieptar
Scapără frumoșii teferi
Sumedenii de luceferi,
Plini de voie și de har.

Din apus la răsărit Toată iarba de pe

cer, Mică-n bob cât un piper, A-nflorit
și-a tresărit.

Și pe când îmbătrânește Lumea, jos,
printre cotețe, într-o nouă tinerețe
Zilnic cerul se sporește.

Niciodată toamna...

Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.
Palid așternut e șesul cu mătasă. Norilor
copacii le urzesc brocarte.

28

Casele-adunate, ca niște urcioare Cu vin
îngroșat în fundul lor de lut, Stau în țărnu-
albastru-al râului de soare, Din mocirla
cărui aur am băut.

Pasărele negre suie în apus, Ca frunza
bolnavă-a carpenului sur Ce se
desfrunzește, scuturând în sus Foile,-n azur.

Cine vrea să plângă, cine să jelească Vie să
asculte-ndemnul nențeles, Și cu ochii-n facla
plopilor cerească Să-și îngroape umbra-n
umbra lor, în șes.

Heruvim bolnav

îngerul meu își mai aduce-aminte Din
fericirile-i de mai nainte.

Cerul la gust i-ajunge ca un blid Cu laptele
amar și agurid, Stelele lui nu și le mai
trimite Ca niște steaguri sfinte zugrăvite, Și
vântul serii nu-i mai dă îndemn Cu-aromele-i
de vin și undelemn. Livada, câmpul și-au
pierdut și floarea Și roadele și frunza și
culoarea.

Apele negre duc subt cerul cald Nămoluri
fierte, grele, de asfalt.

29

Oriunde capul caută să-și puie Locu-i
spinos și iarba face cuie. Cocorii trec
Tăria fără el Și nu-1 mai cheamă zborul
lor de fel. Viața veciei, cuibul din ogivă,
Inimii lui ajuns-au deopotrivă, Ș-ntâia
dată simte, cât de cât, în dumicarea
timpului, urât;
Căci neștiută-ncepe să-ncolțească Pe
trupu-i alb o bubă pământească.

Cântare

M-am apărat zadarnic și mă strecor din
luptă în umbra lunii albe, cu lancea naltă

ruptă. Pusei pământ și ape, zăgaze între noi,
Și suntem, pretutindeni, alături, amândoi,
Te întâlnesc pe toată poteca-n așteptare,
Neconținută mută a mea însoțitoare. Pe la
fântâni iei unda pe palme și mi-o dai, Iscată
dintre pietre și timpuri, fără grai. Ți-ai
desfăcut cămașa și-ntrebi cu sâni-n mână
De vreau s-astâmpăr setea din ei sau din
fântână. Ai dus la ȚurȚur gura cu gura mea
plecată, Voind să bei cu mine scânteia lui
deodată. Amestecată-n totul, ca umbra și ca
gândul, Te poartă-n ea lumina și te-a crescut
pământul, în fiecare sunet tăcerea ta se-
aude, în vijelii, în rugă, în pas și-n alăute. Ce
sufăr mi se pare că-ți este de durere,

30

De față-n tot ce naște, de față-n tot ce piere,
Apropiată mie și totuși depărtată, Logodnică
de-a pururi, soție niciodată.

Psalm

Ruga mea e fără cuvinte, Și cântul, Doamne,
mi-e fără glas. Nu-ți cer nimic. Nimic ți-aduc
aminte. Din veșnicia ta nu sunt măcar un
ceas.

Nici rugăciunea, poate, nu mi-e rugăciune,
Nici omul meu nu-i, poate, omenesc.
Ard către tine-ncet, ca un tăciune, Te caut
mut, te-nchipui, te gândesc.

Ochiul mi-e viu, puterea mi-e întreagă Și te
scrutez prin albul tău veștmânt Pentru ca
mintea mea să poată să-nțeleagă
Nengenunchiată firii de pământ.

Săgeata nopții zilnic vârful și rupe Și zilnic
se-ntregește cu metal.

Sufletul meu, deschis ca șapte cupe,
Așteaptă o ivire din cristal, Pe un ștergar cu
brâie de lumină.

Spune tu, Noapte, martor de smarald, în
care-anume floare și tulpină Dospește suc
fructului Său cald?

31

Gătită masa pentru cină, Rămâne pusă de la
prânz. Sunt, Doamne, prejmuit ca o grădină,
în care paște-un mînz.

Belșug

Bl, singuratic, duce către cer Brazda
pornită-n țară, de la vatră. Când îi privești
împiedecați în fier, Par, el de bronz, și
vitele-i de piatră.

Grâu, popușoi, săcară, mei și orz, Nici o
sămânță n-are să se piardă.
Săcurea plugului, când s-a întors, Rămâne-o
clipă-n soare ca să ardă,

Ager, oțelul rupe de la fund Pământul greu,
muncit cu dușmănie Și cu nădejde, până ce,
rotund, Luna-și așază ciobul pe moșie.

Din plopul negru, răzimat în aer, Noaptea,
pe șes uri, se desface lină, La nesfârșit, ca
dintr-un vârf de caier, Urzit cu fire de
lumină.

E o tăcere de-nceput de leat.
Tu nu-ți întorci privirile-napoi. Căci
Dumnezeu, pășind apropiat, îi vezi lăsată
umbra printre boi.

» Ex libris

Cuarte frumoasă, cinste cui te-a scris, încet
gândită, gingaș cumpănită; Ești ca o floare,
anume înflorită Mâinilor mele, care te-au
deschis.

Ești ca vioara, singură, ce cântă Iubirea
toată pe un fir de păr, Și paginile tale,
adevăr, S-au tipărit cu litera cea sfântă.

Un om de sânge ia din pisc noroi Și
zămislește marea lui fantomă De reverie,
umbră și aromă, Și o pogoară vie printre

noi.

Dar jertfa lui zadarnică se pare, Pe cât e
ghiersul cărții de frumos. Carte iubită, fără
de folos, Tu nu răspunzi la nici o întrebare.

33

Fiara mării

Te iată iarăși singur, în luntrea cât o scoică,
Luptând în fundul zării cu norii mari din cer
Și legănat de mare, de fiară, ca de-o doică,
Și năbușit în cântec de țâțele-i de fier.

Talazele-adunate cu bezne, șerpi și râme, Și-
n gloate ghemuite, fanaticii limbrici Te
urmăresc: izbânda și lupta să-ți dărâme,
Findcă putuși furtuna cu fruntea să despici.

Deasupra muncii tale încet biruitoare
Veghează-n toată lumea un singur strop de
stea, Ca un păianjen care a pogorât din
soare Ca-n trecerea vâltorii zălog și scut să
stea.

Te iată prins de vânturi. Stihia nu te cruță.
Ca-n vremea când, lipsindu-i și luntre și
lopeți, Omul era bolnava și palida maimuță,
înfrișată-n fața cereștilor păreți.

Depart ești, departe, ca fluturii ce-și lasă în
ramuri crisalida, din piersicul natal, Departe

foarte, frate, de sine-ți și de casă, Gonind
întreg oceanul, străin, din val în val.

Unde se duce singur, urzit în marea deasă?

Inscripție pe un pahar

Cristal rotund, pe-o umbră de velur, Cu
inima de-a pururea senină, M-am
născocit din ape de azur, Am înghețat
subt țurțuri de lumină. Și nencetat, ca
pietrele de rouă, Par a renaște-n locu-mi
tot virgin, Cu-o licărire-n fundul meu
mai nouă, Pe cât mi-i încăputul de puțin.
Dar n-ai să știi, prin mine ce izvoare S-
au strecurat și câte, liniștit.

Și nu cunoști pe buza mea scânteietoare
Buzele calde câte m-au sorbit.

Ele-s aci-n văzduh, ca niște foi, Când îmi
încerci răcoarea nebăută, Și gura ta,
sorbindu-mi stropii noi, BuZeLe-n zbor,
umbrite, ți-o sărută.

Pia

Ce poți avea, sufletul meu, Când
soarele ne pune-n ramuri iară Ori un
inel de foc, ori o brățară, Cu mâna
caldă a lui Dumnezeu?

35

Și când făptura ne primește-ntreagă, Ca
un altar ce-n haos s-a deschis, Și
dinainte floarea ni se pleacă, Să-i
sărutăm petalele de vis?

Ești întristat de-acest adânc tablou,
Unde la fiecare clipă am simțit Că ne
atinge pensula din nou, A umbrei mari
ce-n el ne-a zugrăvit?

Dar dorurile toate adunate,
Pe unda-n fund a cerului străjar, Pe care
noaptea trec, întunecate, Luntrile, lin,
cu prora de cleștar?

Copacu-ntreg trăsare și se-ndoaie Cu
toate rădăcinile deodată.
O picătură slobodă de ploaie Pe-o frunză
a căzut, înveninată.

Psalm

Nu-ți cer un lucru prea cu neputință în
recea mea-ncruntată suferință.
Dacă-ncepui de-aproape să-ți dau ghes,
Vreau să vorbești cu robul tău mai des.

De când s-a întocmit Sfânta Scriptură
Tu n-ai mai pus picioru-n bățatură

36

Și anii mor și veacurile pier Aci sub tine,
dedesubt, subt cer.

Când magii au purces după o stea, Tu le
vorbeai - și se putea.

Când fu să plece și Iosif, Scris l-ai găsit
în catastif Și i-ai trimis un înger de
povață - Și îngerul stătu cu el de față,
îngerii tăi grijeau pe vremea ceea Și
pruncul și bărbatul și femeea.

Doar mie, Domnul, veșnicul și bunul, Nu
mi-a trimis, de când mă rog, nici unul...

Binecuvântare

Dormiți, dormiți!
Hipnoza nopții suflă boare în mușchii

voștri veștejiți Și mâine veți avea
izvoare Din spor, pământul să-l stropiți
Cu bale călătoare.

Dormiți, dormiți, Căci legea o citește
cariul Când voi sunteți încremeniți Și-n
țeasta voastră-și zvârlă zarul Satan, cu
ochii buimăciți. Noroc! Fiți fericiți!

37

Dormiți, dormiți, în monarhia
minerală, Cu-obrajii, sterpi și
gâlbejiți, Lipiți de carnea triumfală,
Cu care, morți, vă-nsuflețiți O zi și-
o viață goală.

Cei umiliți în trudă și-n răbdare,
Pribegii, robii și sihastrii, Bătuți de-
a lunii vânăta dogoare, Așteaptă
stolul șoimilor albaștri. Judecători,
stăpâni și-ndreptățiți, Voi sunteți
beți. Dormiți, dormiți!

Și însumi bine-vă-cuvânt. Căci e
nevoie pe pământ Să vă-nmulțiți,
Să ne-apăsați și să ne înlănțuiți, Și
veacuri oarbe să clădiți, Dormiți,
dormiți!

Poate că este ceasul

Poate că este ceasul, de vreme ce

scoboară Din arbori toată frunza ce-a fost
și strălucit, Să ne privim trecutul în față,
liniștit, Când urma lui de umbră începe să
ne doară.

Și, fără umilință și fără de mândrie,
Să ne-amintim în noapte, de noi, din fir în
fir,

38

Și să privim zigzagul, pe stânci, de tibișir, în
care-și puse pasul fragila mărturie.

O zi mărunți, o noapte aprinși cu foc de
aștri, Când răstigniți, când slobozi și mari
și-adesea mici, Păstori de crizanteme,
profeți pentru furnici, Deasupra-ne vulturii
pluteau în cer albaștri.

Și de ni-s rupți genunchii de căile spinoase,
De ce pentru-ntristare să fie tot ce-a fost?
Nu-i toamnă? Să ne facem din noi un
adăpost Și s-adunăm deșertul, la cald, pe
lângă case.

Să luăm cenușa stinsă pe vechile altare, Să-i
dăm din nou văpaia și-un fum mai roditor. S-
o-mprăștiem, sămânță, pe șesul viitor,
Nădăduind culesul târziu, cu întristare.

Nehotărâre

îmi voi ucide timpul și visurile, deci, Cârpi-
voi pe-ntuneric mantaua vieții mele. Drept
mulțumire ști-voi că cerurile reci Vor
strecura prin găuri lumina unei stele.

Să las s-o umple cerul cu vastul lui tezaur?
înveștmântat domnește, să trec cu giulgiul
rupt; Pe coate cu luceferi, spoit pe piept cu
aur Și tatuat cu fulger, să nu-nving? să nu
lupt?

39

Să bat noroiul vremii, cu ochii-nchiși.
Hlamida Să-mi scoată-n drum nerozii,
rânjiți, din cârciumi, beți, Ca fluturii, ce
rabdă să-i poarte-n praf omida, Să rabd și
eu în mine, povară, două vieți?

Un om, trudit și-acela, îmi va deschide
măine Mormântul pomenirii cu mâna-i
preacurată, Ca să mă frângă-n soare,
schimbat prin moarte-n pâine. Și fraților din
urmă, șoptind să mă împartă.

Dar ziua care trece și mă rănește-n treacăt
îmi umilește cârja și-mi încovoie crinii, Și
inima urmează s-atârne ca un lacăt Cu
cheile pierdute, la porțile luminii.

De ce nu pot să nu știu, de ce nu pot să n-
aud în ce stă rostul zilei și prețul de-a ți-o
trece? Deschide-mi-te, suflet, prin șapte ochi

de flaut, Și cântecul și viața și moartea să
le-nece.

Doliu

Nlăi mult, tu nu vei mai vedea
Nimic, nici cer, nici flori.
S-au prăfuit din zarea ta, Ca niște
nori.
Nici zare nu vei mai avea, Nici ochi
cu care s-o măsoari în geamuri prin
perdea.

40

De-acum străină mâna ta îți va
șede deoparte, Ca un condei, pe
undeva, Alături de-o carte.
Și ochii tăi, de gura ta, Vor trece mai
departe, Decât un nufăr de o stea

Orbit-a viața și, cu ea, Și cântecul și
luna, Și undă-n care strălucea S-a
stins pe todeauna.

O! Pentru veci tu n-ai mai fi, Și-ai
fost, mă-ntreb, vreodată? Atât pustiu
mă învălui, Când subț un plop mi se
trezi Tot dorul de-altădată!

Gândirea mi se pierde-n fum, Tot
căutând un vreasc de rost într-aste

drumuri fără drum, în care toate
doar au fost, Și nu mai sunt acum.

Psalm

Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere
Și te pândesc în timp, ca pe vânat,

41

Să văd: ești șoimul meu cel căutat?
Să te ucid? Sau să-ngenunchi a cere.

Pentru credință sau pentru tăgadă, Te
caut dârț și fără de folos.

Ești visul meu, din toate, cel frumos Și
nu-ndrăznesc să te dobor din cer
grămadă.

Ca-n oglindirea unui drum de apă, Pari
când a fi, pari când că nu mai ești; Te-
ntrezării în stele, printre pești, Ca taurul
sălbatec când se-adapă.

Singuri, acum, în marea ta poveste,
Rămân cu tine să mă mai mășor, Fără să
vreau să ies biruitor.

Vreau să te pipăi și să urlu: „Este!“

Inscripție pe Biblie

O mie de neamuri te-au strâns cu
zăbavă Trecându-te tainic prin somn
tuturor, Cules, pe-nserate, de cugetul lor,
Prin pomii nădejdi cu frunza bolnavă.

O sută de veacuri, cusute-n cotoare, Aduc
mărturie și semn cunoscut Că oameni în
vremuri, aleși, te-au văzut întreg, în
odăjdii de brumă și soare.

42

Poteca de suflete șesul străbate, Ca
niște săcară cu spic.
Puterea dospește-n grăuntele mic Și
holdele-așteaptă tot nescuturate.

O mie de neamuri, plecate, domoale Te
caută-n ceruri, în vis, în pământ. Ascuns
te-au găsit în Cuvânt.
Sfărâmă Cuvântul: cuvintele-s goale.

Arheologie

Oufletul meu își mai aduce-aminte, Și-
acum și nencetat, de ce-a trecut, De un
trecut ce mi-e necunoscut, Dar ale cărui
sfinte oseminte

S-au așezat în mine fără' să știu, Cum
nici pământul știe pe-ale lui, în care
dorm statui lângă statui Și-i zăvorât
sicriu lângă sicriu.

Un murmur nentrerupt, de epitafe, Cari
mai străine, care mai sonore.
Prin aer, timpu-i despărțit de ore, Ca de
mireasma lor niște garoafe.

Tăcerea vocile și le-a pierdut, Care-o
făceau pe vremuri să răsune, Aud țărâna
doar a vocilor străbune, Cum se desface,
cum s-a desfăcut.

43

Și, câteodată, totul se deșteaptă, Ca-
ntr-o furtună mare ca Tăria Și-arată
veacurile temelia.
Eu priveghez pe ultima lor treaptă.

Dor dur

r\i îmbătrânit băiete, Cântând
stihuri și ștafete, Potrivind, ascuns
de lună, Vorba-n fluier, care sună.

Lumea plânge de necazuri, Tu-ți
pui gândul pe atlazuri Și, de dor de
vânt și mierle, Faci cu acul fir de
perle.

Îți ungi rănila cu-argint, Te alinți

cu zări ce mint Și-ți faci cugetul
hotar între înger și măgar.

Ah! de când m-a fost iubit, Felul
meu s-a izmenit.
Gura-i rece, de nălucă, Mi-a lăsat
viața năucă.

Fința mică de otravă Mi-a făcut
carnea bolnavă.
Fieșcare os mă doare De-amintire
și lingoare.

44

Și pentru că nu am știre De-mi voi
mai veni în fire Și de o voi mai
vedea Strânsă subt musteața mea,

Ca un șarpe ce se zbate Suferind
de cinci păcate, Stihuind m-am
hotărât Să-mi trec noaptea de urât.

Că dacă mai este vie, Scrie peană!
Sânge scrie! Cine știe!...
O citi și o să vie.

Mănăstire

Ațipit-a ziua-n ramuri. Porumbieii
albi, la rând, Pe pridvoare și la
geamuri Se trezesc din nou visând.

Aripile dorm închise Pretutindeni,
evantalii.
Toată lumea ciripise Pentru seara
de Rusalii.

Clopotele-au ostenit, Liliicii din
clopotniți Dau de cerul risipit
Pretutindenea din solniți.

45

Luna-și mână lin păunii Pe întinsu-
i așternut. Ochii tăi ca bruma
prunii Mă gândesc să ți-i sărut.

Și cum ceasul bate-n larg Peste
noi și peste plante, De s-ar crede
că se sparg Subt ciocane
diamante;

Timpul cel adevărat Vine-n aripi
împrejur, Și pe capul meu plecat
Varsă poale de azur.

Psalm

r entru că n-a putut să te-nțeleagă
Deșertăciunea lor de vis și lut, Sfinții-
au lăsat cuvânt că te-au văzut Și că
purtai toiag și barbă-ntreagă.

Te-ai arătat adeseori făpturii Și-
ntodeauna-n haine de-mpărat,

Amenințând și numai supărat, Că se
sfiau de tine și vulturii.

în Paradisul Evei, prin pădure, Ca și în
vecii triști de mai târziu,

Gura ta sfântă, toți Părinții știu, Nu s-a deschis decât ca să ne-njure.

Doamne, izvorul meu și cântecele mele!
Nădejdea mea și truda mea!
Din ale cărui miezuri vii de stele Cerc
să-mi îngheț o boabă de mărgea,

Tu ești și-ai fost mai mult decât în fire
Era să fii, să stai, să viețuiești.
Ești ca un gând, și ești și nici nu ești,
între puțință și-ntre amintire.

Drum în iarnă

Decembre, ca un paradis
De marmur și scânteii, Hlamida și-a
deschis, Și, dintre tei, Un vaiet lin
de clopoței Suspină-abia, ca-n vis.

Deasupra nopților s-a-ntins
Legenda ideală, Și nu e suflet
neatins, Oricât de stins, De diafana
ei petală, în care să nu fi descins
Lumina siderală.

E feerie de argint Cristalizat
în Țurțuri lungi Și pe cât ochii
ți-i alungi, E marmur alb,
neprihănit, Pustiu și nesfârșit.

în umbra lămpilor cernite Se
varsă vis în cupe noi, Și
capetele mult iubite Se-
nvecinesc pe nesimțite, Ca
niște frunze de trifoi.

Feți dulci, o clipă-ndrăgostiți,
Pe-atâta farmec și senin, Fiți,
cel puțin Voi, fericiți!

Printul

Biruator de lifte și jivine,
Așteaptă dârz, la rându-i
biruit, Și ochii lui, de patru
timpuri pline, încremeniți pe
zare, n-au dormit.

Pe locul unde și-a răpus
vrăjmașii, Și slava lor țărână
a căzut, S-au arătat, în urmă,-
n sânge, pașii Curtenilor
șireți ce l-au vândut.

dor, Ca niște vulturi negri ce-și
aruncă între cotețe rotirile lor.

Puterea lui întreagă și vitează
Ascultă-n noaptea de safir și lut,
Din depărtare, calul că-i
nechează. Care prin adieri l-a
cunoscut.

Și când îl rod păduchii
câteodată Pe dedesubtul
platoșei domnești, Prințul te
simte, spadă fermecată, Prinsă
de șold, c-ai tremurat și crești.

Evoluții

Pământul antic s-a civilizat.
Nici nimfe, nici naiade, nici
sirene, Crucificate ritmic și
alene în așternutul undei
ondulat.

Pe coaja bulevardului de
smoală, Subt ochii guarzilor, în
cete, Nepoții lui Orfeu se duc la
școală Cu plăcile de piatră cu
burete.

Toți, abdicăți din funcția divină,
Au renunțat la slăvile eterne.
Apolo-i profesor de mandolină,
Pan lecții dă, de limbile
moderne.

Hercule-i petrolist dactilograf,
 Și Joe însuși, farmacist de
 treabă, Servește-n cutiute la
 tarabă Câte un hap, câte un
 praf.

Odinioară, ne soseau prin curte
 Și stau de vorbă-n cântece cu
 noi, îngerii mici cu aripile
 scurte Și sfinții candizi în
 stihare noi.

Și câteodată, seara, prin
 grădină, Se năruia rănit din
 zbor
 Câte-un seraf cu mâna la picior,
 Ciocnit în aer cu-o albină.

Dar la fereastra staulului, sus,
 De câte ori, oprindu-ne, din
 grabă, Nu am zărit lumina lui
 Isus
 Și-am auzit că vocea lui ne-
 ntreabă?

Pavel din Tars e-acum zaraf
 sărac, Și Chrisostom băiat de
 prăvălie, Iar Sfântul Duh, închis
 în colivie, Făcutu-s-a pui mic de
 pitpalac.

Putin

O, vino, fluture, te lasă Pe
brațu-mi ostenit, întinde-ți aripa
frumoasă, Fii bunul meu venit.

50

Strămută-mi gându-ntr-alte
părți, Strecoară-mi-l pe sub
tulpini, Ca să-l întorc apoi pe
cărți, Nins, cum și tu vii, de
lumini.

Cu trupul tău de catifea, Ce
tremură de fin ce-i, îmi
amintești de ochii de cafea, Din
genele Ilincei.

În casa toamnei nu te vezi, De
mic și de uitat.
Dar toate florile-n livezi Ți-
aștem câte un pat,

Și toate frunzele te cer Să-ți
legene lin somnul, Știind că
leagănă spre cer, în sânul tău,
pre Domnul.

O, du-te, fluture, din nou,
Luminile te cheamă;
Dar prin al liniștii ecou Fii
băgător de seamă.

O mierlă-și poartă pe sub tei Un
cioc și-o gușă-adâncă.
Domnul e prins și-n sânul ei - Și
mierla te mănâncă.

Gravură

Astăzi, soarele, prin ceață,
S-a născut din haos, mort,
Pe-nserata dimineată,
Cenușie ca un cort.

Pe când sufletul coboară,
Melancolic, pe-amintiri, Ca
o pulbere ușoară De scânteii
și licăriri,

Peste cărțile din care Se
deșteaptă mușc trezit De pe
foi ce-au putrezit Prin
unghere de sertare,

Orologiul, ploaia-n urmă Și
cu inima-ntr-un ritm, Bat
secundele ce-n turmă
Nencetat au tot murit.

Și ce liniște se-așterne!
Și cum sufletul se-aude,
Scuturând aripe ude Peste
brumele eterne!

Dintr-a mea singurătate
Las în voie timpul viu, Care
știe ce nu știu, Și prin
veacuri destrămate Fac cu
pana semn și scriu.

Creion

Trecând pe puntea-ngustă,
Dintr-un secret imbold Cu
mâna prinsă-n fustă, Și-o
suie până-n șold.

Genunchii, copti ca grâul,
Duc somnului prinos.
Fără-ndoială, râul își lasă
pleoapa-n jos.

Zburdalnică pe glezne Se-
ntoarce către casă.
O! vântule, ți-e lezne Să-i
spui că e frumoasă.

Dar puntea-n salturi repezi
Se clatină-ntre mure.
O! punte, fă-te lebezi, Și du-
mi-o-n țărnișă ușure.

Cu sufletul, și eu O duc din
mal de mâini Și-o simt în
dorul meu Ca miezul unei
pâini.

Și-acum, când își ridică O
mână peste zare, O vede-o
rândunică Umplând cu-o
sărutare Azurul prins de-o
stea.

O! cuiburi, scoici cu
 soapte, Rugați-vă, la
 noapte, Din turlă, pentru
 ea...

Psalm

r ribeag în șes, în munte și pe
 ape, Nu știu să fug din marele
 ocol. Pe cât nainte locul mi-e
 mai gol, Pe-atât hotarul lui mi-i
 mai aproape.

Piscul sfârșește-n punctul unde-
 ncepe. Marea mă-nchide, lutul
 m-a oprit.
 Am alergat și-n drum m-am
 răzvrătit Și n-am scăpat din
 zarea mării stepe.

Sunt prins din patru laturi
 deodată, Și-oricât m-aș măguli
 biruitor, Cunosce ce răni și-
 anume unde dor Și suferința
 mea necăutată.

Din vitejii și biruinți trecute
 Am câștigat puterea, ce-a
 rămas: Nu mai străbat destinul
 meu la pas, Ci furtunos de-
 acum, și iute.

Nu lua în seamă cântecele grele
 Cu care turbur liniștea de-apbi.
 Sunt leacuri vechi pentru dureri
 mai noi Și cântă moartea-n
 trâmbițele mele.

Jignire

Neprețuind granitul, o,
 fecioară! Din care-aș fi putut să
 ți-1 cioplesc, Am căutat în lutul
 rumânesc Trupul tău zvelt și cu
 miros de ceară.

Am luat pământ sălbatic din
 pădure Și-am frământat cu
 mână de olar, în parte, fiecare
 mădular, Al finței tale mici, de
 cremene ușure.

Zmălțându-ți ochii, luai tipar
 verbina, Drept pleoape, foi
 adânci de trandafiri, Pentru
 sprincene firele subțiri De iarbă
 nouă ce-a-nțepat lumina.

Luai pildă pentru trunchi de la
 urcioare, Și dacă-n sâni și sold
 a-ntârziat Mâna-mi aprinsă, eu
 sunt vinovat Că n-am oprit
 statuia-n cingătoare

Și c-am voit să simtă și să
 umble Și să se-ndoaie-n pipăitul

meu, De chinul dulce, dat de
Dumnezeu, Care-a trecut prin
mine și te umple.

Femeie scumpă și ispită moale!
Povară-acum, când, vie, te-am
pierdut, De ce te zămislii atunci
din lut Și nu-ți lăsaî pământul
pentru oale?

55

Graiul nopții

Uucuvaie, cântecul tău târziu,
în noaptea cu vestmânt
argintiu, Are câteva tari silabe.
Cu câteva silabe slabe.
Ce prost, întâi, s-a-nfricoșat de
tine, De cântecul tău cu
chemări străine, De ființa de
abur și pucioasă în noaptea lui
somonoroasă?

Ochii tăi, mari și teferi, Ca niște
luceferi înghețați de uimire,
Privesc în suvenire. Tu știi că
destinul e grav în pensula
marelui zugrav. Omule, gură
strâmbă, gură hâdă, Pasărea nu
știe să râdă!

Tu ești clopoțelul Sântului Duh

Și treci lung prin văzduh Și suni
lepădarea de sine Și-mpărăția
noptii ce vine. Glasul tău
depărtat și sfânt Spune auzului
de pe pământ Că sufletul
trebuie să stea De veghe,
înarmat în șea;
Că sufletul e-o sabie sticloasă
Care trebuie trasă:
Să-i scânteie stelele-n luciul!

Povară mi-e mintea, ca tuciul.

56

Tu trăiești fără castel, Fără
pat, făr' așternut, De la
început;
Fără cufăr, fără cărți,
Zburând mereu într-alte
părți, Neașezată nicăieri,
Fără drepturi, fără puteri.

O! cucuvaia lui Dumnezeu,
Gândesc c-ai fi sufletul meu!

Biulbiul

Dimineăta, seara, triste.
Triste-s oare-ntr-adevăr?
Umbre-atâma de batiste Și
de fire lungi de păr.

De vor fi sau nu, precum
Ochiul de ciclop le vede,
Zugrăvite-n vânt cu fum, N-
au conture, nici parfum
Ramurale din li vede.

Printre prunii din amurg
Cântă-n ritmuri de tipsii
Ghiersul moale, stihul turc
Și arab, de la geamii.

Rugăciune! Nebunie!
Ca bolnavii gem cu toții.
Sunt nebuni? În chinovie Au
și munte și câmpie.

Catapeteasmă pustie, în
altar, îmi intră hoții.

Iosif al Ungro-Vlahiei

Se-nalță fumul de tămâie
De la jertfelnic la Isus Și cu
mireasma lui mângâie Sfinții
cu nimb de foc, de sus.

Cântările, suind în cor
Cu clopotele, s-au topit în
glasul de mijlocitor Al
blândului mitropolit.

Înveștmântat în promoroc
Cusut cu foi de trandafir, Se
roagă-n gând ca un proroc Și
pune fruntea pe potir.

Dar ridicându-1 Preasfințitul
La ceruri, brațul i se frânge
Și varsă din neprihănitul
Trup sfânt muiat în sfântul
sânge.

Curata cuminecătură în veac
de veac nu s-a vărsat.
Unchiaşul în genunchi
murmură: - „Părinţilor, sunt
cu păcat!"

Pe când părinţii-arhimandriţi
Şi arhondarul stavrofor Se
jăluiesc, nemântuiţi, Cum că
păcatul e al lor.

Icoană

În noaptea întinde scoarţe, plocate şi
covoare, Urzite cu zigzaguri şi cu
chenar mărunţ, în care se repetă
izvodul la culoare Şi chipurile crucii
şi florile, cum sunt.

În faţa lunii, dreaptă, şoseaua-n vărgi
cu plopii S-a pardosit cu ţoale din Jii
şi Mehedinţi, Şi-n umbra fiecărui
copac aşteaptă popii, Strângând în
mâini tăcute cădelniţe fierbînţi.

Ivirea se va face, pesemne, din
câmpie, Prin albele cătune, pitite
subt căciuli. La moara adormită cu
roata-n apa vie S-au şi sculat dulăii,
molatici şi ciufuli.

Căci iar Ierusalimul se-arată după
ploaie, Cum l-au ştiut întocmai, pe

vremuri, cuvioșii. Ce vezi? Sobolii-
nalță biserici, mușuroaie. Ce-auzi?
Văzduhul cântă întreg cu toți cocoșii.

Inscripție pe un portret

Cunoști în vreme visul că sfârșește. Ți-
ai așteptat oșteanul trist pe scut Să-ți
intre-n zale reci în așternut Și să-ți
frământa trupul tâlhărește.

Și te socoți ca iedera, deodată, Rămasă-
n legănare și pustiu.
Ai bănuț că platoșa-i pătată, Pe care
odihnișezi, cu rachiu.

Făptură vrăjitoare și duioasă!
Nu te-am oprit s-aștepți și să suspini Ci
te-am lăsat să-l încâlcești în spini
Fuiorul vieții tale de mătăasă.

Mi-am stăpânit pornirea idolatră Cu o
voință crâncenă și rece;
Căci somnul tău nu trebuia să-nece
Sufletul meu de piscuri mari de piatră.

Durerea noastră-aduce cald și bine
Celor hrăniți cii jertfele din noi.
Eu, noaptea, ca un pom, ascult în mine
Căzând miloase-n cuiburi, sfinte foi.

Toamnă

Străbatem iarăși parcul, la pas, ca mai-nainte.
Cărările-nvelite-s cu palide-oseminte.
Aceeși bancă-n frunze ne-așteaptă la fântâni.
Doi îngeri duc beteala fântânilor pe mâini.

Ne-am așezat alături și brațu-i m-a cuprins.
Un luminiș în mine părea că s-ar fi stins.
Mă-ndrept încet spre mine și sufletul mi-1 caut
Ca orbul, ca să cânte, spărturile pe flaut.

Vreau să-mi ridic privirea și vreau să-i mângâi
ochii... Privirea întârzie pe panglicile rochii.
Vreau degetul ușure să-1 iau, să i-1 dezmiard...
Orice vroiesc rămâne îndeplinit pe sfert.

Dar ce nu pot pricepe ea pricepu, de plânge?
Apusul își întoarce cirezile prin sânge.
O! mă ridic, pe suflet s-o strâng și s-o sărut -
Dar brațele, din umeri, le simt că mi-au căzut.

Și de-am venit ca-n timpuri, a fost ca, înc-o
dată, S-aplec la sărutare o frunte vinovată, Să-
nvingem iarăși vremea dintr-o-ntărire nouă Și
să-nviem adâncul izvoarelor de rouă.

Și cum scoboară noaptea, al'dată așteptată, îmi
pare veche luna - și steaua ce se-arată, Ca un
părete de-arme, cu care-aș fi vânat.

Și fără glas, cu luna, și noi ne-am ridicat.

Mitra lui Grigorie

Tiara, grea pe frunte, de aur gros bătut, S-a
făurit frumoasă, acum vreo şapte veacuri,
Muncită, în robie, de meşter priceput A-
mpodobi tertipul cu gingăşii şi fleacuri.

Aci, cunoşti călcâiul ciocanului, lovit în bulgării
de aur supuşi silit strivirii Şi-ncovoiţi de-o
floare la locul potrivit, Prinzând înfăţişarea,
treptat, a-nchipuirii.

Aci, se subţiază metalul străveziu,
Şi, fir plăpând, ca firul de păr prin flori se
coase: Tors ca din furci de aur şi ajungând
mătase, Pe nicovala neagră, se iscă nimbul viu.

Trei rânduri de smaralde, ca dinţii din gingie,
Rotunde, deopotrivă, jurîmprejur răsar, Pe-
alocuri întrerupte de-o piatră rubinie Şi de un
bob mai mare de vechi mărgăritar.

Păstrată pentru Paşti în cămin cu-ncuietoare,
Tiara stă-n părete, păzită de doi sfinţi.
Albastrul căptuşelii pătat e de sudoare, Pe
creştetul, din vremuri, al foştilor Părinţi.

Agate negre

Cum e-n mijlocul tăcerii, Adâncită-n
văgăuna Noptii palide, ca luna Licărind în
bruma serii;

Și cum sufletul se pierde într-un lin
păinjeniș Ce se leagănă pieziș Să-1
mângâie și dezmierde;

Cum din foile citite
Fluturi albi, cu ochi de aur, Pe buchete
de țințaur Mișcă aripi prăfuite;

Cu susure de mătăasă înecată de dantele -
Pe la geamurile mele Trece vântul ca o
plasă Constelată cu mărgele.

Turburat în amintire, S-a întors parfum
de vis, De la sânu-abia deschis, Peste
care-un braț subțire Adormea ca un iris.

Ochii strânși în coji de fier Dau o boabă
tremurată

Pentru ochii de-altădată; Și
copacii-ntorși spre cer Par
corăbii negre, iată, încărcate cu
mister.

Oseminte pierdute

Iubirea noastră a murit aici. Tu frunză
cazi, tu creangă te ridici.

Atât amar de ani e de atunci!
Glicină tu, tu florile-ți arunci.

A mai venit de-atuncea să v-asculte,
Voi plopi adânci, cu voci și șoapte
multe?

Voi ați rămas întorși tot spre apus, Voi
creșteți toți de-a pururea în sus.

N-o mai zăriți, din vârfuri, nicăieri?
Știți voi ce vorbă este vorba „ieri“?

La poartă, umbr-aceluiasi stejar.
Mă rog, intrând, de domnul grădinar.

Fântâna curge, ca și-atunci, mereu, Tu
curgi, fântână, pe trecutul meu.

Și toate sunt precum le-am cunoscut,
Rămase-așa, ca dintru început.

I-am spus că vreau să caut un mormânt, Pe care l-am săpat, de mult, cântând.

Și mi-a răspuns că nu e în grădina lui.
É-adevărat. Nu este mormântul nimănui.

Satan

Călătorind pe malul furtunilor latine,
L-am întâlnit, sol pașnic, pe-o stâncă de topaz,
Cu ochii, râpi de umbră, deschiși din cer spre mine,
Cu talpa roză, linsă, subț munte, de talaz.

Gol în imensa zare, tăcut și gânditor, Cu
brațele păroase, la piept, făcute cruce, Privea
la luntrea-mi albă pe undă cum se duce Târâtă
de vârteje, - picior peste picior.

Deși nămieș, în umbra-i, culcată peste mare,
Ca dâra unei neguri în care se răsfrâng, Văzui
cum firmamentul roiește și tresare Din mii de
candelabre aprinse din adânc.

Și se-ntreba atuncea speranța mea mirată:
Cine-ar fi fost să fie bărbatul uriaș, Oprit pe
țărml lumii, cu-o mână-atât de lată încât
putea să joace pe deget un oraș?

Eu ridicai lopata în semn de datorie Și m-am
sculat din luntre, de jos, ca să-l salut, Scoțând
pentru cinstire albastra-mi pălărie Ca-n fața
unui rege ce trebui-cunoscut.

El își întoarce capul puțin, strâmbând în loc
Planetele ca mingea, și luna cum e chifla - Și
încruntând sprinceană pe ochiul lui de foc,
Răspunse Europei, orgolios, cu tifla.

Vodă Țepeș

Pacea e-n țară, pacea e-n afară, Hotarul,
liniștit cum n-a mai fost, Și șesurile, azi la
adăpost, Plugarii noi le fulgeră și ară,

Pe la-nceputul dulce-al primăverii Satul
și-aduce-aminte de povești, Și frunza
tremură pe crengi cerești, Și, pasămite,-n
taină, și boierii.

De bună seamă. Vodă gânditorul La
curățirea lumii-i hotărât, îndeasă țeapa-n
oameni până-n gât Pentru-a-ntâlni șezutul
omușorul.

Și nu cunoști cruțări și amânări De te
arunci dreptății împotrivă. De-altfel,
creștin, cu țepile, colivă îți pregătește
Vlad - și lumânări.

Cuviincios cu buna rânduială, Pentru
cei mari, fie munteni sau turci, Avea
mai mari și osebite furci, Ca treapta loc

să nu dea la-ndoială.

Vedeai vizirii la-nălțimea lor, înfiți în
vârfuri sprintene de plop. Iar pentru
sfînți, vlădici și episcopi Avea lemn
sfânt și bun mirositor.

Și iată Sfatul Țării adunat
Să mulțumească Domnului de Pace.
Vlad șade-n jilt. E liniștit. Și tace.
Cu sufletul în platoșă-mpăcat.

Și pe când prieteni și curteni în zale
Ciocnesc în juru-i cupele cu vin, în
cinstea faptelor Măriei sale, El cugetă
ce țepi li se cuvin.

între două nopți

Mi-am împlântat lopata tăioasă în odaie.
Afară bătea vântul. Afară era ploaie.

Și mi-am săpat odaia departe subț pământ.
Afară bătea ploaia. Afară era vânt.

Am aruncat pământul din groapă, pe
fereastră.

Pământul era negru: perdeaua lui,
albastră.

sus.

Cât lumea-i era piscul, și-n pisc plângea
Isus.

Săpând s-a rupt lopata. Cel ce-o
știrbise, iată-1, Cu moaștele-i de piatră,
fusesse însuși Tatăl.

Și m-am întors prin timpuri, pe unde-am
scoborât, Și în odaia goală din nou mi-a
fost urât.

Și am voit atuncea să sui și-n pisc să fiu,
O stea era pe ceruri. În cer era târziu.

Caligula

Dorm în umbră legănate lebezile-n puf de
undă, Cuiburi albe, perini albe, printre
stele furnicar. Câte-o stea însingurată
cată-n aripi să se-ascundă, Câte-o lebădă-
și îndreaptă capul, ca un nenufar.

De pe pod, la miezul nopții, le aruncă
mâna bună Pâinea, ce nutrește truda și
trudește visătorii.

Mâini, lăsați-le flămânde să se-acopere cu
lună; Lebezi, așteptați ca pâinea să v-o dea
semănătorii.

Stea cu stea pe-ntinsul undei liniștite pun
cleștar, Și printr-însul zugrăvite lebezile
par și luna.

Plângeri de viori și fluier cad în lac
mărgăritar Și se-aud din depărtare lovind
unda câte una.

în palatele aprinse, cu balcoane și
unghere, Liturghia bogăției are și-astă-
seară loc.

68

Cine-a scris, în ce odaie, fără pat și fără
foc, Imnul ăsta de izbândă, de iubire și
durere?

Folosiți-vă de cântec, de lumină și de taină,
Cupe omenеști de goluri, pline-n viață câte-
o clipă, Și cenușa prin văpaie se-
nvestmântă cu o haină Și găsește ca să
cadă înapoi un fulg de-aripă.

Cântecul, lumina, taina, unda,-ntinsurile-
albastre, Noi le ținem, noi le strângem, cei
căzniți, urâți și goi, Temeliile veciei orice-
ați face-s ale noastre.

Voi, întoarceți-vă veseli și slăviți, întru
noroi.

Inscripție pe o ușe

Lzând pleci, să te-nsoțească piaza
bună, Ca un inel sticlind în dreapta ta.
Nu șovăi, nu te-ndoî, nu te-ntrista.
Purcede drept și biruie-n furtună,

Când vii, pășește slobod, râzi și cântă.
Necazul tău îl uită-ntreg pe prag.
Căci neamul trebuie să-ți fie drag Și
casa ta să-ți fie zilnic sfântă.

69

Stinse scânteii

De ne-ar ajunge numai icoana ce o lasă
O undă lângă luntre, un povârniș de
casă, O vatră-nvăluită-n cenușă către
seară Sau un tighel de piatră pe-o cruce
seculară, Tu ți-ai închide ochii și le-ai
pomi să vie Icoanele pierdute-n lumină
aurie. Și-ai retrăi trecutul întreg, cu
ochiu-nchis, Fără să simți că-ncepe să
semene a vis.

Dar învierea celor ce-au licărit de sus Și
se întorc să urce pe zări, de prin apus, în
pulberile lumii cernute-n amintire, Se
întocmește goală, într-o perdea subțire.
Icoana lor e vie, dar sufletul defunct e.
Ce-a fost hotar îți lasă din el câteva
puncte. Din fosta-mpărăție azi a rămas o
hartă, Cu care-n vântul iernii cârpești
fereastra spartă. Era portretul unei
făpturi de alb azur, Din care, pentru
lampă, croiești un abajur. Aducerile-

aminte biletul ți-1 trimit Cerând
adeverință un plic neiscălit.

Tu, du-te și atinge-ți de lacuri și grădini
Aripile mânăjite, din timpuri, cu lumini,
De vreme ce dorința și vatra nu-ți ajung.
Petrece lumea toată, călare,-n lat și-n
lung - Și todeauna ținta la care ai ajuns
Să-ți cadă moartă-n sulii, ca un vultur
străpuns.

70

Restituiri

N-au mai rămas prea multe de-nvins și de
știut. Șoseaua se strâmtează, cărările se-
mbină. Le simți apropiate din ce în ce mai
mult, Ca spițele din roată, crăpate de
lumină.

Ne-apropiem. Văzduhul miroase-a vechi
prin noapte, Flori vechi răsar de-a pururi
cu vechile lumini.

Un abur slab se ceme, un cer spoit cu
lapte, Departe,-n orizonturi, se naște prin
tulpini.

E-o insulă? un munte? o apă? un deșert?
De ce-ar sfârși-n pustie călătoria noastră?
Ne-a mai rămas s-ajungem, acolo, poate-un
sfert Din calea străbătută, jos verde, sus
albastră.

Să ne oprim? Un cântec ne vine de la han.
E vinul bun și patul adânc și tu ești dulce.
Și-ai vrea, învăluită în părul tău bălan, Pe
jaruri carnea noastră, de vie, să se culce.

Nu. Mână crâncen, timpul tu sparge-1 cu
potcoava, S-apropiem vecia mai repede de
noi.

Păstrează-ți sărutarea, ca florile otrava, Ca
să o dăm țărâni întreață înapoi.

71

Din nou

Din nou străbate iama, întocmai ca-n
trecut, Cu-aceleași obiceiuri, mereu
nestrămutate! Ostrețe până-n ceruri,
miresme pipărate, Movili de crizanteme și-
un vânt ce-a mai bătut.

în ulițele-nalte, e noapte ziua-ntreagă, Și
umbra, suvenire din vremea-ncetei luni, Se
risipește, parcă, din carul cu cărbuni, Ce
trece tras de-o gloabă normandă și beteagă

Senină-n imitarea-i eternă, rece, goală, Și
silitoare, iama, ca un școlar supus, Aplică-
ntodeauna, strict, regula de sus, Cuminte,

mulțumită de-a fi gramaticală.

Cât timp măcar gândirea n-o vrea să se
dezvețe în mijlocul acestei corecte repetiții
Pentru-ngrășarea ierbii și altoitul viții, Și să
renunțe-odată la doruri și tristețe?

Copacii însă uită de flori și relief, în ceața-
ntinsă, sură, din spațiu; deopotrivă, Tămâie
pentru frunze, și pentru morți colivă, Par
începuți pe-o stofă de lână, pe gherghef.
Poetul, strâns în casă, pe piscul dintre
hornuri întârzie-n mândria tăcerii, solitar.
Visează pentru Domnul cu dulce în zadar
Și se hrănește zilnic cu ceai și două
comuri.

Băiete, ai un cufăr de foi și de caiete. Dă
groaza la o parte, citește-le din nou.

72

E timpul ca la comuri s-adaogi și un ou, Și
un potlog ca lumea, carâmbilor la ghetе.

Vino-mi tot tu...

Vino-mi tot tu-n fereastră, stea-n fundul
lumii vie, Ce mă cunoști aproape cu
geamul de Tărie, Cea stinsă cea din urmă
și-aprinsă cea dintâi. Coboară-te la mine, și
până-n zori rămâi.
Ochiul deschis, în care un gând mi se

aține, Dorește ziua-ntreagă de noapte și de tine. La tine se ridică în fiecare seară Albina să ia miere un strop și-un bob de ceară.

Soarele-i scump potecii și prinde vieți de tină, Dar covârșit de sineși prea-i foc și prea-i lumină. Și de mi-i bună raza ce-o frânge-n pisc și stâncă, Tu mângâi, mir de aur, durerea mea adâncă, în jurul tău misterul, cu slove negre scris, Ca-n mine pune golul alătura de vis: Când visul dându-i margini, când golul, lui, vecie, Și-mpreunați nici unul pe celălalt nu-1 știe.

73

Biserica din gropi

Biserica necunoscută, cu hramul șters, cu vârful rupt, Cu turla leșinată-n aer, se încovoiaie-n osteneală, Și streășinile-i, adăposturi de cuiburi, prinse dedesubt, Păzesc și-a îngerilor palizi închipuită poleială.

Un tei acoperă cu frunza șindrila sfântului locaș Un preot cântă liturgia, bătrân și gârbov, în veștminte, Pentru creștinii și păgânii acestei margini de oraș.

Și pentru câți, după pomelnic, își mai aduce,
știrb, aminte.

Tu n-ai de piatră decât semnul unui mormânt
de domnitor, De nici un stil arhitectura ta nu
râvnește ca să ție.

Zidită-n lut, din grinzi și bârne, și povârnită pe
pridvor Istoria și arta nu stau auzul să și-l
plece ție.

Dar el, oltean cu coșuri pline și cu balanța fără
greș, întârzie din drum la tine, când drumul lui
spre tine duce. Ia cobilița din spinare, cu
coșurile de cireși, O pune jos și, cu sfială,
scoțând căciula, face cruce.

Despărțire

V-ând am plecat, un ornic bătea din ceață
rar, Atât de rar că timpul trecu pe lângă
oră.

I-am auzit întâia bătaie amândoi,
Pierzându-se-n noiembrie prelungă și
sonoră.

74

Poate mai bate încă secunda de atunci,
Poate-a tăcut îndată și-așteaptă să mai vie
îmbrățișarea veche, din nou, precum a fost,
Și lacrimile tale, în gara cenușie.

Cu limbile oprite pe palidul cadran, Ne-a
urmărit plecarea, de sus, ca o fereastră De

casă părăsită, cu-o rază frântă-n geam. Nu l-ai simțit că este părtăș la jalea noastră?

Te-ai împăcat sau suferi de vremea ce-a crescut? La ce visezi când ziua pe lampa ta se curmă Și cade-n geam zăpada la ceasul cunoscut, Tu, care-ai stat bătaia s-ascuți, pe cea din urmă?

Psalmul de taină

O, tu aceea de-altădată, ce te-ai pierdut din drumul lumii! Care mi-ai pus pe suflet fruntea și-ai luat într-însul locul mumii, Femeie răspândită-n mine ca o mireasmă-ntr-o pădure, Scrisă-n visare ca o slovă, înfiptă-n trunchiul meu: săcure. Tu ce mi-ai prins de cântec viața cu brațe strânse de grumaji Și m-ai pornit ca să mi-o caut la tine-n palme și-n obraji.

75

Pe care te-am purtat brățară la mâna casnică-a gândirii. Cu care-am năzuit alături să leagăn pruncul omenirii. Pur trandafir, bătut în cuie de diamant, pe crucea mea Și care-n fiecă mișcare pierzi cu-o petală câte-o stea. Cămin al dorurilor mele, fântâna setii-nviersunate. Pământ făgăduit de ceruri cu turme, umbră și bucate.

Tu care mi-ai schimbat cărarea și mi-
ai făcut-o val de mare, De-mi duce
bolta-nsingurată dintr-o vârtoare-ntr-o
vârtoare, Și țărmi-mi cresc în jur cât
noaptea, pe cât talazul mi se-ntinde,
Și ai lăsat să rățăcească undele mele
suferinde;

Unde ți-s mâinile să-ntoarcă în aer
căile luminii?

Unde sunt degetele tale să-mi caute-n
cunună spinii? Și șoldul tău culcat în
iarbă, pe care plantele-1 cuprind Și-
ascultă-n sânul tău suspinul iubirii,
cucerit murind?

Tu ce-nfiori pe șesuri plopilor când
treci, din creștet la picioare, Și prinzi
de tot ce te-ntâlnește o plasă caldă de
răcoare.

76

Tu ce scrutezi, scoțându-ți sânii pe
jumătate din veștminte Ca să-i sărute
focul gurii, cuprinși de mâini cu luare-
aminte, Pustia vremii, străbătută de
șoimi de scrum și de nisip, Cărora
vântul le-mprumută o-nfățișare fără
chip;

Tu te-ai pierdut din drumul lumii ca o
săgeată fără țintă, Și frumusețea ta
făcută pare-a fi fost ca să mă mintă.
Dar fiindcă n-ai putut răpune destinul
ce-ți pândi făptura Și n-ai știut a-i
scoate-n cale și-a-1 prăvăli de moarte,
ura;

Ridică-ți din pământ urechea, în ora
noptii, când te chem, Ca să auzi, o!
neuitată, neiertătorul meu blestem.

Triumful

Își împlini voința cumplitul crunt efort.
Neturburat de bine și rău, privești destinul
Și nu te mustră gândul că tu ești asasinul
Viteazului din munte, întins, învins și mort.

77

Osânda findu-ți dată de-a crește îndoit,
Făcuși din tine două puteri adânci de ură,
Și luași în luptă partea mândrită, cu
căldură, A celuia ce astăzi însemni c-a
biruit.

Năvala,-ntâi, fu-nceată, târzie, într-adins.
Dar zi cu zi mai crude și mai necruțătoare,
Oștirile cu coifuri, pe cai, cotropitoare,
Pământul de pedeapsă l-au rupt și l-au
cuprins. Striviși în șapte zile ce-i zămislit în
șapte. Nu mai adie vântul în parcuri,
parfumat. De țâțele femeii, rămase fără
lapte, Prunci orbi și muți, schelete și sluți
ai spânzurat. Albinele, din bozii, aduc la
stupi otravă, Izvoarele-năcrite-s și strugurii
scămoși.

Ca să-ți ajungă ploaia, pune-n văzduh
zăbavă, Și norii-n cheagul serii curg vineți
și băloși. Nici o vioară nu mai pricepe să
mai sune, Chiar stelele, sfântite și pure la-

nceput, Au putrezit în bolta visărilor
străbune, Și zămile, mâncate de mucegaiuri,
put. A năzuit un clopot să sune liturgia, Și
bronzul lui, ca scrumul, din turn s-a risipit,
într-un avânt vremelnice voî și ciocârlia Cu
aripile smulse să urce-n răsărit.

Poate-n genunchi mai cauți târzia
îndreptare Și ceri smerit hodină la cerul
tău pustiu. E de prisos. Genunchiul de stei
lipit ți-1 țiiu, Și biciul greu de plumburi și
noduri, pe spinare. E de prisos. Izbânda, de
veci s-a câștigat. Curata voie bună și sfânta
bucurie Din lanțul de robie nu pot să mai
învie Și să atingă cerul bătut și-njunghiat.
Voința nu se teme de-acum de-o înviere - Și
ca să nu mai cerce să fie fericit,

78

A luat în clește insul întreg și l-a stârpit,
Cu dreptul ce i-1 dete sălbatica putere.

întâmpinare

Dormi la fereastra visului meu, țară, Al
cărei lan a strălucit întâia oară
Cădelnițelor sufletului meu fierbinte,
Cu care ți-am ieșit arzând nainte, Și am
călcat potecile lui Dumnezeu Cu luare-
aminte.

Prin gândurile mele căile se ȣes Mereu,

pe unde spinii mi-am cules, De unde
corbii-nvăluiti de ploaie Ridică
Pe aripe blestemul celui ce se-ndoaie Și
face-ntâiul pas, în zori, cu frică.

Băteți, feți albi, în inimă la mine, De
care sunt duminicile pline Și holdele și
brazdele și satul.

Cântec și joc,
Prin lumea sufletului meu vă faceți loc
Și fiți-i zi cu zi aluatul
La frământatul suferințelor cu foc.

79

Heruvic

Tot ceasul îmi aduce un dar și-o jertfă
nouă, De vreme ce lumina primește să-mi
lumine. Câmpia scoate-n brazde bijuterii
de rouă Și pomii pun coroane și nimburi
pentru mine în giulgiul clătinate se leagănă
cu lacul Făptura, pretutindeni de față și
dosită, A celui ce, cu firul de umbră și cu
acul Scânteii, îndesește pânza mereu pe
sită.

îmi crește-n suflet iarăși o strună de
vioară. Dar cântecul în mine, tânjind să se
deștepte, Sfios și șovăielnic și-acum ca-
ntâia oară, Răsună-n depărtare, mai sus și
mai afară, Ca-ntr-o vecie albă cu stâlpi și

turle drepte.

Și, seara, învelindu-și grădinile cu crep,
Sunt altoit cu visuri, ca un ocean cu stele.
Nu știu culesul lumii de unde să-l încep,
Din câte flori de aur mi-ajung până-n
zăbrele.

împrejmuit cu noaptea, aștept ca o făclie,
înfășurată-n iederi și frunze de leandru Și
încă neaprinsă, la ora mea târzie, în vârful
să mi se lase o stea din policandru.

închinăciune

V iată de foc! ce faci în vatra noastră?
Te-năbușe chibritul și te sting Hârțiile-
aruncate în flacăra-ți albastră. Zalele
noastre nu se mai ating Să-și oțelească
solzii lor, de tine. Platoșa noastră n-a
mai oglindit Văpaia negurilor toate, pline
Din răsărituri și din asfințit.
Când păstoream cu turmele pământul Și
ne mutam ușori din loc în loc, Și nu
știam unde ne-a fost mormântul Și
viețuiam cu zarea la un loc Și ne sculam
cu soarele deodată Și ospătam pe-o
margine de apă Și ne urma vecia ca o
roată Și-aveam toiag și fluier drept

sapă Și plug; și visul ne era pătul -
Atuncea ochii noștri zâmbitori Nu căutau
de subt învelitori Petecul unui crepuscul.
Necunoscând hârtie și cerneală,
Cântecul nostru se-nălța cântat, Iar
nesfârșitul vieții nu era stricat De un
canon, un scris, o zugrăveală. Unde
purcezi? rosteam la despărțire Și arătam
cu brațul în apus, în miazăzi, prin aburul
subțire Ce-1 risipea cădelnița de sus. În
miazăzi, în miazănoapte, Pe patru
drumurile largi ale făpturii

81

Veneau cu noi, deasupra-ne, vulturii, Și
ugerii, alături, ai vitelor, cu lapte.
Necăutând în turle și orașe
Unde se-nseamnă timpul cu-o bătaie,
Soroacele stau scrise în stelele urmașe.
Și ne simțeam acasă în cer, ca-ntr-o
odaie.

Potirul mistic

lată-1 cuprins în singura lumină Ce-o
altoiește cerul pe pământ. De liniști
mari cărarea lui e plină Și pasul lui e
tânăr, drept și sfânt, Precum ar fi al
codrilor de stele Când s-ar mișca din
loc, și-n mers Păstorul alb, ivindu-se-
ntre ele, Și-ar face drum, păscând, prin

univers.

L-așteaptă-n zări talazele de fier:
Nestrăbătuta lor întunecime - Ce bat
zăgazul limpedelui cer Cu spaimă,
hotărâre și cruzime. E o statuie de-
ntuneric sfântul, Și ochiul care să-l
pătrundă Nu l-a născut din lutul lui
pământul. Ca să-l ridice peste el și undă.

Amforă,-n jur cu-o antică pictură
Ce-și amintește-n murmur c-a rămas

82

Plinul de umbră pân' la gură, Vas
tămâios, pe-un fost iconostas, Du-te,
purtată-n soare cu mândrie, Până acolo
unde-s zori de seară, Și varsă-te în bezna
cenușie întreagă, liniștită, solitară.

Tu nu ești frumusețea...

Tu nu ești frumusețea spiralelor candide, în
ochi tu nu duci moartea și perlele lichide în
cari răsrâng misterul văpăile livide.

Nici flori n-atingu-ți fruntea spre dânsule
plecată, Nici pagini cu poeme rămase de-
altădată Nu se desfac nostalgic în dreapta-ți
inelată.

Tu nu cunoști otrava gândirii și-a vegherii:
Fantasmele de fildeș, regini ale tăcerii, Nu ți-
au suflat miresme subț sălciile serii.

Tu știi că de când lumea e liniște și pace, Că
drumul e pe care păianjenul îl face Țesând în
umbra caldă velurele să-mbrace Subt cari
stagnează ochii și pletele-ți opace.

Copil naiv! de-aceea te-ador și te mângâi Cu
fața-nmormântată ca-n floare de lămâi în
camea-ți netezită de buzele dintâi!

83

Și nu-ți șoptesc sonete, nici mituri nu-ți
îngân, Pe unde trece umbra acestui hoit
păgân.

Aplec eternitatea spre tine, și rămân

Cu ochi-închiși în zâmbet, copil abia-
nflorit;

Cu fruntea răsturnată, cu visul risipit,
Ca o dantelă scumpă, pe trupu-ți
adormit.

Dar spune-mi, la crepuscul, încet, sunt
fericit?...

Sfârșitul toamnei

O! cine-ar zice că pe-aici Au fost

vreodată flori, Privighetori, Și
cărți citite cu ochi mici, în care
latele panglici întorsu-s-au de-
atâtea ori?

Și totuși, furăm doi mai ieri,
Strânși braț de braț, gângavi, Ca
doi bolnavi;
Și-n legănarea celor seri, Subt
plopilor negri și severi, Blânzi și
supuși ca niște sclavi.

Să plec! de-acuma sunt străin Pe
unde fură tei, Pleșuvi și ei!

84

Ceva ciudat, ca un destin Mă-
mpinge să mă-ntârzii prin Căzuta
frunză din alei.

Aici, unde-a murit trecutul, Mă
plimb ca-ntr-un mormânt, în care
sunt
Legat s-ascult cum tace lutul, Pe
când în suflet toarce mutul
Regret, înfășurat în vânt.

Psalm

Vecinul meu a strâns cu nendurare
Grădini, livezi, cirezi, hambare, Și

stăpânirea lui se-ntinde-acum Pân' la
hotarele de fum. Soarele-apune zilnic
și răsare într-ale sale patru
buzunare. Văzduhu-i face parte din
avut Cu-al zalelor de stele așternut.
Luând și lumina-n țarcul lui de
zestre, O potcovi și-o puse la
căpestre. Din cer ia fulgeri, din
pământ grăsimi, Adâncuri înmulțind
cu înălțimi, Și fostul meu vecin de
țarm se ține Vecin de-o vreme,
Doamne, și cu tine.

Urechea lui, închisă pentru graiuri,
Cu scamă s-a umplut, de mucegaiuri.

85

Gingia moale, înțărcată, sugă,
Ochiul pornește blând să se usuce,
în pântec spini, urzici și aguride
Dau știri de betesugul ce-l ucide.
Creștetul gol poți să-l încerci Puhav
subt pipăit, ca pe ciuperci. Și-i
șubred ca o funie-nnodată, Cu
căpătâiu-n barca înecată.

Doamne, așa obișnuit ești, biet, Să
risipești făptura ta încet, Prefaci în
pulbere măruntă Puterea dârză și
voința cruntă. Faci dintr-un
împărat Nici praf cât într-un
presărat. Cocoloșești o-mpărăție
mare Ca o foiță de țigare.
Dintr-o stăpânire semeață Ai făcut
puțină ceață. Zidind, schele-nalte și
repezi ridici, încaleci pe lespezi cât
munții, melci mici. Păretele-i
veacul pătrat, Și treapta e veacul în

lat, Și scara e toată vecia.
Și când le dărâmi, trimiți clipa Să-
și bată aripa Dedesubt.
Musca mută a timpului rupt.

86

Vraciul

Am un bazar de zări și firmamente
De cioburi noi de lună și planeti.
Aștri defuncți atârnă de păreți,
împărechiați cu zeci de instrumente,

Tablouri fără dată, cărți, portrete,
Pendule-n care cucul s-a oprit, Spade
cu vârful ars și ruginit, Icoane,
pajuri, chivote, stilete...

Am chei pe toate ușile-ncuiate,
Cântare, cumpeni și măsurile De
prețuit cenușile necercetate Din
sufletul imponderabilei naturi.

Am site fine de cernut polenul
împrăștiat cu-albinele pe bolți.
Unelte cu-ascuțișuri și cu colți
Pentru găsit volumul, numărul și
genul.

Corăbii ancorate-n câte-o mare,
Orașe grămadite-n crepuscul, Câmpii
întinse și pământ destul Subt
clopotele câtorva pahare,

Hlamide albe, mitre și coroane... Pot
unge papi, uzurpatori și regi.
Neamuri pierdute și vecii întregi
Stau condensate-n rânduri de
flacoane.

87

Un semn, și tâmpla cerului se-apleacă,
Un semn, și uraganul s-a trezit.
Un semn, și neamuri noi s-au zămislit!
Dar semnul mâna mea nu vrea să-l facă!

în farmacia mea atotlecuitoare
Aleanuri am la chinurile-abia simțite,
Misterioase și nemaitălmăduite,
Pe când prin jur se naște lumea șubredă
și moare.

Pe șesul negru cu lumini de ceară
Pot frământa din tină și scuipat Un nou
Adam, gigantic și nerăzbunat.
Aștept, îngenunchiată, plebea să mi-1
ceară.

Eu mă fălesc că nu vând ca atâția
Tezaurele mele. Nici nu știu
Dacă pe piață Dumnezeu cel viu S-a
ieftenit mai mult decât tărâțea.

Mormânt închis la zgomotul de-afară,

Contempla-a cârțiilor bucurie
Lingându-și puii cu idolatrie, Băloși, sub
steaua mea polară.

Denie cu clopote

Taci. Nu te mișca.
Din întunericul meu s-a deșteptat Și
zboară-n văzduhul înstelat Acvila
amintirii.

88

O! nu turbura răsăritul.
De unde vine acvila albastră De a
crescut atât?
Mică-n cuib și fără aripi am lăsat-o.

Nu-s prin urmare-nstrăinat Pe
todeauna de trecutul meu.
Mai e nădejde, mai e mângâiere,
Mai colindă o umbră albă prin
tăcere.

Norul ce mă răpise s-a spart!
Ploaie caldă! ploaie mănoasă!
Curgi, darnică, pe ogorul meu, Din
care morțile sufletului S-au
deșteptat.

Interior de schit

Sufletul tău e parc, de stâlpi, la
rând, Cu statui albe, sus, pe fiecare,
încremenite-n câte o mișcare Ce-a
obosit în piatră și s-a frânt.

Când pasul îmi purcede prin grădină
Furiș, ascult, în noaptea sunătoare,
Murmure cu silabe de lumină Și
vorbele de ceață și răcoare.

89

Pe subt cerdac uri, răzimat în coate,
Oprit sfios, tăcerea să nu-nvii, Aștept
să treacă statuile toate în drumul
lunii albe, cenușii.

Pentru-ntunericul întins în tine
Am stele mici, pe care eu le pui Să
străjuiască-n lănci diamantine
Basmul tiptil și trist din visul lui.

Câte-o statuie își aduce-aminte
De locul ei adevărat
Și se coboară strânsă în veștimente
Până la capul celui aplecat.

întinde mâna, piatră, și tihnit
Mângâie-i-1 cu palme de granit.

Rugă de vecernie

În mine se deșteaptă o-ntreagă omenire,
Sunt cei ce-au fost pe vremuri, sunt cei ce
sunt acum, Câte-o grădină veche, surpată-n
suvenire, Mi-aruncă dinainte belșuguri de
parfum.

Și de la sfântul palid, sfârșit și blând pe
cruce,
La biciul ce-l izbește și-l sângeră-n obraz,
Pe nesimțite nu știu ce-nvecinare duce Și
rând pe rând sunt unul și celălalt. Zăplaz

90 între atâtea inimi ce bat cu toate-n mine, Ca
niște turle pline de clopote, n-a fost, Nu este,
n-o să fie și-n van va să suspine Eroul meu din
suflet de râsul celui prost.

Și voia mea de bine, frumos și adevăr,
Îngăduie să-și ție și-acolo-n gânduri jugul.
Simțindu-mi spinii frunții ieșind cu răni prin
păr, Sunt cel dintâi porunca s-o dau:
Aprindeți rugul,

Ca sfântul în cenușă subț ochii mei să piară,
Ca dreptul să-și strecoare-n urechea mea
scrâșnirea înmormântat în lemne și-nvăluit în
pară!
Și-n mine bate-n palme, mișcată, omenirea.

Ca un norod de pașnici și veseli asasini Ce
pregătesc dreptatea luminii viitoare, Unii-
nvârtesc săcurea, ceilalți desfoaie crini, Cu
sufletele-n beznă și degetele-n soare.

Dar hotărând privirea, de sus, pe umbra
lumii Un suflet se strecoară în mine ca o
rouă, Și-atunci visez cu gloata să bat poteca
humii, Purtând în vârful lăncii, spre cer, o
stea mai nouă.

De unde vin aceștia? De unde-acești eroi,
Călăi, iobagi, apostoli, din noapte pân' la
mine? De unde-această piatră cu fețe de
noroii Și scăpărând cu focuri de-azur și de
rubine?

Le sunt dator odihna ce pleoapa nu-mi
atinge?

Le datoresc lumina și faptul crud că sunt?
Cu mine omenirea, Părinte, se va stinge?
Dă-mi pacea și răbdarea s-o caut și s-o cânt.

91

Blesteme

*r rin undele holdei și câmpi de
cucută, Fugarii-au ajuns în pustie
La ceasul când luna-n zăbrance,
mută, Intra ca un taur cu cornu-n
stihie, Și gândul meu gândul
acestora-1 știe:*

*în împărăție de beznă și lut să se
facă Grădina bogată și-ograda
săracă. Cetatea să cadă-n nămol,
Păzită de spini și de gol.
Usca-s-ar izvoarele toate și marea, Și
stinge-s-ar soarele ca lumânarea.*

Topească-se zarea ca scrumul.
Funingini, cenușă, s-acopere drumul,
Să nu mai dea ploaie, și vântul Să
zacă-mbrâncit cu pământul.
Sobolii și viermii să treacă pribegi
Prin stârvuri de glorii întregi. Să fete
în purpură șoarecii sute. Gânganii și
molii necunoscute Să-și facă-n tezaur
cuibare, Sătule de aur și mărgăritare.
Pe strunele de la viori și ghitare Să-
ntinză păianjenii corzi necântătoare.

întâi, însă, viața, bolind de durată, Să
nu înceteze deodată, Și chinul să-
nceapă cu-ncetul. Să usture aerul
greu, ca oțetul. Să șchioapele ziua ca
luntrea dogită,

92

Să-n târzie ora în timp să se-nghită, Și,
nemărginită, secunda
Să-și treacă prin suflet, gigantică,
unda: Pe sârma tăioasă-a veciei, în
scame Și rumegătură să vi se destrame.
Gâtlejul, fierbinte de sete, Să cate
scuipat să se-mbete, Și limba umflată-
ntre buze Să lingă lumina și ea să
refuze, Și-n vreme ce apa din șesuri se
strânge, Să soarbă-n mocirla copitelor
sânge, Și strugurii viei storși cu
mușcătură Să lase în gură coptură.
Coboare-se cerul, furtuni de alice în
câmp să v-alunge cu stelele-n bice.
Despice-se piatra în colți mici de
cremeni, Vârtej urmărindu-i pe semeni.
Odihnă cerându-i, pământul să-nțepe

Ivindu-se șerpii când somnul începe.

Pe tine, cadavru spoit cu unsoare,' Te blestem să te-mpuți pe picioare. Să-ți crească măduva, bogată și largă, Umflată-n sofale, mutată pe targă. Să nu se cunoască de frunte piciorul, Rotund ca dovreacul, gingaș ca urciorul. Oriunde cu zgârciuri ghicești mădulare, Să simți că te arde puțin fiecare.

Un ochi să se strângă și să se sugrume
Clipind de-amăruntul, întors către
lume, Celalt să-ți rămâie holbat și
deschis Și rece,-mpietrit ca-ntr-un vis.
Când ura te-neacă și-ți scânteie-n oase
Să vrei peste mie, să poți pâ'n' la șase,

93

Necazul tău mare să dea voce mică, Să urlî, să n-auzi, să vezi că ți-e frică.

Iar ție, jivină gingaș gânditoare, Să-ți fie șezutul cuprins de zăvoare. Ficatul un cui să-ți frământa.

Urechea să ție și nasul să-ți cânte. Să-ți crape măselele-n gură Și dinții cu detunătură.

Să-ți pută sărutul, oftatul să-ți pută, Mormânt cu mocirla stătută.

O unghie pe săptămână Să-ți coacă la câte o mână, Și-n zilele de sărbătoare
Un deget și de la picioare. De pofte să-ți sece obrazul, De bube să nu-ți miști grumazul, Să-ți iasă cocoașă Și gâlci și cucuie-n cămașă. Buricul, bubat din

născare, Să-ți sângere subț cingătoare.
De glezne târâș să-ți atârne Ghiulele de
capete carne, Rânjite scrâșnite și
nerăzbunate: Măceluri, osândă,
păcate...

94

Miez de noapte

Eu sunt acel pe care l-am visat, L-am
căutat și-am vrut să-l născocesc, Ca
prin gunoiul meu cel omenesc Să
treacă rază, ager și curat,

Acel ce-atinge neatins noroiul
Și poate duce drum și peste cer Și să
rămâie fier de este fier, Rugina-n el să
nu-și puie altoiul.

Să năzuiască-n marmură schimbare,
Singurătăți, de sus, de stalactit, Fiind
cu toate-n veac nepotrivit Și aripile
findu-i veșnic călătoare.

Eu știu tăcea când visul a murit, Și-n

toată clipa-nalt câte-o statuie Tăcerii,
pe un drum ce suie Neisprăvit.

Duhovnicească

Ce noapte groasă, ce noapte grea! A
bătut în fundul lumii cineva. E cineva
sau, poate, mi se pare.

95

Cine umblă fără lumină, Fără lună, fără
lumânare Și s-a lovit de plopul din
grădină?

Cine calcă fără somn, fără zgomot, fără
pas, Ca un suflet de pripas?

Cine-i acolo? Răspunde!

De unde vii și ai intrat pe unde? Tu ești,
mamă? Mi-e frică, Mamă bună, mamă
mică!

Ți s-a urât în pământ.

Toți nu mai sunt.

Toți au plecat, de când ai plecat.

Toți s-au culcat, ca tine, toți au înnoptat,
Toți au murit de tot.

Și Grivei s-a învârtit în bot Și a căzut. S-
au stârpit cucuruzii, S-au uscat
busuiocul și duzii, Au zburat din
streășină lunii Și s-au pierdut
rândunelele, lăstunii. Știubeiele-s pustii,
Plopul-s cărămizii.

S-au povâmit păreții. A putrezit ograda...

Ei! cine străbătu livada Și cine s-a oprit?
Ce vrei? Cine ești,
De vii mut și nevăzut ca-n povești?
Aici nu mai stă nimeni
De douăzeci de ani...
Eu sunt risipit prin spini și bolovani...
Au murit și numărul din poartă Și
clopotul și lacătul și cheia.

96

S-ar putea să fie Cine-știe-Cine...
Care n-a mai fost și care vine Și se
uită prin întuneric la mine Și-mi
vede cugetele toate.

Ei! Cine-i acolo-n haine-ntunecate?
Cine scobește zidul cu carnea lui, Cu
degetul lui ca un cui, De răspunde-n
rănilile mele?
Cine-i pribeag și ostenit la ușă?

Mi-e limba aspră ca de cenușă.
Nu mă mai pot duce.
Mi-e sete. Deschide, vecine.
Uite sânge, uite slavă.
Uite mană, uite otravă.
Am fugit de pe Cruce, la-mă-n brațe
și ascunde-mă bine.

Buna-Vestire

Dragă mamă, dragă mamă, Pânza
iar mi se destramă. Sufletul și-acum
mă doare, Trupul iar, în cingătoare,
Brațul mi se lenevește, Fusul scapă
dintre dește, Firul răsucit, din furcă,
Mi se-nnoadă și se-ncurcă,

97

Acul floarea vrea s-o-nceapă Și se-
ntoarce și mă-nțeapă. Dau s-aleg și
dau să cos Și-mi iese lucrul pe dos.
Ochiul udă în neștire Borangicul cel
subțire. Gândurile mi-s amare Ca
izvoarele de sare, în tot ce vreau și
gândesc Aiurind mă pomenesc.
Mamă dragă, mamă dragă, Parcă-
mi crește-n sân o fragă. Am fost
vinerea la schit: M-am rugat și m-
am smerit. Ce să cred și ce să fac,
Cu mine ca să mă-mpac? Mă simt
pe la înnoptat Ca un zarzăr
scuturat, încleștat în rădăcină, De-o
zvâcnire de rășină. Și-uneori sunt
ca o cracă, Singură care se-
apleacă, Singură ce se frământă,
Singură plânge și cântă, Singură se
încovoiaie De un gând ascuns de
ploaie, Ca o pasăre în foi. Dragă
mamă, îmi năzare Că din brâu, pe
la-nserare, înviem și suntem doi.

Lingoare

Fata noastră e bolnavă, Fata mea și-a dorului, în vârful piciorului A-nțepat-o cu otravă Spinul prins de crini și laur. Fată, nu ți-am spus să pui Ghetele cu bot de aur, Șesu-n tum să ți-1 încui, Să-ți farmeci cărările, Să te joci de-a Duhul Sfânt Și numai cu zările Să te reazimi de pământ? Nu ți-am spus eu, la călcâi, Să pui floare de sulfină Și, ca steaua, să mângâi Ghimpii, spinii cu lumină? Să fii floarea ce-și desparte Frumusețea de țărână Și sleiește sus, departe, Viața ei de-o săptămână? Nu ți-am spus, seara și-n zori, Toate, de câte trei ori?

Fata zace-n pat bolnavă, Gingașă și somnoroasă, Ca pe-o tavă De argint, o chiparoasă.

Căci nu fui de la-nceput Ca să te fi fost făcut, Eu, cu degetele mele,

99

Din luceferi și inele!

Ți-aș fi pus, ca să nu suferi, Pleoape smulse de la nuferi, Ochi câte un bob de rouă, Licurici în lună nouă.

Sânii, ca doi pui de mierlă, l-aș fi pus în câte-o perlă. Și de fiecă obraz Un rubin ori un topaz.

M-aș fi dus să-l văd cum țese Soarele

prin frunze dese, Cum izbește-n
piatră râul Și s-ascult cum crește
grâul. Cum își pune largul vânt
Aripile pe pământ.
Și din tot acest știut Ceas cu ceas te-
aș fi cusut, Și drept suflet ți-aș fi pus
Sabie cu vârful în sus.

Dar de stai și te gândești, Mai bine să
fii cum ești. Să te-nțepi, să te strivești
Prin bucate pământești.

Rugă de seară

Infinit! Infinit!
Adună-ți bolțile deodată în șuier
prelungit,

Și-n fruntea mea secată Și-n pieptu-mi
aiurit Te-nfige drept ca o săgeata.
Simbolic Infinit!
Te strânge-n chip de fulg Și-n mine,
lămurit, Te răspândește - să mă smulg,
Să cad ca un aerolit Scăpat din circuit.

Demonic Infinit!
Descinde-n mine cum descind
Tenebrele-ntr-un schit, în care sunete
se-ntind Dintr-o cupolă spre zenit,
Stropită-n creștet cu argint.

Cu tine dorul am
Să fiu răsplămădit și șters în slava mea
de miligram De praf, suflat în univers.
Și dă-mi virtutea unui bram, Pământu-n
vrăji să ți-1 destram.

Să-mi fie verbul limbă De flăcări vaste
ce distrug, Trecând ca șerpii când se
plimbă; Cuvântul meu să fie plug Ce fața
solului o schimbă, Lăsând în urma lui
belșug.

O! dă-mi puterea să scufund O lume
vagă, lâncezândă.
Și să tâșnească-apoi din fund, O alta
limpede și blândă.

101

Și mă înghite-ntreg, în haos, Umil,
senin și mulțumit Că las în urma mea
repaos, Și-o foaie nouă de adaos La
cartea vecinului mit, în care visul
mi-e strivit Ca un vlăstar de
mărgărit.

Apă trecătoare

Zămislită nu se știe pentru ce mahnirii
noastre, Ai s-ajungi, fărămă rece, curgătoare
unde-albastre, îmbrăcată cu arșița ce te-
așteaptă-n zori de mai, Vei fi troacă și

oglindă, boturilor de buhai.

Luciul tău, prin blestem tainic, înghețat în umbra morii, Va tăia din dungă luna și creștă din zbor cocorii, înșirând minunea firii cu grosimea-ți de mătase, Fundul mărilor de ceruri îl vei înnădi și coase;

Și cu Dunărea, cu Nistrul, Oltul, Argeșul, rețea Vei urzi să legeni cerul, paznic pe grădina mea. Tot călătorind vei pune șesurilor, peste țară, Așternuturi vii de salbe, împrejururi de brătară, Și-n pământ, arat sălbatic și-apărat încins cu fierul, Brazde-n lungu-i de luceferi, îngropând în maluri cerul, Prin salcâmi plecați și sălcii, mulțumit că te atinge, Sânul mumelor voinice îl vei mângâia și linge. Gâștele cuprinde-le-vei pe subt aripi și vei duce.

Se va coborî prin tine turla răzimată-n cruce. Plumbul tău cu fețe multe va sticli ca un

vitrou 102

Care-n fiecare petec scapără un soare nou.

Și când mintea mea croiește un tipar mai lesnicios, începând întodeauna lucrul cu temei, de jos, Tu răstomi așezământul, și o lingură de apă Mă învață că se poate munca și de sus să-nceapă.

Înviată-n miezul nopții, dusă lin pe mâini de umbră, Tu ești, fir de pisc și haos, ca o rază care umblă. Ce stihii străbați, streine de gândirea mea mirată, Ce comori nepipăite nici de visuri niciodată, Mărturia mi-o aduce, într-un tremur ca de jar, Licărul neprins de sculele-a nici unui argintar, însă de tresar în tine ochii-atâtor mari mistere;

De te-ai strecurat prin cuibul tainicelor giuvaiere; De-ascuțași de ruga nopții, care-ți

descântase ființa Ca să-și mângâie cu tine
sihăstria, suferința;
De-ți ieșiră-n drum troiene de vecii și piatra
moartă, Care trebuie-n strâmtoare biruită-
ncet și spartă, Tu putuși întoarce hora-
mpotrivirilor și-a humii Și ieșiși mărunță,
sfântă, sprintenă, din legea lumii, Făr'a
pierde nici un fulger, nici o za de curcubeie,
Mișunând în vâlvătaia insului tău de scânteie.

Giulgii de lumină albă calul nostru va să
pască, Și pe giulgii cortul nostru creasta va
să-și hotărăscă. Eu, ca să-mi aduc aminte de
adânc și nesfârșit, între două șesuri limpezi
am oprit și-am poposit.

Stihuri

N-ar fi mai scumpă vremea sleindu-se-n
tăcere Decât bătută-n clopot de glas fără
durere?

Nu-i mai de preț arama, ce încă nencercată
Așteaptă-n fundul lumii să fie căutată? În
visul ce ne-nalță uniți, deasupra noastră, De
ce nu s-ar deschide doar pleoapa ta
albastră, De ce n-am simți numai ce nu se

poate ști Și gândurile noastre mereu le-am
obârși? înmormântează-ți graiul oprit, subț
sărutare, Și lasă-ți singur trupul, cu albele-i
tipare, învăluit de umbră, el singur să
murmure, Ușure ca o frunză, adânc ca o
pădure. Să viețuiască singur în haosul de
forță Ce te trimite nouă prăpastie și tortă.
De ce n-ai fi voluta topită, de tămâie, Și
singură mireasma, din tine să rămâie?
Drept pildă la vecia ce-și mână-n mări
uscatul Și tănuiește-n raze potecile și
leatul.
Și fii-ne iubită în rostul tău sublim Și fii-ne
mai scumpă prin cele ce nu știm.

Aprinde-ți două umbre de fiecă lumină, Fii
nouă deopotrivă și soră și străină. Fii ca o
apă pură, în care se ascund Nămolurile
negre cu pietrele la fund. Fii cântecul viorii
ce doarme nerostit, Smaraldul care încă pe
mâini n-a strălucit, Poteca-n palma țării, ce
nu e încă trasă Și poate duce-n ceruri sau
poate-ntoarce-acasă. Fii arborele încă
nemistuit cenușă,

104

Ce ne arată vârsta minunilor la ușă. Și dacă
taina-n tine ar fi și fără preț, Deși pustiu
bordeiul nu-ndeamnă pe drumeț Din
depărtări, și-acesta, gonit de rătăcire, Nu-și
pune pe o creangă bordeiu-n suvenire?

Priveghe dară visul din noi să-l împătrești.
Fă-i început de coardă din fiecare dești. Fă-
i pirostriei ivoriul fierbinte-al unui trup Cu
amintiri de marmori și cu miros de stup.

Nutrește-ni-1 cu ce e în tine întărire, Cetate
de altare, izvor de omenire!

Dă-i lapte de ești mumă, dă-i sânge -
curtezană, Și inima-n curvie ți-o fă de
Cosânzeană.

Priveghe însă visul, stăpân peste durată, Să
nu se depărteze de oameni niciodată. Și
când ne ții puterea pe brațul ce ne leagă,
Simțind subt sărutare culcată lumea-
ntreagă, Iubirea ta să fie asemeni unui rit,
Ca sufletul din rugă să iasă-ntinerit.

Zăpadă

Vulg limpede și pur, Te-aștept să
te scobori, Petală de pe flori
Sădite în azur.

105

Azurul se încheagă Să facă iernii
salbă. E-o trudă-n bolta-ntreagă
Să-ți facă ființa albă.

Dar ajungând la noi, Cu steaua și
cu luna, Tu treci întodeauna Și
lași în lut noroi.

De-a v-ați ascuns...

Dragii mei, o să mă joc odată Cu voi, de-a
ceva ciudat, Nu știu când o să fie asta,
tată, Dar, hotărât, o să ne jucăm odată,
Odată, poate, după scăpătat.

E un joc viclean de bătrâni Cu copii ca voi,
cu fetițe, ca tine, Joc de slugi și joc de
stăpâni, Joc de pasări, de flori, de câni, Și
fiecare îl joacă bine.

Ne vom iubi, negreșit, mereu Strânși
bucuroși la masă, Subt coviltirele lui
Dumnezeu, într-o zi piciorul va rămâne
greu, Mâna stângace, ochiul sleit, limba
scămoasă.

106

Jocul începe încet, ca un vânt.
Eu o să râd și o să tac, O să mă culc la
pământ. O să stau fără cuvânt, De pildă,
lângă copac.

E jocul Sfintelor Scripturi.
Așa s-a jucat și Domnul nostru Isus Hristos
Și alții, prinși de friguri și de călduri, Care
din câteva sfinte tremurături Au isprăvit
jocul, frumos.

Voi să nu vă mâhniți tare
Când mă vor lua și duce departe
Și-mi vor face un fel de înmormântare în
lutul afânat sau tare.
Așa e jocul, începe cu moarte.

Știind că și Lazăr a-nviat,
Voi să nu vă mâhniți, s-așteptați, Ca și cum
nu s-a întâmplat Nimic prea nou și prea
ciudat. Acolo, voi gândi la jocul nostru,
printre frați.

Tata s-a îngrijit de voi, V-a lăsat vite,
hambare, Pășune, bordeie și oi, Pentru tot
soiul de nevoi Și pentru mâncare.

Toți vor învia, toți se vor întoarce într-o zi
acasă, la copii, La nevasta, care plânge și
toarce, La văcuțe, la mioarce, Ca oamenii
gospodari și vii.

107

Voi creșteți, dragii mei, sănătoși,
Voinici, zglobii, cu voie bună, Cum
am apucat din moși-strămoși.
Deocamdată, feții mei frumoși, O să
lipsească tata vreo lună.

Apoi, o să fie o întârziere, Și alta, și
pe urmă altă.
Tata nu o să mai aibă putere Să vie
pe jos, în timpul cât se cere, Din
lumea ceealaltă.

Și, voi ați crescut mari,
V-ați căpătuit,
V-ați făcut cărturari, Mama-
mpletește ciorapi și pieptari, Și
tata nu a mai venit...

Puii mei, bobocii mei, copiii mei!
Așa este jocul.
Îl joci în doi, în trei, Îl joci în câte

câți vrei. Arde-l-ar focul!

Incertitudine

îmi atârnă la fereastră Iarba
cerului, albastră, Din care, pe mii
de fire, Curg luceferii-n neștire.

108

Sufletul, ca un burete, Prinde
lacrimile-ncete Ale stelelor pe rând
Sticlind alb și tremurând.

Scama tristeților mele Se-ncurcă
noaptea cu ele, Genele lui
Dumnezeu Cad în călimărul meu.

Deschid cartea: cartea geme. Caut
vremea: nu e vreme.
Aș cânta: nu cânt și sunt Parc-aș fi și
nu mai sunt.

Gândul meu al cui gând este? în ce
gând, în ce poveste, îmi aduc
aminte, poate, Că făcui parte din
toate?

Scriu aci, uituc, plecat, Ascultând
glasul ciudat Al mlaștinii și livezii.
Și semnez:

Tudor Arghezi

**Flori de
mucigai
(1931)**

Flori de mucigai

Domnului Al. Rosetti

Le-am scris cu unghia pe tencuială,
Pe un părete de firidă goală, Pe întuneric,
în singurătate, Cu puterile neajutate Nici
de taurul, nici de leul, nici de vulturul
Care au lucrat împrejurul Lui Luca, lui
Marcu și lui Ioan.

Sunt stihuri fără an, Stihuri de groapă.
De sete de apă Și de foame de scrum,
Stihurile de-acum.

Când mi s-a tocit unghia îngerească
Am lăsat-o să crească
Și nu a mai crescut - Sau nu o mai am
cunoscut.

Era întuneric. Ploaia bătea departe,
afară.

Și mă durea mâna ca o ghiară
Neputincioasă să se strângă.
Și m-am silit să scriu cu unghiile de la
mâna stângă.

Pui de găi...

În ceața groasă
Carul se-ntorcea acasă, întuneric beznă.
Nu se vedea până la gleznă.
Caii mergeau din obicei, Unde, nu știau
nici ei.
Hamurile nu mai știau ce mână, lepile
sau muntele de țărână.
Nu se mai vedea la nimic luminile, Dar
treaba era gata.
Omul și fata
Vânduseră toate găinile.

Doamne! parc-au dat cu oiștea în niște
zid. lepile s-au împleticit.
Cinci oameni de cositor, cu un cuțit
Măruntaiele și buzunarul omului le-au
scotocit. Și, nevăzută, fata s-a strecurat
în pâcla stătătoare Și a orbăcăit, târâș, ca
o lipitoare Pe dihania nopții, vreme
lungă, Până ce i-a fost sorocit, undeva să
ajungă.

- „Oameni buni!“ în strungăreață ușii
Mâna fetei se lovi de mâna mătușii.
Mătușa, cine-o fi fost, o băgă în odaie, Și
fata povesti, la vatră, într-un crâmpei de
văpaie, Că veneau de la târg, că le-au
ieșit în drum hoții Și că ea scăpase pe
dindărătul roții.

- „Fetico, stăi colea cu Dumnezeu, și
Lângă fata mea te-i hodini.^{1*}

Și câteșitrele femeile s-au suit în pat
Și s-au culcat: întâi, cele două fete, Fata
babil la părete.
Și baba desfăcu un cojoc
Și cuprinse fata noastră la mijloc, într-un
timp, baba întinse laba.

Fata ei sforăia. Bun!
Și părea că și fata străină doarme tun.

Într-alt timp, se auzi un ciocănit. Cinci
oameni de plumb au venit Și au șoptit Că
se întorc mofluzi la han.
Că omul ce-l beliseră pe drum n-avea la
el un ban.

- „Mai tacă-ți gura și uită-te-ncoa: E fata
lui și banii îs la ea”, Răspunse baba,
arătându-i patu:
- „Ai să te duci și tu, fetică, după tat'tu!”
Și baba se linse pe buze, Cu pofta de
sânge a unei mâțe lehuze.

Ați înțeles cu toții
Că baba era gazda și ceilalți erau hoții.

Toți chitiră să bage fata-n beci
Și să-i facă de ducă, așa, ca la berbeci, Și
să o puie pe jar.
Dar nu era bine să miroasă-n toiul nopții
a grătar. Mai bine, bucată cu bucată, Să
fie aruncată.

115

Dar, vorba lui Terchea-Berchea, Fata
trăsese cu urechea.

Se strecură pe lângă fata mătușii, Ce
dormea cu dușii
De pe lume, și-i luă locul încet.

Atunci, pe-ntuneric, berechet, Brațele,
mâinile, degetele, hoții, baba înăbușiră
fata lor, o târără-n beci, degeaba, Pe
când fata noastră fugi, pe ceață, Până se
făcu dimineață.

Baba miorlăie acum după fată-n
închisoare, Și hoățele de la femei o
scuipă și o târnuie, Tâlharii taie-n ocnă
sare, Și capul lor cârciumarul Câmu e.

Cina

In frig și noroi
Trec hoții-n convoi, câte doi, Cu
lanțuri târâș de picioare, Muncindu-
se parcă-n mocirli de sudoare.
Fiertura e gata.
E seară. E ploaie.
O lingură grea, cât lopata, Dă ciorba
din două hârdaie.

Cățiva au ucis,
Cățiva ispășesc ori un furt, ori un vis.

Totuna-i ce faci:
Sau culci pe bogați, sau scoli pe
săraci. Livizi ca strigoii și șui,
Strâmbați de la umeri, din șold și
picior, în blidul fierbinte, cu aburi
gălbui, își duc parcă sângele lor.

Streche

JNu ştiu ce-mi vine:
Aş mânca din fitecine
Şi mi-aş pune mintea şi cu tine,
Ca un porc.
Mă arde, mă frământ, mă întorc.

Mi s-a făcut.
Gem şi zbier ca un mut.
Mi-a lovit strechea
Şi coapsa şi gura şi urechea.

îmi caut leacul
Şi la Dumnezeu şi la Dracul, Degeaba.
Văzduhul mă ustură ca leuşteanul şi
ceapa.

Am un piron în țăță
Şi-un vătrai în vintre mă ațăță.

Vreau să beau sânge şi să rup Ca un
şarpe, ca un lup.

Când se vâără-n uşă cheia
Parcă scrâşneşte femeia
Pătrunsă, despletită
Şi neistovită.

Acum, la lună,
Stau părechile-mpreună.
Doamne! mâna se pune,
Trupul se-ncovoiaie, se lipeşte, se
supune, Oftatul şovăie, înecul vine,
Şi se zguduie mădularele, pline Ca
nişte struguri, cu chin, Ciorchin în
ciorchin Şi boabe pe boabe.
La uşă, drugii zac în scoabe
Paznicul numără şi spune. Nu se
face nici o minune.

Pătru Marin, flăcău
De pe subt Ceahlău, Mai are
Zece ani de închisoare.

Galere

Zgomotul de lanţuri multe
A trecut prin curte, A ieşit lung pe
porţi Printre vii şi morţi.

Târâș, grăpiș.
Prin păinjenis,
Ca o fiară bolnavă de rugină.
În potcovăria cu clăbuci de lumină
Lăcătușii le-au bătut călare
O verigă-ntre picioare
Și la glezna mâinii,
Ca să poată hodini stăpânii,
Cât, munciți pe caldarâm,
Hoții trec dintr-un tărâm într-alt
tărâm.

O șchiopătare de vulturi căzuți din
stele
Prin oțățitul întuneric tare;
O răstignire fără cruci și fără schele.
O Golgotă șeasă, fără altare.

Pasul strâns lângă pas
Merge-mpiedicat, ca un compas.
Și palmele, unite cu ciocanul, cătușa și
pila, Parcă se roagă, cu de-a sila.

La popice

O palmă grea i s-a lipit pe gură, în
creștet pumnul puse-o lovitură.
Bocancul îi ajunsese până-n mațe. O
clipă, văzu numai stele și ațe - Și șovăi
pe un călcâi.
„A! vrei să birui și ai dat întâi!”^{*1}

Se-nțepeți din umeri, din bărbie,
 Spinarea piatră și-o făcu. Ce-o fi să fie!
 Sumese mâneca și scoase Două brațe
 cu pulpele groase, Scrise cu slove și
 horbote albastre. Dârdâia podina subt
 mesele noastre. Ceasul se făcu
 înfricoșat.

Lungindu-se scurtul, cel lung s-a
 cocoșat Și furnicau toți ochii, fierbinți,
 încă un pumn! Dar fu primit în dinți, în
 ascuțișul colților câinești.
 Și zdrelit ca de dălți, la dești.

Dacă-ncepe ghiontul să te doară,
 Lungule, ne faci de ocară.

O săritură înapoi:
 Venea scurtul, vâlvoi, Ca un arici,
 hotărât să înfrunte Vijelia namilei din
 munte.

Scurtul l-a și mușcat
 De musteață Și a scuipat Sânge din ea,
 cu mătreacă.

- „Puneți mâna, mă! Veniți încoace!^{1*} -
 „Lasă, bă! că bine-i face!" Scurtul îi
 sfâșiasse buza celui lung.

Acu-i acu! Se mai ajung. Se mai lovesc,
 se-mpung:

Lungul se prăvale. îl izbi și-n beregată
 O margine de gheată.

Se scoală-mpleticit
 Și pune mâna pe cuțit.

La o parte, face-ți-le loc!

Dar lungul nu are noroc,
 Căci scurtul, jerpelit și rămas în
 cămașe, îl rupe de boașe.

Și toată pricina
 Fusesse Gherghina.

Ion Ion

In beciul cu morții, Ion e frumos,
 întins gol pe piatră, c-un fraged
 surâs. Trei nopti șobolanii l-au ros Și
 gura-i băloasă-i ca de sacâs.

Când cioclu-1 ridică-n spinare
 Ion parc-ar fi de pământ.
 De-1 pui poate sta în picioare.
 Dar brațul e moale și frânt.

În ochii-i deschiși, o lumină,
 A satului unde-i născut,
 A câmpului unde iezii-a păscut, A
 încremenit acolo străină.

Departe de vatră și prins de boieri,
 Departe de jalea mămuchii, Pe trupu-i
 cu pete și peri, în cârduri sunt morți și
 păduchii.

Ținea

L^oșul ei cu soare,
 Proptit în șold, pe cingătoare,
 Ducea snopi de ochi galbeni, cu gene
 de lapte, Și garoafe de noapte.
 În sânul ei ca mura își pironeau
 căutătura Domnii zvelți din jurul mesii,
 - „Cine mai ia florile miresii?”

Fă, Tinco, fă! papucii de mătase,
 Mărgelele, cerceii nu ți i-a dat Năstase
 -
 Și-n fiecare dești câte-un inel Nu ți l-a
 strâns cu mâinile lui, el.

Cine ți-a frământat carnea de abanos
 Și ți-a băut oftatul mincinos?
 Cui i-ai dat, fă, să ți-o cunoască
 Făptura ta împărătească?

Cine ți-a dezlegat părul cu miros de
 tutun?
 Cine ți-a scos cămașa, ciorapul?
 Cine ți-a îngropat capul
 Nebun,

122 în brațele lui noduroase, păroase, Și te-
a-nfrigurat fierbinte până-n oase? Tu
n-ai voit să spui

Nimănui
Unde înnoptai,
Curvă dulce, cu mărgăritărel de
mai!

Vezi, Năstase osânditul
Nu te-a pătruns decât o dată;
Și atuncea toată, Cu tot cuțitul.

Serenadă

De cu noaptea, câte toate:
Clopotul toacă și bate,
Broaștele, nu știi de unde,
Calcă-n clapele afunde, Se
clătesc în beregată Cu faianță
sfărâmată Și înghit la ceasu-
ntâi Cioburile ei scârțâi. Ciorile
din pomi se mușcă. Steaua
cade, foc de pușcă, Fierăstraie
și rindele Rod în ciurciuvele.
Pe la trei, Vin păduchii mititei;
Pe la cinci, Ploșnițele cu opinci.

123

Șobolanul te miroase Pe la
șase.
Gâlcile dacă ți-au copt,

Doctorul vine la opt.
Bezna rece, zidul rece, Mai
muriră paisprezece.

Lache

Țăpos ca un cui Licăre ca
sabia, Forfota ca vrabia, Să-și
păstreze taina lui.

Dintr-un ban face doi, Cum
vrei, galbeni și lei, Descântând
cu șoapte moi; Și dintr-unul
face și trei.

Are un ciocan mut: Bate și nu
se aude. Nicovala lui e ca de
lut, Și toate uneltele lui sunt
crude.

Din metal face cocă, aluat,
Borșuri, scrum și rântaș. Le
scade după ce le-a adunat, Le
face cogeamite caș.

Le împănează cu safire.
Scurge, tescuiește și frige -

Și scoate pentru chimire
Icre de aur, în linguri și pe cârlige.

Și, a mai zis și o rugăciune
Pe care-o știa numai el.
Dintr-un tăciune
A scos o beteală și un inel.

Din copaie
A tras cu mâna, de-a dreptul, O
vâlvătaie
Care i-a luminat fața și pieptul.

Pentru multele lui minuni,
Lache stă închis de opt ani și patru
luni.

Ucigă-1 toaca

Iuțindu-și caii către sat
Un țăran venea întârziat.
Vânduse, pesemne,
Niște lemne.
Tam-nisam, din goană, Se ivi o
cucoană.
Cucoană cu pălărie,
Pe-nnoptate, pe câmpie, Ce putea
să fie?
Arătare, stafie.
Ea șchiopăta, se poticnea
stângace,

Ca o răgace.
Avea pantofi și fuste veștejite Și

parc-ar fi avut și copite. Parcă avea un beteșug.

Parcă ieșise-atunci dintr-un coșciug
Și, mai abitir, Venea din cimitir, Ca o momâie.

I se strâmbase ceva

Și parcă putea A tămâie.

Săteanul dete bici.

- „Ce cauți noaptea, cernită, pe-aici?”

Cu mânuși, cu zorzoane, ca la gară,
Izmenitura nu se potrivea cu drumul
de țară. - „Vine noaptea! la-mă, nene.
Fă-ți pomană. Țăranul se cruci și
zise: - „Suie, Satană!”

Cucoana și săteanul încruntat
Cârmeau pe drumul întortochiat.

Ea întrebă: - „Ai parale?”

El răspunse: - „Da' ce-ți pasă
dumitale?” - „Păi, să mi-i dai” - și-i
puse mâna-n gât. Stafie, prost te-ai
hotărât!

Pe subt ipingea,

Țăranul se cam pregătea.

Cât ai clipi, cuțitul s-a și-nfipt.

Vezi că te-ai fript?

Și, căruța trase, mare Ilie, De-a
dreptul la primărie. Ce să vezi?
Putoarea cu brățară Era muiere doar
pe dinafară; Că pe subt poale
Avea, ca omul, de toate și două
pistoale.

Fătălăul

Cu vreo câteva tuleie, Mă, tu
semeni a femeie. La sprinceană
Fetișcană, Subsuoară De
fecioară.

Ai picioare Domnișoare, Coapsa
lată Adâncată, Ca-n zuvelei;
Urechile, ca doi melci; Doi zulufi
cu doi cârcei; Două boabe de
cercei Dezlipite, de muiere.
Și - al dracului! - a miere Și a
tiparoase Hoitul tău miroase.
Ți-este mâna Ca smântână,
Degetele ți-s - Parcă ți le-a scris -
Gemene, Să semene;
Degetele: ca viermușii, Pielea:
pielea corcodușii. Solz de sticlă-n
unghie. Ochiul tău înjunghie,
Gura ta subt firisoare-i Pafta cu
mărgăritare.

127

Buzei tale apă dă Fântâna și leapădă.
Fata, de cum te-o vedea, Ca din vânt
rămâne grea, Căci pleoapa de ți-o
ridici O ciupești cu trei furnici.

O fi fost mă-ta vioară, Trestie sau
căprioară Și-o fi prins în pântec plod
De strigoi de voievod? Că din oamenii
de rând Nu te-ai zămislit nicicând.
Doar anapoda și spârc, Cine știe din ce
smârc, Morfolit de o copită De făptură
negrăită Cu coame de gheață, Cu
coama de ceață, Cu uger de omăt -

Iese așa fel de făț.

Din atâta-mpărechiere și împreunare,
Tu ai ieșit tâlhar de drumul mare. Na!
ține o țigare.

Candori

E de lege creștină. Se închină.
E smerit, bate metanii, Dă acatiste,
face sfeștanii, Liturghii și sărindare.
Plânge la icoana mare. Știe tipicul
pe de rost, Zilele de harți și post,
Aghiasmatarul, Penticostarul, Ia
parte în ison, La Kyrie eleison.
Ar putea să fie stareț Nepizmătareț
Și arhimandrit Neprihănit.
E numai credincios Al Domnului
Nostru Isus Hristos.

Tâlcuie Sfintele Scripturi Cu șoapte
și tremurături Și-i nevinovat ca un
trandafir în odăjdii de serasir...

Are patru spargerii, în dosare. Nouă
furturi de buzunare, Și un păcat
neiertat: Un asasinat.

129

Dimineața

Aduceți cerneala:
Se face acum socoteala.

Az-noapte, cu luna și plopii, Opt
bolnavi au dat ortul popii. De foamea
și chinul răbdării Lipită li-i burta de
șira spinării, Și-n fundu-i, distrat și
ridicul, Ochește sinistru buricul.

Cu toți-s în pieile goale, Au bube
cleioase pe șale, Noroaie de sânge pe
piept și picioare, A morții atroce și
grea impudoare Dezvăluie cinic ce vor,
în viață, organele lor.

În colț, un condei înseamnă cadavrul
și-al unei femei. Bălaie, subțire, ea-și
ține deschis Pe lespede trupul, defunct
paradis, Pe când își arată gândul hâd
Paznicii vii, care râd.

Sici, bei

ofârrr! Francul azvârlit de bobâmac în
sus, Lucind, până la cruci s-a dus -
Și îl așteaptă hoții, roată, Să cadă-
ntors pe partea lui jucată.

- „Nu se prinde! - strigă cei cu bei - Te-
am văzutără câteștrei
Cum l-ai pornit!" - „Măi!"
- „Să-i saie ochii?" - „Să-i!"

- „Se prinde! - hotărâtă cei cu sici -
Dar, haide, înc-o dată, dacă zici, îns-
acu pe cinci lei, nu pe băncuță...
Vrei, Piele-lungă?" - „Bine, Puță!"

A doua oară, nu-ș cum mă-sa a căzut;
Că ceata s-a făcut, s-a desfăcut, S-a
învârtit, s-a rupt, s-a prins, De s-a-
nnodat din șase inși un singur ins.

Duță scuiță sânge. Irimie
Zace, cu o găoază-n cap și în tichie.
Și căutând zadarnic să-l scoale
îl jăluie ca pe psaltichie:
- „Vezi, dacă joci, mă! fără parale?..."

Cântec mut

La patul vecinului meu A venit az-
noapte Dumnezeu, Cu toiag, cu
îngeri și sfinți, Erau așa de
fierbinți, Că se făcuse în spital
Cald ca subț un șal.

Ei au cântat din buciune și
strune, Câte o rugăciune, Și au
binecuvântat Lângă doftori și
lângă pat.

Doi îngeri au adus o carte Cu
copcile sparte, Doi o icoană, Doi o
cârpă, doi o coroană. Diaconii-n
stihare Veneau de sus, din
depărtare, Cădind pe călcâie Cu
fum de smirnă și tămâie.

Lumânări de ceară Se
încrucișară.
Scara din cereasca-mpărăție
Scobora în infirmerie, Pe trepte
de cleștar, Peste patul lui de
tâlhar. Cei de față vorbeau pe
dește Cu el, și bisericește. În
tindă,

Creșteau plopă de oglindă
Și o lună cât o cobză de argint.

L-am auzit șoptind.
Și toată noaptea a vorbit cu ei
Și cu icoana Dumneaei A de-a
pururea Fecioare, De Dumnezeu
Născătoare.

- „Lăsați-1: nu poate să v-asculte.
Nu vedeți? Azi are vizite multe,
Domnule grefier*'.
Zăbrelile s-au îndopat cu faguri de
cer Și atârnavu candele de stele
Printre ele.
Ferestrele închise
S-au acoperit cu ripîde și antimise,
Și odaia cu mucegai A mirosit
toată noaptea a rai.

L-am găsit
Zgârcit.
EI stă acum în pat.
Unde-i sufletul lui? Nu știu. A
plecat.

Morții

Ies morții...
Subt bolta cu clopot a porții, Sunt
zece la număr
Și, umăr la umăr,

Se duc, câte doi, în coșciuge.

Fără mumă, fără popă, fără cruce.
Se duc împreună Pe-ngheț și pe
lună.

Din condică zece s-au șters,
Vărsați în univers, Cu brațele puse
domol Pe pântecul gol.

Flămânzi, ei nu știu de foame Și,
țepeni, uitat-au de ger.
Râni vinete, semne infame Vor fi
vindecate la cer.

Portarul în drum i-a oprit Și-i
numără-n boltă cu bățul.
Mort pare și calu-nlemnit Și omul
ce mânuie hățul.

Drum bun! către groapa comună.
Țărâna vă fie mai bună Ca domnii
ce v-au osândit, Ca preoții ce nu v-
au citit.

Și băgați
De seamă, să nu vă-ncurcați.
Căci mâine seară, poate chiar
diseară, Pe la aprinsul stelelor de
ceară, Mai treceți o dată
La judecată.

Şatra

Bl a venit în râul lui de care Şi
armăsari, din zarea mare. Şoimii
pustiei însoţeau, de sus. Vânturile
daruri i-au adus, Mugete,
cântece, Cu cimpoaie-n pântece.
A cobze multe stepa sunase. Ca
nişte bivoliţe grase, Negri, norii
urmăreau convoiul, întinzându-şi
pe stele noroiul. Ploaia bătea-n
coviltire cu bice, Cu pietre şi
alice.

Catapulta furtunii Bătea cetatea
cerului şi-a lunii. Aşa era uneori,
Zarea cu lanţuri, pământul cu
vâltori, Şi ţipete
De scripete.

Şi un şuiier ca de nuia Tăia
zbierăţul şi vuia, Tutunul se făcea
în lulea
Amar
Şi scăpărai greu din amnar.

Copiii goi se strângeau în care Cu
maimuţele între picioare, Şi
papagalii ascultau din adăpost
Cât era timpul de prost.

Cimpanzeul tremura în paie
Clăfătind o păstaie.

Regele Burtea
Mătură, stă, și iar mătură
curtea.

Convoiul

Pustiile goale l-au ținut cinci ani în
poale. Și s-au luat apoi, după ei, Munții
grei, Cărduri, gloate, popoare De
piscuri, s-au mișcat din spinări, și-n
picioare, Ca niște uriași de piatră, Au
ascultat câinii cum latră.

Cămilele și elefanții de granit
Alți cinci ani au venit în neștire, După
coviltire.

După zlătari, Ca niște namile molâi.
Iar la zântâi De april sau de mai Au
auzit cântec de țambal și nai Și s-au
întors.

Pe cer scânteiau stele de mei și orz.

Generații

Impărăția-i strânsă în patruzeci
de care, Ca patruzeci de
hambare.

Bunici și strănepoți Fac școală
printre roți. Târâșul pe burtă,
încălecarea scurtă, Urcușul,
alunecuşul Ca plușul, Pașii-nceți
Ca niște peceti, Copita mută,
Urma păscută, Lacătul rupt în
gură Ca o prescură...
Abecedarul începe cu zarul. Și
toți, Și caii - sunt hoți.

Munca

Orice supus al regelui lor E cu
ceva sălașului dator, Și toate
meșteșugurile-s bune Agonisita
zilei să adune.

137

Vracii vindecă de scrinteală, Și
babele de orice altă boală.
Bubele-dulci și deochiul Se
tămăduiesc cu ghiocul; Abuba,
gingia și gălbinarea Trec repede
ca țigarea.
Doi dumicați de jar în apa unui

pahar. Cu tăciuni
Se face și de-aplecăciuni. Relele
coapte Pier într-o noapte.
Răscăcărătura, Umflătura,
surpătura, Deșelarea, Noda,
spinarea, Ceafa, nasul Trec cu
trasul.

O alifie La sfrinție, O băutură La
căldură, La frig Țipirig. Ochiul cu
puroi E spurcat cu usturoi. Când
atârnă Dai cu scâmbă. Răul crud îl
bei cu ud.

La rânză
Oblojeală cu pânză. Frica
Se bea cu apă-de-nimica.

138

Meșteșugul
Vine cu betesugul.
Cum ți-e răul,
Cârmâzul, spânzul, scăpăul,
Sânge de nouă frați, coconari,
Migdale amari, Așa îți este și
leacul: Ducă-se de-a berbeleacul.

Te lovește pacostea: Ea-ți desface
dragostea.

Un birlic, întors, de carte, Te
ferește și de moarte.

Și când vrei
Sufletul să i-1 iei

Cuiva

De undeva,

Și să-l dai la Dracu, întinzi tot
zodiacu. -

Asta te ține scump, vezi bine! Un

smaragd și două rubine.

Sfântul

Prin iarmaroc
Trec moaștele-n roabă, Ale lui
Hialmar, duse de-o babă. De
douăzeci de ani întregi

139

E cel mai mare slut dintre
betegi. Tălpile-i sunt întoarse la
gură, Genunchii-s rupți din
încietură; Fluierile sucite și
bătute S-au împietrit pe tăcute.
Ca niște aripi, umerii-i s-au
frânt, Și ochii lui caută a sfânt.
A rămas mic cât un pui Chinuit
în toate zgârciturile lui Fiindcă
se născuse surd și mut Trebuia
ceva din el făcut.

Auzi-1, trece. Gâtlejurile sale
Tărăgănează geamătul agale,
în glasul lui de mut
Bombăne Cuvântul dintru
început Ce se purta chiorâș pe
ape.

O muscă-i sughe lacrima din
pleoape.

Rada

Cu o floare-n dinți
Rada-i un măceș cu ghimpi
fierbinți. Joacă-n tină
Cu soarele-n păr, ca o albină.
Se-apleacă, se scoală, sare, Cu
sălbile zornăitoare, Ca niște
zăbale spumate.
Se încovoiaie pe jumătate,
Oprește șoldul-n loc, zvârle
picioarul

140

Spre pâlcul, în cer, unde
Săgetătorul Aține noaptea
drumul vulturilor de-argint.

Și-a dezvelit sărind
Bujorul negru și fetia,
Parcă s-a deschis și s-a închis
cutia Unui giuvaier, de sânge.
Ai pune gura și ai strânge.

Statuia ei de chihlimbar, Aș
răstingni-o, ca un potcovar
Mânza, la pământ, Nechezând.
Spune-i să nu mai facă
Sălcii, nuferi și ape când joacă, Și
stoluri și grădini și catapetesme.
Sunt bolnav de miresme.
Sunt bolnav de cântece, mamă.
Adu-mi-o, să joace culcată și să
geamă!

Nostalgii

Regele și oamenii lui cu chică și
barbă N-au mai văzut firicel de
iarbă.

Cizmele crețe-n carâmbi S-au dus
pe bani strâmbi, Bumbii de-argint
au trecut prin lulele, Și ceata
semeață e tunsă la piele. Din
majolica ochilor a rămas

141

O știrbitură, și din rege - un fel
de glas. Și femeile și bărbații și
copiii Au luat drumurile pușcării.
Și din sălaș a pornit într-o
dimineață Un urs cu belciug, o
maimuță paiată Cu două tipsii și
spadă de tinichea, Un câine cu
giubea, Duși de-o băietană
Bălană...

Ceasul de-apoi

În cer,
Bate ora de bronz și de fier,
într-o stea
Bătu ora de catifea.
Ora de pâslă bate în turla
din cetate, în ora de lână

Se-aude vremea bătrână
Și se sfâșie Ora de hârtie.
Lângă domnescul epitaf
Bate glasul orei de praf.

Azi-noapte, soră, N-a mai
bătut nici o oră.

**Cărticică de
seară
(1935)**

Cuvânt

Vrui, cititorule, să-ți fac un dar, O carte
pentru buzunar, O carte mică, o cărticică.
Din slove am ales micile Și din înțelesuri
furnicile.

Am voit să umplu celule Cu suflete de
molecule.

Mi-a trebuit un violoncel: Am ales un brotăcel
Pe-o foaie de trestie-ngustă. O harpă: am ales
o lăcustă. Cimpoiul trebuia să fie un scatiu. Și
nu mai știu...

Farmece aș fi voit să fac Și printr-o ureche de
ac Să strecor pe un fir de ață Micșorată,
subțiată și nepipăita viață Până-n mâna,
cititorule, a dumitale.

Măcar câteva crâmpeie, Măcar o țandără de
curcubeie.

Măcar nițică scamă de zare.
Nițică nevinovăție, nițică depărtare.

Aș fi voit să culeg drojdii de rouă, într-o
cârticică nouă, Parfumul umbrei și cenușa
lui. Nimicul nepipăit să-l caut vrui, Acela care
trăsare Nici nu știi de unde și cum.

Am răscolit pulberi de fum ...

Ora rece

Treci peste tine, ca peste un drum închis, Și
nu spune cine te-a trimis.

Treci prin pirul negru și bălăria groasă, Ca
un câine care se-ntoarce acasă.

Să nu-ți pierzi lacrima. Păstrează.

O să fie nevoie. Drept înainte, inima trează!

Pitește-te. Cineva o să bată

La ușa, pe dinlăuntru încuiată.

Să nu răspunzi că ești bolnav de vreme.

Cântă. O să asculte, o să te cheme -

Ora e umedă și rece - Și o să plece.

Mă uit

Mă uit în cer, mă uit în pământ.

M-am întrebat cine sunt.

Gânduri se duc, vin
Din vânt, din senin, Ca niște păsări rotunde,
încotro? De unde?

Glasuri mă strigă cu nume străine.
M-ați chemat pe mine?
Sunt eu cel căutat?
Mi se pare că vântul s-a înșelat.

Câte puțin sunt dator
Fără să-mi fi dat nimic, tuturor - Și lemnului
uscat, și bălții stătute, Și florilor, și pietrelor,
și vitelor bătute, Și oamenilor din răstignire.
Cu ce să plătesc nefire și fire?

Sângele meu nu-i al meu.
Mi-e teamă să zic „mie“ și să zic „eu“
Cu ce fel de drept
Mi-aș umfla bârnelor din piept
Și mi-aș întinde pe zarea
Toată, spinarea?

Ce martor aș întreba
Ca să-mi răspundă întrucâtva Măcar dacă
sunt?

Mă tot uit în cer, mă tot uit în
pământ, în baltă și stuh
Și adânc în văzduh.

De Paști

La toate lucarnele și balcoanele Au
scos din cer îngerii icoanele Și-au
aprins pe scări Candele și lumânări.

Orașele de sus, în sărbătoare, Au
întins veliște și covoare Și ard în
potire Mireasmă subțire.

Și din toate ferestrele odată, Mii și
sute de mii, Heruvimii fac cu mâna
bucălată La somnoroșii noștri copii.

148

Cântec din frunză

O să-ți spui un basm cu copacii goi Care
tipă noaptea în vale la noi. Cuiburi de cioci,
Veverițe flămânde, melci betegi în găoci,
Valea se văietă toată Și tu n-o auzi niciodată.

O să-ți spui... Mă frământ pe moșie.
Cât mi-e de dragă nimeni n-o să știe.

Aș vrea să fiu mai mic, să fiu vrabia ei
bucurată, îi sunt ca un copil și-i sunt ca un
tată, Și-i sunt ca un rob și ca un stăpân, de
rob ce-i sunt. Tu nu vezi crâmpeliul ăsta de
cer și pământ.

O să-ți spui multe povești. Ai s-alegi. Dar pe
nici una nu ai s-o dezlegi.

Ploaie

N-am auzit-o, parcă, de mult...
O ascult.
Nădușeala nopții curge pe geamuri.
Plouă-n golurile din ramuri.

Aș voi să găsesc o asemănare
Și caut în zgomote și murmure,

149

în viori, în naiuri și ghitare Ecoul
nedeslușit și turbure.

Noaptea s-a-ntunecat cu alte nopți în fund,
Și din noapte-n noapte, nopțile urzite
Cern ploaia ca nisipul mărunț
Niște site.

Gândul, ajuns în flacăra lui de ploaia
târzie, Se face palid și descrește ca o
făclie.
Fereastra e cernită de un fag

De care-atârnă noaptea neagră, toată, ca
un steag.

Nu-i şuierul săbiilor ce se ascut
Şi-al spadei ciocnite de scut.
Nu e bătaia inimii. Nu-i
Turnul şi ornicul lui în care timpul colinse.

E parcă sufletul tuturor oştilor învinse.

Maica Scintila

Mâna Maicii Scintila de la uşe îi moale ca
o mânăşe.
Ochii lungi ai Cuvioşiei sale,
Ca nişte migdale,
Cu pleoapele apropiate
Dorm pe jumătate.
Sângele candeliei obrazului e de undelemn.

150

O Madonă de majolică. Un crucifix de
lemn. Un surâs de înger întristat A
trecut, i-a zburat
Ca o columbă, pe dinainte.
Pasul, nesimţit în veştminte, Vrea tot mai
încet să o ducă, Imaterial şi lin, de
nălucă.

Florile şi fluturii au rămas într-un vis De
stingere în aghiezmele din Paradis.

Nimic nu mai lucește și cântă.
De dincolo de zarea sfântă
Se-aude-abia corul cetelor sfinte
Cu peruci de aur și cu încălțăminte
Ușoară, de catifea stelară.

Maica Scintila înghiață, La ușa școlii de o
viață, Descuie și încuie, deschide și
închide Cu chei palide și livide.
Cunoaște toate domnișoarele mititele
Care poartă pe Hristos între mărgele, Și
pe cele care s-au măritat, Cu diplomă și
certificat.
Maica mai descuie ușa din coridor
Fetelor fetițelor.

Maică tristă, maică suavă, Ești bolnavă
De seninătate și slavă.

151

Miere și ceară

Fetele, albinele, Au furat
sulfinele, Țărâna de soare, De pe
flori ușoare, Pulberea de lună, De
pe mătrăgună, Scrumul de
șofran, Nea de măghiran, De pe
izma-creață Broboane de ceață,
Lână de tămâie Și smirnă, molâie

- Soiuri de lumină Făcută făină.

Li se-aștem ca pânzele Toate
dupăprânzele, Și la toate
ceasurele Trâmbele, atlasurile.

Cred că va-ncăpea într-un stup
și-o stea, Care a venit Și s-a
rătăcit Dintr-un roi de sus. Și
care diseară E miere și ceară.

152

Fabulă

- „VJ să-ți povestesc din cer“, Zise umbrela
din cuier.

- „Eu aş vrea ceva să spun Din azur“, zise
băşica de săpun.

- „Am şi eu un cuvânt, -
Zise răzătoarea de ciubote, - despre
pământ.*¹

- „Despre lumină n-am isprăvit“, Zise dintr-o
cutie un chibrit.

- „Când o să vorbesc şi eu, -
Zise tigrlul de cârpă, - tremură cerul cu
Dumnezeu“.

- „Nu mă siliţi, încă nu m-am vărsat“, Zise
paharul de apă, gol şi crăpat.

- „Glasul mi-1 voi ridica Profetic", zise trâmbița de tinichea.
- „Sunt cu zăvor și cu cheie", Zise nasturele care se descheie.
- „Vârful meu fulgeră și străpunge, - Zise lancea de mucava, - unde-ajunge".

Toate aceste obiecte minunate
Uitaseră că sunt imitate.

Har

Imbrăcați în straie de iască Sunt gata
cartofii să nască. S-au pregătit o iarnă,
de soroc, Cu cârțițele la un loc, Cu
întunericul, cu coropijnița și râmele, Și
din toate fărâmele Au rămas grei ca
mâțele, Umflându-li-se țâțele.

Auzi?

Cartofii sunt lehuzi.

Ascultă, harul a trecut prin ei Virginal,
candid și holtei, Dumnezeiește.

Cel-de-Sus și din veac binevoiește Să-și
scoboare sfintele scule Până la
tubercule,

Și pentru negrul cartofilor cald Face
descântece, ca pentru smarald într-o
noapte
Li s-au umplut straietele cu lapte Ca să-și
hrănească un pui în fiecare vârf de
cucui.

154

Vaca lui Dumnezeu

De prin vârful pomilor A venit o
boabă-n zbor De cafea, Năclăită în
perdea. Dumnezeu când i-a făcut
Fința din scuipat și lut, Cu o
pensulă de zdreanță A vopsit-o cu
faianță Și i-a pus ca din greșeală
Două coji cu căptușeală în spinare.
Ca să zboare, Și aproape în zadar
Patru puncte, ca de zar. Se gândea
atunci că nu-i Greu să fie vaca lui.

Ca un nod de broderie Neagră și
cărămizie Care mișcă și se zbate,
S-a-necat pe jumătate în
nemărginire-albastră Din fereastră.
Și fiindcă răsar în ață Stelele de

dimineată, Crede că din zare-
adâncă Luna vine și-o mănâncă.

Și se-așază liniștită Ca să fie
înghițită.

155

Domnița

Prințesei mici îi pare bine Că
stăpânește țara de albine. Cetățile
dintre răchitele-argintii Noroade au
cu sutele de mii, Și mâna-i cât o floare
Cârmuiește dulce zeci de popoare.

Ca să le placă în in se îmbracă
Și se stropește cu fum De parfum,
împresurată de un văzduh de boare
De levănțică și răcoare.

Prințesa mică-i bucuroasă.
Prisaca sună ca murmurul de coasă.
Fagurii sunt grei în buricele moi ale
degetelor ei. În urzeala miilor de găuri
de celule Așteaptă-ncovoiate larvele
minuscule Să se trezească și să-i
zboare Pe umeri, pe gulere, pe
cingătoare.

A venit o solie
De o mie
Să-i cânte la ureche
Ruga bălții veche.
Pâinea ei cu povidlă și unt O

înconjoară zborul trântorului, mărunț.
Pe cafeaua cu lapte
Au tăbărit șaptezeci și șapte,

Și roiurile avide
Se îmbulzesc la felia de cozonac cu
stafide.

Zăbavă

Săgetătoarea căutătură
Se mai zărește pe firimitură Subt
canapea și clavecin, A vulturului de
caolin.

Pasărea aspră, de Tărie, S-a sfărâmat ca
o farfurie. Păcat că din cioburi și spărturi
Nu se pot lipi și face vulturi.

Plângi după bijuteria spartă
Ori fă cum vrei, blestemă sau iartă.
Dar dând clavecinul și canapeaua-n
lături, Vine noaptea! grăbește-te să
mături.

Cântec din fluier

Inima mi-e drumul cu ploile, Mi-e drumul cu praful și oile.
Drumul sterp dintre copaci, Mi-e via strâmbă pe haraci, Mi-e satul cu câinii, mi-e băătura, Cenușa din brazde și arătura, Mi-e cireada care paște pământ, Mi-e cârdul de ciori din vânt, Mi-e bivolul sculat din noroi Cu capul greoi
Și care se uită în golul mare.

În toate inima bate și trăsare, în pruncul tăvălit de lingoare, în slăbănoagele lui mădulare, în stolul de muște Tăbărâte să-l muște.
N-am iaz curat De adăpat.
Vitele mele-n pășuni Rumegă tăciuni și rugăciuni. Caut izvorul cu undele noi Și sorb din borș de noroi Mocirlă și zmârc.

Mi-e inima și-n cocostârc Și în săgeata-i vânăta din cer, în fierăstrăul de fier
Al măcăcinilor de pe mormintele pustiei, în șoarecii de câmp ai stihiei,

158 în viespe și în tăun. Cântecul nu e bun,
Cuvântul e oftat, Brațul
tărăgănat, Moleșită aripa.

Mă bate vremea, mă bate ziua,
mă bate clipa.

Haide

Dacă ochilor tăi le-ar plăcea
Nevăzutul și neștiutul, ai putea
Veni la mine, parcă, Și te-ai lăsa
primejdiei din barcă.

Și nu te-ai mai gândi la nimic,
Nici la petecul tău de viață mic.
Nămolurile tainelor toate Zac în
mine răsturnate.
Luntrea târâtă de ele Se lovește
de nuferi și stele.

Într-o limbă barbară
Ți-aș spune povești dintr-o țară.
Vorbele, ca o țărână
Din șesurile ei ți le-aș presăra
pe mână, Și-n lacrimi se vor
trezi
Apele țării dinspre miazăzi.

Ascultă: râurile-i trec prin
mine. Le auzi tu destul de
bine?

Ascultă: grăiește cucuruzul.
Pricepi creșterea lui cu
auzul?

Uite-n livadă stupii,
Uite-n vifore lupii,
Uite cerbii, Uite firul ierbii.
Vezi
Herghelii, stoluri, turme,
cirezi?
Toate ale mele sunt și de
mine țin, Tot ce nu-i al meu și
e strein.
Din perinile munților, la râul
lat, Dumnezeu și-a așternut
pat Și s-a culcat.

Ora târzie

Stăi, călăreț! întoarce-ți calul
semeț Fă un ocol și lasă -
Vecia e mare, deasă.

Ai pierdut-o. Ce-ai făcut?
Tu n-ai ospătat, calul n-a
păscut. Ai căutat Steaua
Polară.
Te-a așteptat aci până-
aseară.

Bine! Dați fuga. Iute!
Mai aveți câteva minute.
Ați intrat în lumea numărului
pătrat.

Vă e foame, vă e sete, N-aveți
potcoave, nici ghetete. Dar
pâinea s-a mâncat, apa s-a
băut... Ați întârziat un minut.

De când ați plecat Nu s-a mai
secerat, Cuptoarele s-au stins.
Vetrele Au înghețat ca
pietrele.

Apele, oamenii, vitele, Pâinile,
străchinile, cuțitele, Cu toate
lucrurile de aramă și fier S-au
înălțat într-o noapte la cer.

Transfigurare

Cu toate că i-am spus că nu
vreau, Mi-a dat noaptea-n
somn să beau întuneric, și am
băut urna întreagă. Ce-o fi să
fie, o să se aleagă.

Puteam să știu că-n zeama ei
suavă Albastră-alburie, era
otravă?

M-am îmbătat? Am murit?
Lăsați-mă să dorm... M-am

copilărit.

Cine mai bate, nu sunt
 acasă, Cine întreabă, lasă...
 Cui mai pot să-i ies în drum
 Cu sufletul meu de acum?...

Logodnă

Vrei tu să fii pământul meu
 Cu semănături, cu vii, cu
 heleşteu, Cu pădure, cu
 izvoare, cu jivini?

Vacile ne vor aduce ugerii
 plini Şi vor mugi la poarta
 noastră De salcâmi cu floare
 albastră.

Nevăstuicile se vor juca în
 ogradă Cu purceii şi cu
 ratele, grămadă.

Puii de borangic Vor număra
 meiul cu bobul mic Şi vor
 fugări ţânţarii.

în faţa prispei vor tremura
 arţarii Pestriţi şi va cânta
 cocoşul.

Vom aduce florile cu coșul.
Din nuiiele de răchită
Vom face împreună zestre
împletită.

162

Și din lâna oilor, Culcușuri
pisoilor.

Vrei tu să fii grădina mea, De
iarbă-mare și de catifea?

Mirele

Pășunea mea tu să fii
Cu păpădii.
Eu să fiu boul tău alb și
nevinovat Care te-aș fi păscut
și te-aș fi rumegat, Pe înserate,
Pe copitele îngenunchiate.
În jugul brațelor tale
Aș urca greul cerurilor goale
Și munții lunii până-n pisc.

Am rămâne în lună, pe disc, Să
arăm văile de tibișir, Să
semănăm lămâiță și calomfir.

Culcă-mi-te trândavă pe
coame, Fă-te jugul meu de
came, Stăpâna mea, frumoasă

ca aurul, De care tremură
taurul.

Ingenunchiere

Tu miroși ca marmura și apa din
fântână. Ai scos din uitare o mână, Te-
ai deșteptat cu genele dese Peste
minunile puțin înțelese.

Vino să te ascund în trestii și papuri
Până-or sosi hainele din cufere și
dulapuri, Pantofii înalți
Cu care-ai să te-ncalți,
Ciorapii de sticlă de mătasă,
Horbota moale, cămeșile fumurii de
acasă. Mâinile mele vor să te-mbrace
în aromate, calde promoroace.

Cu cireșe la cercei Să mergem la
purcei.
Să dăm vitelor tărâțele
Mulgându-le țâțele în ciubere.
Dă-mi mâna ta fără putere Cu fânul
de-a valma.

Taurul vrea să-ți lingă palma.

Mireasa

Ochii tăi s-au pus pe slove și cuvinte
Ca niște albine albastre, însetate de
mirodeniile sfinte, Și sugând mierea cărții s-
au îmbătat cu ea.

Halucinata științei, vino în grădina mea,
Unde busuiocul a crescut ca brazii, și
măceșii Zgârie sâmburii sâmului prin inul
câmeșii.

Pământul umblă după tine să te soarbă Cu
vârfuri boante de iarbă oarbă.
Din sângele tău băut și din sudoare
Pot să iasă alte poame și feluri noi de floare.

Vino. Dinainte îți voi desface pelinul și
romanița
Pe care le coace arșița.
Cu brațele și pieptul voi despica poiana
Și buruiana.

Voi ridica vițele fragede cu ghimpi de
mărăcine
Ca niște omizi lungi, lipite de tine,
Te voi strecura ca dintr-o plasă,
Dând foile și umbra de o parte,
Cum ai făcut și tu în carte,
Mireasă!

După ce te voi fi trecut și apărat
De fiarele mici, de găzele de un carat,
De șarpe, de lanțuri și de metale
Vegetale,
O să mă lași să-ți pui inele de mâini, brățări

de picioare Și alte veștminte, dogorătoare.

165

Căsnicie

Șopârlele verzi și cenușii, din
chiparoși, Se uită la tine, șopârlă
Albă, cum coși
Pe mal, cu piciorul în gărlă.

Serpii casei nu te-au mai văzut, Oile
se opresc, vacile rag.
Și măgarilor încurcați în muște, le-ai
căzut Cu drag.

Trebuie să mergem să cunoască Târla,
cotețele, grajdul, balta, Cine are să le
domnească.
Poftim... Ariciul nostru, până una-alta.

Ghicitoarea

Ghici ghicitoarea mea.
S-a pogorât un păianjen dintr-o
stea, Din Carul Mic, din Carul Mare,
Pe un fir de cânepă lucitoare.

Și nu era păianjen, era păinjenită.
Avea, ca tine, o guriță (Mânca-o-ar
mama!)

Și părul ca arama, Ochii ca niște
dude Brumate, negre, ude.

Și a scos niște picioare lungi
Din două pungi
Fluturești, de mătase,
Nu prea subțiri, nici prea groase, Cu
călcâie
Mirositoare a lămâie.

La șale
Avea două portocale, Și la sân
(ascunde-le!) Ouăle, rotundele.

Și, să-mi mai aduc aminte
Unde să fi văzut și-un bob de linte...
Nu știu, am uitat, Cu toate că l-am
pupat.

Ghici...
Am împletit ibrișim cu amici Și i-am
tăvălit sprincene și gene Ca să-
ngreueze pleoapele alene. Ghici
(mânca-o-ar tata!) Cine era fata?

Addenda

Timpuri

Uite-ți trecutul în palmă... Te
gândești... Atâtea povești - Când le-ai
citit, Fără-nceput, fără sfârșit Și cu
sfârșitul la-nceput? Seamănă măcar a
trecut Crâmpeiele acestea Ce par să
urzească povestea, Icoanele șterse, în
care umblă O umbră de umbră?
Ape fără oglindire, Sfoara pâraielor
subțire Care-ntr-o dâră se zbate Pe
păturile otrăvite ale albiei uscate?
Nisip, cenușe și lut Sunt un trecut?

Un talaz se frământă, Zguduie marea
frântă, Rupe unda și viscolul de alge Și
nu se sparge!

168

Se îndulcește, alunecă, se strecoară,
adoarme, Fără năvală, fără să se
sfarme.
Hultanul a cerut boabe de sânge.
Leagă-i rana, nu i-o strânge, Și
pliscului, când i se deschide, Dă-i boabe

de stafide.

Făclii

Făclii și candelă la rând, Stinse,
aprinse, fumegând. Catapetesme, bolți
iconostase, Acoperite cu praf de
mătase. Cartea veche singură se
răsfoiește, învățată de boantele dește
Cu măciulii grele și groase, Ale
schivnicilor, la liturghii și parastase.

De marginea foilor de jos, Treiburicele
închinăciunii s-au ros.
Și au lăsat pe foi Foițe de piele, mai
vechi și mai noi. Amestecată cu
cafeniile rămășițe de moaște, Slova, de
multe ori sfințită, greu se cunoaște.

Noaptea, cotrobăiește la strană și în
altar Un strigoi de ieromonah cărturar
Cu fața și barba săracă în dulamă de
aburi. Și, iacă, Sunt închiși toți în anii
tăi, în trecut! I-ai trăit? Ți s-a părut?

169

Bărăganul

1 ii firea ta de la pământ.
Dai tuturor cu jurământ
Un petec de brazdă și-o groapă.

După ce le-ai dat pâine și apă
Li le iei înapoi
Și-ți hrănești buruiana țăpoasă și pepenii
goi îndoit,
Cu mângă trăită și suflet dospit.

În sufletul tău sufletele lor,
Ale tuturor,
Se aștern ca rufăria moale în sertarele
goale Teanc. Năframe, tulpane, barișe Cu
croiala piezișe.

Dintr-o viață, a rămas curată
O batistă pătrată.
Dacă s-o topi și batista, or să rămâie în
dulap, încuiate, miezuri de lămâie, De pelin,
de calomfir, de clematite, Plămădite.

Când nu mai are timpul nici trup, nici os,
Vântule, îmi cunosc neamurile și strămoșii
după miros.

O zi

Ziua de ieri s-a ținut după mine, crezând,
Ca un câine flămând,
Că e legată cu ceva, cu vreo curea, Cu
vreo frânghie, de viața mea - Și la o

răspântie cu statui S-a întors, văzând că
nu-i.

S-a pierdut neputincioasă și pribeagă
După ce vremea întreagă
M-a urmat, pas cu pas, până azi La
amiază.

Cine și-a pierdut o zi cât o viață,
S-o caute repede. Se înnoptează. Se lasă
ceață.

Priveghere

Nu-nchide ochii, nu adormi.
Ceasul e pe-aproape, pe-aci.
Trebuie să treacă.
Poate cam pe la toacă,
Poate cam între vecernii și utrenii, Cam
după amurgul cu mirodenii, Pe la greierș,
Când își ivește din papuri, furiș,

171

Luna creasta.
Cam pe vremea asta.

Ia seama bine.
Ceasul o singură dată vine.
Bagă de seamă.
Nu tăcea dacă auzi că te cheamă.
Spune-i ceasului: - „Ți-am auzit aripa de

scrum.

Cată-ți de drum“.

Vezi ușile să-ți fie încuiate,
Ferestrele ferecate
Și poarta de la ogradă.
Că or să vie grămadă
Și sfintele femeii,
Care se vor înălța din călcâie căteștrei,
Cu făclii de ceară
Până la geamuri, ca să ceară
Trupul tău adormit.

Strigă: - „Nu-i adevărat! Nu sunt
răstignit!
Dovadă palmile și tălpile mele.”

Și pune câinii pe ele.

Ue câte vremuri ți-1 tot ții închis
Nu știu ce ai, viață, vis,
Bine, rău, în strânsul pumnului tău?

Ții în mână fum, cenușe, foc?
Ți-am descântat-o ca pe un ghioc.
Sfântule, Pământule.

Nici cântecul, nici ruga n-au
descremenit Zaua de granit.
N-au dezlipit deștele
Nici dălțile, nici cleștele.

Tu ești, oare, Sfinxul din poveste Care
știe ce este și ce nu este, Dincolo de
literă și pravilă, Negură, namilă?

Umblă omul, vântul și fiarele
Să te râcăie cu ghiarele Vii.
Nici nu simți, nici nu știi.

173

Un cântec

Tesând mătasea, în urzeală Am prins fir,
din stea, de beteală.

Țesând cânepa și lâna creață
Am prins câlți și zdrențe de ceață în
fuiorul de in s-a strecurat
Un tighel de sânge-nchegat.
Și dac-am țesut cu timpul clipa Mi s-a

prins în furcă aripa.

Doamne din cer,
Sunt nepriceput ce să cer
Pe borangic, pe dimie și pânză.
Datornicii vor să mi le ia, să le vândă.

Mai am ascunse două covoare
Care nu sunt pentru feluri de picioare Și
niște cămeși, niște fote și niște bete Care
nu sunt nici pentru muieri, nici pentru
fete. Erau pentru trupul nou al Sfintei
Mării, Pentru când va trece câmpul prin
bălării.

Le păstrez la mine, însă ca pe niște
odoare străine. Le-am muncit
Dar nu le-am iscusit.
Le-am lucrat, nu le-am făcut.
Am fost ca un ostenitor mut
Care-a grăit și nu și-a dat seama: Eu am
prins numai războiul și scama.

Pot eu, Isuse, răbda
Să văd deasupra sfintelor odoare
Crucea ta, Semn de vânzare?

De dincolo

Si-a răzimat scară
Drept, cu coamele afară, Și s-a suit
abea Până la o stea, Să-și facă loc de
căpătâi.

Și ajunsese-n ceruri cel dintâi.

Scuturarea frunzelor nu l-a îngropat,
Vântul nu l-a înecat, înghețul nu l-a-
mpietrit, întunericul nu l-a înnegrit.

În turlile rămase jos
Clopotele spânzurau de prisos Cu
funiile de pulbere, scufundate Ca niște
feștile arse pe jumătate, în drojdiile
noptii uleioase.

Steaua tocmai scăpărased.

Slova se isprăvisese în mucegaiul
poruncilor scrise.

Timpul otrăvit, răzimat de morminte,
Nu-și mai aducea aminte.
Se târau pe pământ sufletele, cenușile.

La biserici, la case, la toate uşile
Se chinuia să moară, de şapte Nopti, un
copil călcat de noapte.

înviere

De când mi-ai pus capul pe genunchi, mi-e bine.
Nu ştiam că mă voi vindeca de mine cu tine.
Vorbele, gândurile, împletirile crezusem că-mi
ajung.

Nu ştiam. Au zvâcnit umerii, au crescut braţele:
fusesem
ciung.

Mi-am simţit coapsele, gleznela, spinarea tari ca
un luptător.

M-am vindecat şi m-am născut, sărutându-ţi talpa
unui
picior.

Fusesem slăbănog, fusesem orb, rătăcit între
uragane, miazănoapte şi răsărit.

Mâna îţi atârnă-n nisip şi pietriş,
Linsă de valul curmeziş
Care vine-mblânzit să-ţi pupe unghiile, inelele şi-o
brăţară

Şi îţi aduce daruri dintr-altă ţară,
Zale rupte, firimituri de coifuri şi de scuturi, O
poală de odăjdii argintii şi fluturi.

Pentru leacurile din măceşii sânului tău
Am înfruntat mânia lui Dumnezeu.
Vezi? Corabia din zare pluteşte lin, plecată pe
sfert,

Plumbuită ca într-un nămol de cositor fiert.
Merge marea, merge cerul împovărat de
stele.

Numai corabia și noi ne-am oprit între ele.

Logodnă

Pe câmpul palid, în sulfină, Vitele pasc și
rumegă lumină.

Ramurile, poamele
Fac mierea, smima și toate aroamele.

Și călușeii cercului cu zodii, Curcubeie de
jivine și jigodii.

Auzi? Oglinzi și argintări, și-n ape Stă
scufundat un clavecin cu două clape.

Zări de zmalț, văzduh de ceramică,
Streașini, un cuib de rândunică.
Sprintenul aer miroase A răchită tânără și
a mătase.

Pământul dă din el
Tidve, izmă, mușetel, Boance, piersice,
struguri.

Rânduri de pluguri,
Cocorii taie brazdă stearpă și ară Nămolul
Tărilor de ceară.

Vin turmele, capre, mioarce...

Stăi! Nu te-ntoarce.
Coapsa ta sucită stă așa de bine, Caldă,
lângă mine!

Ai vrea să-nceapă noaptea? Vrei?
Strânge-mi încet un deget, două, trei,
Neputincioase, somnoroase, putrede,
slute, Pe adormite, pe tăcute.

Mărțișoare (1936)

Nu am...

Nu am nici pietre, nici metale
Pentru suavele tale Diafane frumuseți,
Adunate din sute de firimituri de vieți, Din
floare, din rouă, din pasăre, Ca niște
mărgelile de mei, de porumb și de mazăre
Cu acul și firul.

Gândul meu ca trandafirul
S-a întristat.

Am uitat

Să culeg și să opresc

O strachină din argintul ceresc.

Mi-1 așternuse luna pe masa cu scule Și
puteam să fac giuvaiere destule...

Trezește-te, haide, din somn și din puf.
Gâdilată-n ochi de un zulf în care bate
soarele.

Fiindcă vreau să ți le citesc mărtisoarele...

Să vedem...

dă vedem, ar putea graiurile mele
Să-ți vie ca niște inele,
Ca niște brățări, ca niște cercei?
Încearcă-le. Uite o dată unul, o dată cinci,
o dată trei, Părechi și despărechiate, Sau
odată pe toate.

Le-am suflat cu smălțuri de zile, de ore și
de secunde
Și le-am făcut rotunde:
Cristale ca piatra acră și ca sarea de
lămâie, Neputându-le face tămâie
Și scârbit de diamante limpezi și lucii.
Uite, de pildă, unul în chipul crucii, Ar
pune un semn turbure de lumină Subt
bărbia ta de fată creștină.
Altul își agață de ață
Gogoloiul de ceață.

Să vedem, din atâta sărăcie,
Să vedem, nu se știe,
Ce ți-ar veni mai bine,
Lucrurile goale, lucrurile pline,
Grele sau ușoare?
Căci toate sunt măștișoare.

Frageda

IN U îi fie de deochi, Ce
frumoasă-i fără ochi! Tivul
pleoapelor se coase-n Ferfenițe
de mătase. De când s-a uitat în
stele I s-a prins bezna de ele.
Dintr-un lunecuș cu pana I s-a-
ncondeiat sprinceana. E tot pana
care scrie Fluturii din păpădie. A
luat gura ei tipar Parcă de la
nenufar: Ce i-a spus visul
ascuns, De-a șoptit și i-a
răspuns? Nu ș'cu cine seamănă
Că îi pare geamănă: O să mă
silesc să caut A ghici pe nai și
flaut.

Între perine și pături Mâna-i stă
pe-aci, pe-alături.

Pune-i degetare Câte-o sărutare.
Umblă-ncet, ia-i mâna-ncet,
Mută-i-o încet, Să nu se
deștepte...
Și-n cuprinsul palmii drepte, De
zântâi de marte, Pune-i mărtisor
o carte.

Cuvinte stricate

Toate
Cuvintele mele sunt întortochiate
Și s-au îmbătat.
Le vezi? Au căzut, s-au sculat.
Au vrut să alerge și să joace, Dar
beția le-a prăvălit încoace.
Nu mai știu ce spun și îs Bolnave de
râs.

S-au stricat cuvintele mele!
Umblă prin mocirle cu stele
De cositor
După un mărtișor, Și-ar voi să
culeagă roade Fâstâcite și neroade
Din sălcii nici verzi.

Cuvintele să nu mi le mai dezmierzi,
Să nu le mai spuie agale Buzele
tale, Să nu le mai cânte cumva
Vocea ta
Și pe cobză deșteale.

Hulește-le!

Nu e

In cutia de sidef și aloi Au venit
podoabe noi, Lăcuste, păianjeni,
brotăcei. Nu te speria de ei.
I-am încremenit în stihuri blajine,
Ca să te gătească pe tine, Stăpână.
Șopârla-i pentru glezna de la mână,
Iar șarpele pentru grumaz,
Fetișcană de atlas -
Și pentru șoldul dumitale, de
vioară, Domnișoară.

Te rog a mă ierta
Dacă-ți zic și tu și dumneata Și dacă
din cuviință și de frică Mintea mi se
face peltică Și uitucă mi se face.

Chihlimbarul ăsta-i o răgace.
Matostatul e un cărăbuș Prins acuş.

E adevărat? Nu-i adevărat!
Gângăniile au cam întârziat, Și cutia
de lemn de aloi S-a întors din drum
înapoi, Pe spinarea furnicilor în
hamul și hățul panglicilor.

Bună-dimineăta, duduie!
Uite-1 mărtişorul: nu e.

Din
Hore
(1939)

Iarba trează

Cu urechea la pământ
Lunecând l-ascult prin
foi Lungi, de cârji de
popușoi, Graiul apelor
din vânt.

I-aud undele-aștemute
Giulgii moi, ca de
hârtie, Șoapta cum îi
întârzie Sufletul să i se
mute.

Sculele mele cântate
Le-aș zvârli vârtej în
foc. Vreau un singur
pai, în loc De unelte-
ncruciate.

Dintr-o strună de o
sfoară Voi să mă
căznesc să scot
Geamătul și-aleanul
tot, Pâcla grea și ceața
rară.

Treceți toate pe o
coardă, Iarbă trează,
floare moartă.

Buruiană, nu știu care

Buruiană, nu știu care Ți-i porecla
de născare Și nici nu vreau să ți-o
știu. Știu că ești pământul viu Și că,
orișicum, tu crești Făr-a ști cum te
numești, în fieștecare sat Fetele te-
au botezat, în fiecare urzică
A pus Domnul o mărgică Și-a croit
tulpini și floare După soiuri de tipare
Cu osârdnică migală, Să nu stea
țărâna goală.

De folos ori nefolos, El vrea-ntâi
lucru frumos. Dintr-o îngustime-a
ștofi A scos crinii și cartofii.

Cu același fir de ață Țese, prinde și
agață, Și la fel, cu-aceeași râvnă Că
scoți floare, că dai țâfnă.

Omul însă, căpcăun, Vrea frumos
numai ce-i bun, împărțind, pe câte
toate Sunt, în feluri de bucate,
Judecata i-o dă gura Și-i dă lingura
măsura.

Nu-i frumos la el ceva Care nu se poate
bea, Și nimic bun și curat Nu-i, ce nu e
de mâncat.

Buruieni cu fir aprins, Nu vă caut după
lins, Spicul nu-1 aleg cu must Și nici
ghimpii după gust.

Colind

Doamne, vreau să-ți mulțumesc...
Dar în graiul omenesc Slova vorbelor
tocită, Vorba slovei prihănită, înțelesul
otrăvit Le-a mușcat și-mbolnăvit.

Un strigoi
Pune-n negreală noroi.
Pravila de baștină S-a pierdut în
mlaștină. Ochii mici ai literii Sticlesc ca
ai viperii.

Voie dă-mi să spânzur graiul Și să-ți
mulțumesc cu naiul. Cântecele care mă
doare

191

Frate-i cu tăcerea mare. Cu îngerii,
cu lăstunii Și cu șoapta rugăciunii.

Noaptea îți înșiră albe Fire de
beteală, salbe, Fluturi și mărgăritare,
Mulțumește, lăutare, Bunului tău
împărat, Și să-i cânti îngenunchiat.

Crucea veche

Crucea veche de la drum Este cum s-

a pomenit, Cu Hristos cel răstignit,
Zugrăvit cu terci de fum.

Turmele și carele, Vremea, vântul
trec și pier. Ea stă singură la cer, Cu
Acela Carele...

Lemnul i se tot dăvăngă, Zugrăveala
se mănâncă, Trupul se cunoaște încă,
Povămit pe mâna stângă.

Toamna, grija nu știu cui Mai bătea
câte un cui,

92

Și c-un deget sau cu două Da cu
albăstreală nouă.

Moștenire

l-a luat moșului din gură Luleaua, pe
arătură, Cu scuipatul de mohârcă.
Și-a luat și pe moș în cârcă.

Moșul, nedeprins cu somnul,
Adormise întru Domnul.

Și ziua namiaza mare, Cu unchiașul
în spinare, A-nvățat să cânte-așa,
Din scuipat și din lulea.

Erai, taicule, plugar, Dar psalt bun
și lăutar.

Zicu-ți și eu o cântare De alean și
întristare. Urcă-n Slăvi, într-o stihie.
Scripca, taică, ți-este vie.

Ghiersul meu nemaicântat încâlcitu-i
și uitat.

193

De te va trezi urcușul, Dă-i
băiatului arcușul, Alăuta și
luleaua...

Ceru-i palid ca laleaua.

Om de pământ

Ljădită-ncet cu dalta și mistria,
Zidirea lui atinge-n cruci Tăria,
Pleșuve piscuri, zvelte, drepte, rupte:
Sorocul împlinit al unei lupte.
Meșteșugarul trist a biruit.

Scoboară bârnele neodihnit
Și, desfăcute mâinile de scule, Și le-
mpreună: două-au fost destule - Și se
măsoară-n ce-a făcut. Răsplata Este
că-și vede lucrul năzuinții gata.
Moșia străjuită de statui E doară

sporul frământării lui.

Nu se ghicise până-n ziua șaptea
Ce deslușește ochiul pe-ntunerice
noaptea.

Putea să fie piscul mai frumos, Dacă
te uiți în sus, de jos, De-abia la vârf
ce scoabe cu talpa pot să-l lege Mai
trainic, ziditorul înțelege.

La trudă, zi și noapte, două vieți, Afli
ce știi, și ce-ai știut înveți.

194

Meșteșugarul, tată, e pământul. I-ai
auzit tu geamătul, cuvântul? Ți-a spus
ce vrea și ce și-a pus de gând? Că
este greu, că-i prea târziu sau prea
curând Să scapere țărâna vulvori și
jar de vatră? S-a plâns că vântul gol îl
chiuie și-l latră?

Că duhurile rele, a ocară, Mânjesc
catapeteasma cu aripa murdară? Că-i
îmbălează varul și-i vâra viermi în
grindă? Că neputând să-l spurce, îl
spurcă în oglindă? S-a plâns de came,
când a fost strivit în râpa lespezilor
de granit?

Când l-a călcat, mânat pieziș de slugi,
Călcâiul temeliei, de colț, pe tăvălugi?

Pământul nu se plânge. Lui nimic Nu-i
de ajuns de mare ca să nu-i fie mic.
Crâncen la cuget și la faptă, El se-
ncleștează-n el și rabdă.

La miazănoapte și la zi-amiază, Munții
treziți la veghe stau de pază, Și
îmbulzita coifurilor gloată Nu are-n
strungă loc să treacă toată. Dintre
cetăți de plumb și de omăt Purcede
înainte și-ndărăt, Se dezmoțesc din
stâncile oprite Zvonuri de lănci,
murmure de copite.

În peșteri și firizi, nerăbdătoare, Bat
hergheliile copita de zăvoare, La
trecători, în marea sihăstrie, Un uriaș
se scoală, cu zaua argintie,

195

Cu fruntea-n cer, cu scut la
cingătoare, Scrutând în șea ținutul
și liniștea, călare. Din neamul vechi
al Crailor Carpați, Născuți din
piatră maică, Sunt teferi zece
gemeni, alăptați La ugerii sălbateci
de zimbroadă.

Uite-1 sfios, ursuz și mut, Smerit ca
la-nceput, Destoinic însă și a doua
oară Să mai ridice un hotar de țară.
Neștiutor de sine și de tot, Frânt pe
genunchi ori opintit în cot. Îl
mângâie de viață și de moarte
Rotirea-n bolți a șoimilor, departe,
în rotogoale, prinși în curcubeie.

Și, dimineața, proaspăta scânteie O
ia din pâlnii de zorea Și-i scrie
Domnului cu ea.

A venit

De zeci de vieți îl cheamă
Pe cel fără vârstă, fără țarm, fără
vamă, Din singurătate.

Are să vie vântul, poate, Cu sulurile
desfășurate.

196

Poate o umbră albă Cu luna în
salbă.
Poate veni pasărea înstelată
Cu aripa tăiată, Acvilă, drumeață
Prin țărână și ceață.
Poate vântul mării, pribeag pe talaz.

Nu venise până la amiaz' .
N-a venit nici până la toacă.
Strigătul în pustiu începuse să tacă.
Păianjenii, preoți și arhierei,
Puricând odăjdiile de scânteii, în
arcul streășinii de la cerdac, Le
cârpeau cu ață și ac.

Într-un plop cu turla subțire Corbii-
și alegeau mănăstire.
Mișunau omizile-n albiile uscate De
ape adevărate.
Luna spartă
Căzuse-ntr-o scorbură moartă, Ca
un urcior de lut.

Când a venit? Când a trecut?

Nu era vânt,
Nici pasăre, nici de cer, nici de
pământ, Nici om, nici vis.
Era ca un lucru scris,
Făptură de șoaptă și scamă, Se
urzește, se destramă.
Ca o licărire de icoană.
Avea inel, cu o broboană

197

Ca o măceașă, privirea amară
De căprioară.
Zâmbetul întristat.

L-ai așteptat.
Ai adormit.
A venit.
A plecat.

Denie

Seara stau cu Dumnezeu De
vorbă-n pridvorul meu. El e
colea, peste drum, în altarul
lui de fum, Aprinzând între
hotare Mucuri mici de
lumânare. Din cerdacul meu
la el E un zbor de porumbiel.
îmi trimite danie Câte o

gânganie, Paianjini pe sanie
Sau pe o metanie, Atârnați de-
o sfoară, groasă Cât o umbră
de mătasă. Și se leagă de
pridvoare Mirodenii dulci de
floare, Ca o punte de poteci
Pentru fluturii-n scurteici.

198

Pe drumul de el ales Graiul n-
are înțeles. Mai mult spune
cucuruzul Decât gura și auzul.
Domnul tace.
Glasul nu-și trimite-ncoace.
Domnul face.

Luna s-a

Luna s-a suit în zare Din
pământ, cât o căldare, Și pe
cât se tot ridică Moara-n râu
se face mică.

La iazul de platină Cumpăna
se clatină. Și cred că-i un
meșteșug Luna prinsă de
belciug.

Cobilița-n cer se urcă,
Sprijinită-n crac de furcă, Pe
când moara, strânsă glugă,
Ține loc de buturugă.

Dacica

IVlă uit la tine, şubred vas de lut.
Trei mii de ani ai încăput.
Veci de vecii, pe care le înfrunţi, S-
au adunat în golul tău, mărunţi, Şi
fiecare vârstă din vecie, Lăsând un
fir de praf drept mărturie, L-a pus
tihnuit în ciobul păstrător. Clipa
trăieşte, veacurile mor.

Tu, plin de taine şi ştirbit în gură, Ai
stat ascuns adânc în arătură. Nici
oasele nu i s-au pomenit Ale aceluia
ce-n zmaţ te-a-ncremenit Şi,
frământând, ți-a dat obârşii noi. N-a
mai rămas măcar din el gunoi, Tot un
pământ, la fel de bun, la fel de prost:
Tu eşti aci. El parcă nici n-a fost.

Dar înmuiată-n sânge şi sudoare,
Unghia lui ți-a pus un zbenghi de
floare Şi, ocolindu-ți coapsa cu
subțire Chenar, i-a dat noroiului
simțire.

Tu poți să fii, el poate să nu fie,
Zgâriitura-i teafără şi vie. Nu eşti al
singurului Dumnezeu, Ca luna, ca o
stea, ca o pustie, Eşti şi al semenului
meu. Brâul tău viu, când mâinile-au
murit, Dă biruință gingaşului pipăit.

Olarul, drept pe palma lui te-a
pus Și-ai scos răspuns, la deget,
în auz. Fragedul sunet, dulce, lin,
E-ntreg și nou ca la-nceput, și
plin.

Urciorule de vis și de pământ, El
ți-a dat glas. Eu îți voi da cuvânt.

Hore de copii

Abece

A vrut Dumnezeu să scrie Și
nici nu era hârtie.
N-avea nici un fel de scule Și
nici litere destule.
C-un crâmpei de alfabet
Mergea scrisul foarte-ncet.

N-aș vrea nici atât să-l supăr
Cât piperul de ienupăr, Dar o
să vă spui ceva: Nici carte nu
prea știa.
Orișice învățăcel
Știa mult mai mult ca el.
El, care făcuse toate, Nu avea
certificate. Cătu-i Dumnezeu
de mare N-avea trei clase

primare.

La citit se-mpiedică, Nu ştie-
aritmetică.

Ştie-atât: numai să facă, Ia
oleacă, pune-oleacă.

202

Face oameni şi lumină Din
puţin scuipat cu tină, Şi dintr-
un aluat mai lung Scoate luna
ca din strung.

Papagalul şi păuna Şi-au smuls
pana, câte una, Ca să-i facă
pinsulă Domnului din insulă,
Coliba de pe pământ A Celui
înalt şi Sfânt Find clădită de
peşti meşteri între talaze şi
peşteri.

El a luat mai bine-o pană De la
ţarca năzdrăvană Şi-ascuţindu-
şi-o-ntre deşte, Despicând-o
şcolăreşte, Şi-a făcut condei, în
stare A seri şi pe piatră tare.

A-ntins cerul ca o coală în toată
Tăria goală, însă pana nu scria.
A luat atunci o nuia Şi a
însemnat cu ea, Cu argint, stea
lângă stea. Şi ca să vadă pe
schele, A făcut şi cruci de stele.

Ce-a scris noaptea s-a zvântat,
Apoi, pân' la scăpătat, Cu

sugătoare de soare - Și ziua și
pe-nserare

203

A citit și tot a șters, Câte-o
vorbă, câte-un vers, Și câte o
dată, fată, Toată foaia, cartea
toată, Fincă Dumnezeu ce-a
vrut P-ormă nu i-a mai plăcut.
Că din scrisele prea drese Nici
lucru prea bun nu iese.

Cât a scris el cerul tot, Să spui
drept, a ști nu pot. Învățați cu
cărțulie Cred c-aproape o
vecie. Pe cât mintea îl ajută
Melcul crede că o sută De vecii
întregi și pline. Melcul știe,
cred, mai bine, însă cerul, în
sfârșit, E de-atuncea tipărit.

Hora lui Esop

La oraș, pentru-animale, E-un
mitoc de haimanale.

Toată lumea are loc în
asemenea mitoc.

Păsări, fiare, dobitoace, Cu
cojoc, fără cojoace.

Pițigoiul, cucul, stârcul Vin să vadă cum e târgul.

Vulpea e cu-nsărcinare.
Cioara vine de plimbare.

Oaia știe cum e cașul: Nu știa cum e orașul.

Obicei de mănăstire: Pe trei zile învoire.

O cumătră și-o mătușe Stau cu mătura la ușe.

Și-s deschise ușile Cui vine de-a bușile.

Pentru șoareci și pisici Sunt tăiate praguri mici.

Jivina cu lunecuș Are osebit culcuș.

Pentru dăsagi și măgari Ușile-s, firește, mari, Căptușite sus cu vată, La ureche să nu-i bată.

Ieslea, și ea, s-ar putea Să fie de catifea
Nu știi, nu e treaba mea. Însă știi că-n tum, la han, Cântă bivolul bălan.

E un ghiers puțin mai tare
Decât de privighetoare, însă,
vezi, de-aceea-i dat Răgetul:
pentru cântat.

Horă de hâtru

Mi-aprinsei și eu o vatră într-o
scorbură de piatră. Moș
Pârtag îmi dă târcoale Cu o
găleată cu bale.

De ce jarul meu sticlește Dacă
vatra lui mocnește? Vetrele ni-
s peste drum: Eu fac jar, el
scoate fum.

Nu mai are tinerețe Moșul ca
să mai învețe Că-n văpaia
vetrei mele Am pus o poală cu
stele Și c-am luat pentru
dogoare Cocă, pe cârlig, din
soare. Nu vrea-nvăț de nici un
fel De la mai meșter ca el.

Nicovala de-o aude, Moșu-
ncepe să asude. Galben, verde
și dușman Dă cu ochii de
ciocan.

O scânteie sare-ncoace: Se
mânie de ce-i place Și scuipând
s-o stingă, ea Fuge și se face
stea.

Și-i trec nădușelile Toate
căptușelile.

A venit cerbul domnesc La mine
să-l potcovesc.

Opt potcoave mici, de aur,
Ciocănite-au fost de faur.

Am bătut colți pădureți La
turmele de mistreți. Lupii mi-au
cerut măsele, Zimbrii - frunți cu
coame grele. A venit și Făt-
Frumos, Buzdugan să-i fac mai
gros, Și Ileana, doi cârcei De
argint să-i fac. Cercei.

Și prin fierăria noastră Trecu și
luna albastră.

Hâtrule, nu e nici un Mijloc să te
mai îmbun?

Taica ți-ar drege și ție Vreo
chivără, vreo tichie, Când ai
vrea în arătare Să ieși mândru și
călare.

Horă de băieți

Intr-o țară care-a fost Era
mare cel mai prost.

Bi-ba, ba-ba

Li-ba, la-ba.

Țara unde-i bun tutunul Avea
proști unul și unul.

Bi-bo, bo-bi

Ri-bo, ro-bi.

Cine-oleacă-avea de cap Și-l
punea după dulap.

Hu-hu, bu-hu Bu-hu, hu-hu.

Pentru că omul cel mare
Se-alegea după picioare.

I-ha, ba-ha

Ba-ha, i-ha.

Umblau solii prin norod C-un
carâmb și-un calapod.

Lu-la, la-lu

Vi-va, va-lu.

Și cinstirea ți se da După
talpă și pingea.

Da-du, du-da

Ga-gu, gu-da.

Dar deșteptii find prea mulți,
Au rămas pe drept desculți.

I-ha, pa-pa Pa-pa, i-ha.

Am o minte, vai de mine,

Și mă face de rușine.

Cio-ca, bo-ca

Bo-ca, cio-ca.

Spune tu, pe ce-i cunoști
Dintre proși pe cei mai proști?
 Zu-ri, zu-ra
 Zu-ra, zu-ri.
După chică sau chelie?
După unghii sau simbrie?
 Pa-vu, ga-vu
 La-vu, la-vu.
Fincă, vezi, mai-marele
Și-ascunde picioarele.
 Tra-la, la-la
 La-la, la-la.

Horă în grădină

Intre flori de chiparoasă
Doarme. Cine doarme dus,
Răsturnat cu ceafa-n sus,
Vânăta și unsuroasă?

De subt foi, unde-i culcat,
Capul singur i se vede.
Somnorosul din livede A
vorbit. Poate-a visat.

209

N-are fir în cap, de chel, Și,
găsi-l-ar strechile, l-au căzut
urechile.
Du-te, zgâlțâie-1 nițel.

Domnule, nu ş'cine ești, Dar te
bate vântu-n pat Și parcă te-ai
și umflat. Pune fesul, că
răcești.

Dă-i mai bine-un bobâmac. N-ai
văzut că e dovleac?

Horă-n bățatură

Intr-o magazie goală Am
deschis și noi o școală. Mai cu
seamă fetele, Bercile,
boghetele, Sunt silite să învețe
înșirate sus pe bețe.
Am primit la-nvățătură Tot ce-a
fost mai bun de gură. Găinile și
cocoșii Ne-au trimis gălăgioșii.
Bibilica s-a-nvățat, Cred că nu
m-am înșelat, Atât să zică:
„păcat”.
Și s-a dus pe drumul scurt

210

Zicând că știe prea mult. Mâța
vru să fie moașe, Dar se lasă
păgubașe. Din clasa-ntâia
primară A fost broasca dată-
afară. La purtare și Grivei Are
tot unu și trei.
Gâscă mestică sacâș Și rața
moare de răs.

Curcanul, umflat în pene,
Scoate moțul din sprincene:
Cântă-n poartă caterinca.

Directoare: Baba Ținea.

***Din* Alte cuvinte
potrivite
(1940)**

Epigraf

Otihuri, zburăți acum din mâna
mea Și schiopătați în aerul cu
floare, Ca pasărilor mici de
catifea
Ce-ncep în mai să-nvețe și să
zboare.

Stihuri, acum, porniți, vă
scuturați, Ca frunzele-aurite,
pentru moarte.
Pustnicii tineri, triști și delicați,
Păstra-vă-vor într-un sicriu de
carte.

Stihuri de suflet, dintre spini
culese, îndurerate-n spic și-n
rădăcini, Pătrundeți, înțelese și
neînțelese, în suflete de prieteni
și străini.

Și semănați, ca noaptea ce vă
naște, Sfială și-ndoieli unde-ți
cădea, Căci Cel-ce-știe, însă nu
cunoaște, Varsă-ntuneric alb cu

mâna mea.

215

Suiș

Tu ești asemeni celui care
Te-a frământat, te-a căutat și
născocit, Și semn izbit în tine-a-
ncremenit De sabie biruitoare.

Aceluia ce-atinge neatins
noroiul Și poate duce drum și
peste cer, Printre aramă,
cremene și fier: Giganticul,
molatecul, vioiul.

El năzuiește-n lespede
schimbare, Singurătăți, de sus,
de stalactit, Din veac cu toate
find nepotrivit Și aripile strânse
fiindu-i călătoare.

Tu știi tăcea când este de tăcere
Și-n toată ora-nalți câte un tum
Arhanghelului mare taciturn,
Neliniștit de greaua lui putere.

Știi suferi, iubi și mângâia,
îndepărtat de oameni și de tine,
Dar bucurii, tânjire și suspine
Nu aburesc oțelul și sticlia ta.

Creion

Luna umblă printre case
îmbrăcată-n ceață fină. Ornicele
bat la șase. Fiecare-i lună plină.

Noi ne ducem printre luni,
Filosofi și domnișoare, Culegând
prin foi de pruni Stele albe,
mărțișoare.

îmbătându-se cu ochii își
întoarse capul, una, Sprintenă
prin faldul rochii. Și atunci bătu
și luna.

Psalm

Ca să te-ating, târâș pe rădăcină, De
zeci de ori am dat câte-o tulpină, în
câmp, în dâmb, în râpi și-n pisc, Viu
când mă urc, și trist când iar mă isc.

Am fost un pai și am răzbit în munte,
Molift înalt și mândru că pui punte Pe
creștete, din lume către veac, Și-am
ascultat bătaia-i de tictac.

Hrănit cu piatră și-adăpat cu vânt, De-a fi-n
vecii o streajă mă-nspăimânt.
Mi-e foame de nisip și lut Și dor de apele din
care n-am băut.

M-aș umili acum și m-aș ruga: întoarce-mă,
de sus, din calea mea.
Mută-mi din ceață mâna ce-au strivit-o
munții Și, adunată, du-mi-o-n dreptul frunții.

Toamnă de suflet

Ziilele albe, iată, au început să plece, Ca
niște bărci tăcute, pornind fără lopeți. În
țărș se face seară, și steaua-n cerul rece
Păzește cripta nopții cu candelă și peceti.

În șirul vieții noastre întreg, se face seară, O
seară fără sunet, nici vânt, nici amintiri. Ieri
a plecat o barcă, azi alte bărci pleacă,
Convoi de goluri strâmpete pe undele subțiri.

De-ar răsună în lume măcar un glas de
goarnă!

De s-ar clăti pe lume un singur larg talaz!
Nu. Nemișcată-n margini, lumina se
răstoarnă Și, ca să cânte, streaja de sus și-a
luat răgaz.

De-aș fi un stei de peșteri, cioplit cu dalta-n
lung, Aș sta s-aștept cu tihnă, culcat pe-o
muchie dreaptă, Cele din urmă mute vecii să
le ajung, Cu templul în spinare, cărui slujesc
de treaptă.

***Din Șapte cântece cu
gura-nchisă
(1940)***

Mai mult pământ

Duc pământ pe tălpi Cât
cuprinde pământul. Mi-am
făcut opinci din șesuri,
Corăbii din talaze Și aripi
din vânturi.

Mai multe ape clocotesc în
mine Decât în matca mării,
Mai multe stele au sclipit,
Văzduh mai mult a fugit,
Umbră mai multă a trecut
Prin păsurile sufletului
Decât printre piscuri.

Drumețul înghețat pe creste
A fost adus pe targă.
Încălzește-i mâinile, maică,
La icoane, Luminează-1 cu
candela.
E bine în chilia ta, E bine în
sufletul tău.

Dă-i puțintică miere și-o prescură,
Ține-1 o sută de ani ascuns, S-asculte,
noaptea, Lângă mâinile tale-
mbătrânite, Toaca blândă de utrenii.

Tot o sarică

Tot o sarică mă-ncape, Gros și slab,
mare și mic. Făcându-se pentru mine
pitic, M-a bătut pe umeri Dumnezeu Cu
mâna lui femeiască.
Tu ești? m-a întrebat; te cunosc.
Nu am știut răspunde.
Eu eram? eu nu eram?

Cum putea să mă cunoască? Mă
cunoști, Doamne, din vie, Din lume, din
farmece, din schit?

O să-mi spuie altă dată, Dumnezeu, în
ceasurele mici din amurg, Când vom
vorbi în patru ochi.

Dar când voi pleca într-acolo Pot să
iau cu mine

O carte groasă Și câinele de-acasă?

Dormi?

Dormi, sufletul meu? te-ai culcat?
Plouă și singur mi s-a urât.
Vreau să nu te supăr.
Te-am văzut citind la lampă
Și n-am băgat de seamă
Când ai închis oblonul din grădină,
Tărcat cu dungi egale de lumină.

Am bătut încet în fereastră
Și iar am bătut, mai tare, Și am intrat
în încăperea ta. Curată rânduială!
Cartea sta deschisă la pagina albă:
Toate paginile cărții erau albe. Ce
citeai tu într-o carte fără slove?

Patul era nedesfăcut.
Cearșaful nou, perina proaspătă.
Unde ai plecat?
Unde umbli noaptea singuratec?
Încălțăminte ți-este neatinsă.
Nu e gunoi la tine.
Te-mbraci cu cămașă de piatră Și te
încingi cu funie de-argint. Tu n-ai nici
sudoare, Nici praf, nici scuipat.

Un ac îmi înglodește inima străpunsă,
Medicule fără de prihană.
Sau e un cui de la Crucificat

Sau un ghimpe din
cununa lui.
Vindecă-mă, suflete.
Vin-acasă, suflete.
Adu leacuri, suflete.

**Din
Abecedar
(1940)**

Iarna blajină

Iama blajină
A intrat în voi, întâi, ca o lumină
Preacinstită, pomule,
Preagingașe, omule.

A rămas de astă-vară
Luna-n crengile de ceară.
Pomule mic,
Ce torci tu, borangic?

Buruienile sunt îmbrăcate
Și încălțate
Cu târlaci
De panglici.

În streăș inele mele
Vrăbiile au adus perini și
saltele. Pisica bătrână
Și-a pus ciorapii de lână, Și
torcând pe neștiute Din carâmbi
și căpute

nou.

Toată lumea se joacă De-a un fir de
promoroacă, De-a țandăra, de-a
cremenea, Vrând să fie-asemenea.

Floarea nu mai vrea să dea
Și s-a făcut nuia.
Apa face minuni Și soiuri de
minciuni.
La jgheaburi, burlane și ciuturi:
Vergele, mărgelile și ciucuri.
Melcul urduros
S-a făcut somnuros:
Dintr-un fel de pământel,
Pe care-l știe numai el, Și cu un fel
de meșteșug, Și-a făcut un fel de
belciug Sfredelit, găurit, învârtit - Și
s-a zidit Pe un an într-un fel de
pantof, dintr-un fel de porțelan.

Toate taie, toate-nțeapă, Din văzduh
și apă, Și presărat cu ghimpi mici
Pământul se ghemuie ca un arici.

Pe o piatră

rco piatră, subt un pom,
îmbuca pâine un om, Și din

pom un titirez Cerea fărâme
de miez.
Acum, după-nvățătură, Vine și
le ia din gură.

Titirez ori vrabie Zboară către
albie, Unde maica spală rufe.
Ar avea și el o scufe Și-o
batistă de clătit, Care s-au
cam murdărit.

Vrăbioiule vecine, Rogu-te
treci pe la mine. Stai de-un an
la noi în casă Și de chirie nu-ți
pasă. Mă tot ții într-o
minciună Și n-ai dat măcar
arvună.

Vrabia cum să plătească La
casă gospodărească? Ea n-are
în buzunar Două parale
măcar. Toată lumea doar o
știe Că nu plătește chirie Și
stă-n pod pe datorie.

229

Unui prieten mic

Vrutul negru peste tot
Trece vama gânditor, Cu
urechile pe bot. Cuțul este
călător.

Să cutez ceva să-i spun? Nu
știu ce are să creadă.
Trebuie să fie bun: A dat
nițeluș din coadă.

Însă fîncă e pe jos, S-a uitat,
nu s-a oprit. E frumos, dar
ce folos Dacă-i așa de
grăbit?

Cine-o fi găsit cu cale, Pe-
nserate, de i-a scris, Pe
adresa dumisale, Să
poftească la Paris?

1906, Versailles

Alfabetul

Cine vine mândru și călare Si nici
cal măcar nu are?

(M)

Urechile au crescut

Pe măgarul nevăzut.

(V)

Ce borțos și ce fudul Si niciodată
sătul!

(B)

O să-ți fac o întrebare:
Cine-i gol, rotund si mare?

(O)

Ca să-i rămâie peltică l-a rămas
limba mai mică.

(F)

Mi-a venit de la părinți
Un pieptene cu trei dinți.

(E)

Are la buză un glonț
Sau un păr cu scârlionț.

(G)

Fuge după coadă
Și n-o poate prinde.

(C)

231

Cine seamănă din voi C-un câțel
de usturoi?

(D)

Deșelat răscăcarat, Spune, cum
te-am botezat?

(H)

Îi atârnă, de căldură, Până-n praf

limba din gură.

(R)

Râma o literă ştie
Si numai pe ea o scrie.

(S)

Aţi văzut cumva să stea
Bătui drept, fără proptea?

(I)

Cobiliţa din spinare îi stă-n cap
si nici nu-1 doare.

(T)

Vine şchiop, dar umblă bine: Asa
şchiop nu-i orişicine.

(N)

3 s-a-ntors de-a-ndoasele Să-şi
numere oasele.

(e)

Ca să nu-i rămâie goală Inima, i-
am pus pedală.

(Q)

Cine-i chior și cine
are Ochiul lui între
picioare?

(A)

***Din* Una sută una
poeme
(1947)**

Inscripția cărții

Neavând de lucru-n
câmp, Nici în luncă, nici
în dâmb, Că muriseră și
pomii De arșițele
Sodomii, Cu care ne-a
osândit Leatul anului
cumplit, Mătrăguna și
leșia Năpădindu-ne
moșia, M-apucai, molău,
să-nvăț în țărână-a seri
cu băț. Măcar țarina să
deie Vorbe-n brazdă și
condeie.

Om în vârstă și târziu,
Tot am învățat să scriu.
Prins ca de-o copilărie,
Mâna se pomi să scrie.
Mâzgălii cu tibișir
Lemnele din cimitir.
Făcui semne, cercuri,
cruci, Pe bordeie, pe
uluci.

Se găsesc pe câte toate Slovele
mele culcate.

M-ajunsese și-o turbare Să pui
semne de-ntrebare, Câte trei,
pe toate cele, Când pe pietre,
când pe stele. Zgâriam câte
ceva Pe urcioare, pe-o ulcea,
Pe o casă, pe o poartă, Pe
copaci, pe frunză moartă. Au
scăpat de pana mea Meiul doar
și mazărea.

Slovele cele mai bune Le-am
scris negre, cu cărbune, Pe
deasupra cu vopsele. Le-am
pus ceară cu mărgelă, Și dintr-
unele tipare Mi-a-ncolțit și
câte-o floare.

Nici acum nu știu s-aleg:
Meșteșug a fost, ori zbeg?

întoarcere

Copacul, vântul au venit de-aseară Și cheamă
gândul istovit, afară: Li-i dor de el, că nu se
mai adună
De multe nopți, să umble împreună.

Unde-i, mătușe, nu-1 văzuși?

Stați să mă uit. V-aduc răspuns acuși.

Întreabă, gândule, de tine
Vântul pribeag și pomul. Nu mi-e bine.
Ce să le spui? Știu eu ce să le spui?
Că gândul, maică, nu mai e al lui...

Spune-le că m-au amăgit destul,
Că sunt de vânt, de drum și de copaci sătul,
Că zac olog, mârșav și amărât...

Ba nu!

Stai, nu te du.

Dă-mi cârjile, dar prinde-mi tulpanul alb de
gât Cu boldul lung de aur cu gămlie-
albastră.

Și dă-mi și-o floare din ghiveciul din
fereastră, Și spune-le că viu numaidecât.

Șoim și fată

Vulturul prigonit de vânt Căta scăpare la
pământ, Și fulgerul îl răstumă-n fereastră.

Acolo înșira pe ață-albastră Mărgele, o
domniță, ca-n povești. - „Intră! - îi zise. -
Șoimule, tu ești? Te-am cunoscut de mult și
te aștept, Dar te loviși de tumul meu în piept.
Nu erai tu, pe sus, peste palate,

Rotindu-te-n singurătate,
Când te-am chemat din frumusețile pustii, Și

tu te afundai mai tare-n sihăstrie, Viteaz în
zbor, înviersunat în luptă Cu negura
neîntreruptă?

Semeț de slavă, slava te-ncovoaie.

Ți-a frânt avântul, te-a zvârlit în ploaie.

Binevenit fii, șoimule, în casă, O să te-mbrac
în zale de mătăasă Și o să-ți pui brățări la
ghiare, Inele cu mărgăritare
Și pene mari de aur între pene
Să te înalți între stihii viclene,
Să tragi din nou hotar punctat cu stele,
Pajura mea, împărăției mele.

Decât să-mi toarcă mâțele-mprejur
Mi-ar fi plăcut, firește, un vultur.
Ascultă, e mai cald aci ca-n pisc și ceață,
Vreau să se joace șoimul cu ghemul meu de
ață. Și-ți voi mai face-un dar domnesc.
Cu lanț ușure ghiara-ți împletesc.
O să te pui pe steaguri, pe bani și pe peceti
Și ai să-nveți ce n-ai visat să-nveți.
Pe-o parte împăratul, pe cealalta hultanul.
Al doilea pe țară. Ce vreau, vrea și sultanul.

Ia vin' să vezi cum se trăiește Adevărat și
bine pășărește. Pietrușii, mierle, granguri,
ciocârlii Se simt la larg în colivii.
În curte, fericitele-orătenii, Le poți vedea,
sunt sumedenii. Privighetoarea cântă mai
frumos,

240

Ochii de când c-un vârful de ac i-am scos.
Nu mai putea
Cânta, aripa de-și vedea.
Cu ce mă laud însă sunt coconii
Mei scumpi, cumiști și blânzi, claponii.

Găină și cocoș, cam pe din două, Ei sunt aproape-n stare să și ouă. Nu turbură, nu strigă, nu cer nimic. În pace Și-n ascultare, fraged, și sufletul le tace, Vultur ursuz, ia pildă și-ți înmoaie Pana de fier, ca lâna de agniță și oaie.

Ai dat ceva? Un zbor pierdut agale între Tării și stele, în spirale.

Și ca să te putem avea, Noi te-am făcut de bronz și tinichea. Nu ți-au plăcut nici zahărul, nici cușca, Și-abia de te-am ajuns cu pușca. Nici preaslăvitul împărat Nu te-a putut avea neîmpăiat. De-acum al nostru ești de viu.

Și-o să-ți aleg și-un nume. Nu vrei să-ți zic scatiu?*

La pipăitul fetei, între dalii, Șoimu-și lăsa, deschise evantalii, Aripile în mâinile gingașe, Rămas ca un copil fără cămașe. Își desfăcu de voie bună Ghiara rănită de furtună, încovoiața unghie de fiară I se-ndulci, muiată-n mir și ceară, Și s-a simțit intrând într-altă fire, Blajină, de tămăduire.

241

- „Dar ce văd? - zise fata de-mpărat, Care-1 văzuse numai în zbor și legănat - Stăpân pe uragane și peste vii și morți, Mă mir de ghebă: cum o porți?

Numai în zbor ești învățat Să nu fii strâmb și cocoșat? Cum poți să fii de zbor în stare Cu câtămai movila în spinare? Nu m-așteptam, spun drept, să fii atât De-mpiedicat și de

urât.

Ți-aș face și-o mărturisire,
Eu te-am văzut mai sprinten, mai subțire, Și
urmărind în slavă drumul tău Te-aș fi crezut
mai falnic, mai flăcău. Mă uit mai bine.
Gândul mi se-ncurcă. Erai vultur și ai rămas
o curcă.

Te-aș pune-n curte, dacă nemâncate Ar mai
rămâne curci adevărate.*¹

Dar adormind, domnița l-a uitat. A doua zi nu
l-a mai căutat, Și nici a treia, nici a zecea zi
Gândul domniței nu se mai trezi.

Vulturul vede vânt și vrând să zboare Dă de
tavan și cade pe covoare.

Cine te-a pus, domniță, s-o răsfеți, Să-i dai
făgăduiala altei vieți Sălbaticiei și negrei
zburătoare, Dacă o uiți în turn, la închisoare?
Ea nu mai e, domniță, fîe-ți milă, Nici pasăre
de curte, nici acvilă.

Ziua albă

'Z/I albă, zi ușoară, de zăpadă.
Fața de in se-așteme sărutată Și,
proaspătă și nouă, s-a întins Cu fluturii
din ceruri care-au nins.

în dreptul geamului de chihlimbar E
pusă masa Cinei în altar.

începând în aripi, ca-ntr-o haină,
îngerii mici adus-au har în taină.

Din înălțimi, o rază aurie la parte-n
bolți la sfânta liturghie, Și lingura
rotundă din potir Lacrimi a scos și rouă
de safir.

Un gust ce fuse-n vin și în prescură I s-a
topit ca un surâs, în gură.
Și-n sâni feciori a scăpărat scânteia -
Cuminecă-se roaba ta, Femeia.

243

Ziua cenușie

Ziua cenușie, vânată zi trista, își
cocoloșește soarele-n batistă.

Printre canavaua cețurilor, sură, Plopii
de frânghie-s prinși în țesătură.

Roiuri, porumbieii: vreo câteva sute De

scrisori și plicuri albe, desfăcute.

Negura urzește, molcomă și mută,
Noaptea nentreruptă, nemaiîncepută.

Hornurile toate dau puțină ceață, Câți
câte-o fărâmă și țigaie creață.

Soarele rămâne spânzurat: un bumb. Zi
crochiu. Estompă și condei de plumb.

Cătunul

Cătunul s-a mutat tiptil, din zare, în
cimitirul lui, mai mare.
Ce s-a născut, pe rând s-a și-ngropat Și
crucile-au intrat în sat, Viori de lemn

244

încremenite într-un semn.
Și au ieșit din sat până departe,
Lăsându-i drumurile moarte.

Ia seama bine, dacă treci,
La încâlcitele și vechile poteci, Să nu
te-mpiedici de ciulini.
Morții-s acolo, ca-n cătun, vecini.

Târât în ploaie de ciubote grele,
Drumețul, noaptea, poate să se-nșele
Și, încercând cârligul pus la porți, Să

ceară găzduire de la morți.

Un plop uscat

Un plop uscat și lângă plop o școală.
Jurîmprejur, Tăria goală.
O veșnicie uriașe, nentrerupt Albastră-
n șes, în zări, sus, dedesubt.

Atâta cer pentru atâta sat!
Atâta Dumnezeu la un crâmpei!
Un greiere de om stă-ngenunchiat Cu
cobza-n rugăciunea ei.

Tu te închini și mai nădăjduiești,
Fărămă de ceva ce ești.
Și glasul tău cântat ți se îngroapă Ca-n
heleșteu un strop de apă.

245

Plopul uscat știa mai mult: a fost. Fă și
tu trunchi, ca plopul din ogradă.
Crește la cer, de bunăvoie prost, Dă
frunze-n el și lasă-le să cadă.

Domniță...

De-amar de timp, scriindu-ți și cântând,
Stau cu-o ureche-n zid și la pământ.

Pridvorul tău, de sus, din turla mare, Nu
a cinstit scripcarul cu o floare.

Tocită-i pana-n slova ta, Și corzile, nici
ele, nu mai pot cânta.

Domniță cu cinci turle la cetate,
Răbdai aproape anul jumătate,

Și-n așteptare, număr ca nebunii
Luceferii roțiți din coada lunii.

Nici slut nu sunt și am destoinicie Și la
stihiri, dar și la cerbicie.

Nu te cerșesc. Te vreau. Am dreptul.
Sunt Legat de umbra ochilor tăi crunt,

Și-s doară Făt-Frumosul din poveste.
Ajungă stihurile-aceste.

Mai zic atât: Ia seama bine, Că-s neam din
hoții fetelor Sabine.

Când s-ar opri secunda

păianjenul visării parc-ar sui cu frică Și ar
călca, pe firul nădejdlor întins, Care-și
destramă vârful, pe cât i se ridică Un căpătâi
în haos, de-o stea de unde-i prins.

Singurătatea-n zale mi-a străjuit cavoul
Ales pentru odihna rănitului oștean Și i-a
cules auzul catifelat ecoul Cu șase foi, al
frunzei căzute din castan.

De mult păzește cripta și treapta ce
scoboară, Dar vremea, nentreruptă de morți
și crăci uscate, Prin mâinile tăcerii, de ceară,
se strecoară Ca un fuior de pulberi și brume
deslânate.

Intercalate-n ritmul unicului viu vers
Ar mai simți cadența, de-a pururi ascultată
De valuri și de zodii, egale-n pasul mers,
Când s-ar opri secunda și inima să bată?

Păretele de var

Păretele de var, de lângă pat, Cu

zugrăveli și semne s-a-mbrăcat. Râuri
de ochi și brâie lungi, de pleoape,
Tremură-n zid ca unda unei ape - Și unii
ochi din stoluri s-au ales, Orându-iți cu
feluri de-nțeleș.

Când împrejur au început să zboare
Semnele-mi par familiare
Și, scrise deslușit, ies dintr-un sul
Golul pătrat, numărul sterp și sensul
nul.

Căutătura teafără și tare Mi-a pus din
tencuieli o întrebare, Cea prinsă de un
vis a tresărit. Pleoapele, frunze, cad în
asfințit.

Doi ochi mocnesc scânteia-n neființă Și
mă scrutează bezna lor cu stăruință.

Ogor pustiu

Ogor pustiu și neumblat.
S-a tot risipit, s-a tot adunat.

Luna-i într-un coș de vatră veche Și
soarele-aninat de o ureche, Cofă de lut,
atârnă de-o prăjină, Mânjit cu zmalțuri
ce-ar fi fost lumină.

Uscate stele, pe coceni și ostrețe. Încep
de slăvi și cer să se dezvețe.

Buruieni de scamă și otreapă. Muntele-i
strâmb. Țarina crapă.
Cenușe, funingini și zgură.
Mucegai și mălură.

Un sobor de vlădici, la matca-nclăită, S-
a făcut buturugi de răchită.
A trecut, undeva, și oaste:
Ies din țărână suliți, coifuri și coaste.
Valuri de cârpă
Se răstoarnă câmpul, cu scârbă.

O harfă și o vioară,
Cu strunele de sfoară, Zac în sânge și
noroii.

O singură jivină, gogoloi, Ca un arici, ca
un pește, Pitulată, se rostogolește.

Și un coșciug spânzură-n văzduh: Al
Tatălui, al Fiului și-al Sfântului Duh.

Spuză fierbinte

Spuză fierbinte, drumul fierbinte.
Câmpie de oseminte.

Mi-e ca o coajă de pâine arsă gura.
Și balele-s ca saramura.

Limba mi-i ca piatra de ascuțit coasa.
S-au lăsat pe mine păreții, bârnele, și toată
casa
Se strânge coșciug.

Mă frânge un zăvor, mă rupe un belciug.
Am în gâtleej lacăte sparte.
Un lanț m-a-ncolăcit cu zale moarte.

Ai văzut luna,
Nebuna?
A intrat pe furiș în trestie și păpuriș. Seceră
de-a valma rogoz, șerpi și broaște.

Pe la ferestre trece chivotul stelelor cu
sfintele moaște.

Vine otravă cu sânge, pe moară
Nu bea mocirla murdară!

Bivolul de jar

Bivolul cu coame de jar Paște spini, pulbere
și lut, Și lasă scrum și pojar Pe unde-a păscut

și-a șezut.

Pe biserica mare

S-a ridicat ca o capră, în două picioare.

Noapte: năvală și pâclă de noroade. îi linge
turla și-o roade.

A mușcat din aramă și-a supt.

Scrâșnit, clopotul a sunat și s-a rupt.

De-o sută de zile îi pâlpâie ochii a fum de
feștile Și-mi dă, cu moartea călare pe bivol,
târcoale. Brațul e gângav și vlaga e moale.

Vai! apa s-a fiert în urcioare.

Tânjesc să o sorb din izvoare. Mi-aș vrea
pălmile, tăpile, reci, Proaspătă iarbă, crăițe-
n poteci.

Icoana singură surâde ca o păpușe.

A bătut cineva la ușe?

S-a culcat o fiară

S-a culcat peste mine o fiară Fără
picioare, cu coamele arse. Alergase
lanurile de secară, Și zidul cu nările-1
sparse, Buturugă de tăciune.

Aș voi cu o rugăciune Să chem din cer,
să vie careva, Cu suliță grea, Și s-o
alunge-n bezna mare. Atât îți cer,
Doamne, nițică răcoare.

Fiara și-a potrivit
Ochiul aprins și zgâit în ochiul meu, de
care-și freacă pleoapa. Mă-neacă norul,
ca nisipul și groapa.

Nu pot să strig, de lanțuri și cătușe. Da?
Maica Domnului a încercat la ușe?
Aduce lingura cu doftorie.
Intră! Dumneata ești, Fecioară Marie?

Ce plângi?

Ce plângi, copilul meu? Ce-ți are
Sufletul? Te doare?
Senină ca un bob de rouă,

252

Ar fi ca o podoabă nouă, Dar e o lacrimă de
turburare Și mai cu seamă locul ei mă doare.

Eu, lacrima, de tine-o am ascuns,
Căci lacrimile nici nu-ntreabă, nici nu au
răspuns. Teamă mi-a fost de lacrima ta, fată,
Și ea s-a și ivit neașteptată.

De unde a putut să-nmugurească?

Pricina ei o simt că-i pământească.
Dintr-un nisip, dintr-un prundiș, dintr-un
nămol.
De nu aş da de urma ei în gol.

Când a-nceput şi lacrima de viţă, Ai plâns şi
tu, suava mea domniţă, Şi n-am avut să
bănuiesc prilej Că s-a rănit o ramură de vrej.

Mă doare că-i sosită vremea lor, A gândului
şi-a lacrimilor, Fără să văd că fragedul sân
mic Creşte tiptil în cuibul lui de borangic.

Obrazul sărutat de mine, Acum primeşte
lacrima, mai bine.
Vioaia pleopă, deodată tristă, Cată la drum
şi tace în batistă.

Păpuşile, poveştile cum au trecut De n-am
ştiut şi nu am priceput?

253

Păstrează

Păstrează lacrimile în urcioare
Şi-ascunde-o, copila mea, departe,
Comoara cu mărgăritare.
Plânsele lacrimi sunt mărgăritare
moarte.

Nu trebuie să moară
Nici una din comoară, E zestrea ta de

teafără fecioară.

Cununa ta domnească, de scânteii, Să
stea în taina din frida ei.

Te calicește, strânge subț zăvoare
Neînceputele urcioare de izvoare, Să nu
străbată-n ele nici, curată, luna. Nu
cheltui din lacrimi, tu, nici una.

Întârzie suspinul și, la plată,
Să nu plătești cu lacrimi niciodată, Că o
să ai nevoie, poate, Cândva, de lacrimile
toate.

Copilă

Mi-e mahnire și milă. Gri vei, plânge și
el.

254

Lacrimile noastre sunt la fel.
I s-a urât și lui cu lacrimile mute,
Un gând i-a spus: așteaptă. Alt gând îi spune:
du-te.

Îi este dor, ca nouă, De făgăduielile-
amândouă. Îl cotopește ceața, ca pe fiecare.
Seceră, poate, și-n el semnul de-ntrebare.

Flămânde sunteți de altă pâine, Lacrimi de
om și lacrimi de câine.

Ce e, Grivei?
Ce-i, moșule? Ce vrei?

Glasul, ca o bătaie de aramă, Ți s-a-ncetinat
și se destramă Și latră-năbușit de noapte
Sfaturi și șoapte.

A stat cu mine-n bățatură o viață, El într-o
ceață, eu într-altă ceață. Copilă, Mi-e
mâhnire și milă.
Tovarăși, prieteni, vecini, Dar singurateci,
dar streini.

Un ostrov fără luntre fiecare, Ostroăve-n
bălți, în depărtare, Zărite-n ochii tăi, în ochii
ei...

îmbătrânim, Grivei.

Mă uit la flori

Mă uit la flori, mă uit la stele: Ești
chinul dulce al tristeții mele. Mă uit în
mine, ca într-o chilie, Mă uit în ceruri,
în împărăție, Mă uit în gol, mă uit în
vizuini. Te caut printre spinii din
grădini, Dau buruienile deoparte, de
otravă, Și pipăi locul urmei tale cu
zăbavă. Străbat călare șesul, cucuruzul:
Te caut cu vederea, cu auzul. Mă plec la

trandafiri și le miros Bobocii din
tulpinile de jos.

Fuseși în toate și te-ai dat în lături,
încerc sulfina: tu trecuși alături, întreb
plăpândeले verbine.

Ele răspund că știe patlagina mai bine.

Zisei șopârlei: - „A trecut pe-aici?” Ea
m-a trimis la șerpi și licurici.

Și neprimind răspuns nici de la stupi,
Mă iau după vulturi și lupi.

Am colindat moșia-n lung și lat Și-am
scoborât din leat în leat Și, ostenit în
râvnă și puteri, N-am dat de tine
nicăieri. Oriunde-ncep a cerceta
Trecuse albă, chiar atuncea, umbra ta.
Tăria-i de beteală și salbă lângă salbă.
Mi s-a părut odată că ai fi fost o nalbă.

256

Dar auzind o șoptă, m-am întors: Vorbise
vântul într-un lan de orz... „Omul cu șoimul
caută mereu Răspântia lui Dumnezeu.

Noi o vedem în câmp și în liveze.

El singur are ochi și nu o vede."

Cu jurământul morții, cel fără iertăciune,
Toate îl știu pe Domnul: nici una nu mi-1
spune.

Psalm

Făr-a te ști decât din presimțire, Din mărturii și nemărturisire, M-am pomenit gândindu-mă la tine Și m-am simțit cu sufletul mai bine. Poverile-mi părură mai ușoare, Ca după binecuvântare, Și-nsetoșat de tine și flămând, M-am ridicat în groapa mea cântând.

Cine ești tu, acel de care gândul Se-apropie necunoscându-1?
Cui cere milă, sprijin și putere
Neștiutor nici cum, nici cui le cere? De-ajuns a fost ca, nezărit, Să te gândesc și-am tresărit.

Tu nici nu-ntrebi ce voi și mi-1 și dai.
Ce mi-a lipsit, întodeauna ai,

257

Și-ai și uitat
De câte ori și ce și cât mi-ai dat.
Hambarul ți-este plin împărătește. Pe
cât îl scazi, mai mult se împlinește, Și
de la sine sacul ce se scoate Se
însutește, cu bucate.
Dai voie bună, voia bună crește.
Dai dragoste și dragostea sporește.
Izvor îmbelșugat a toate, Tu nu dai nici
un bun pe jumătate Sau nu-1 dai
nicidecum
Aceluia ce toarce și împânzește fum.
Când l-am pierdut, n-apuc să ți-1 arăt

Că mi l-ai pus adaos îndărăt.

Stau ca-ntre sălcii, noaptea, călătorul Și
nu știu cine-i binefăcătorul.

Când veniră

Când îmi veniră furii în ogradă Ei n-au
venit întâi grămadă.

Nu au venit cum vin, deobște, hoții Cu
ceata și-odată cu toții.

Ograda, satul și cătunul l-au cunoscut,
venind, pe câte unul. Și n-au venit nici
noaptea, pe furiș, Feriți de drum și
luminiș.

Ei au venit cum vin vecinii,

258 în toiul zilei. Se coceau ciorchinii Și atârnavu
din frunze poame coapte. Era mai multă zi
decât fusese noapte Și n-ațipea, că-n deal se
și trezea Ziua de aur în grădina mea.

M-au întrebat ce-mi fac copiii. Unii
munceau prin fundurile viei, Alții-i
zăream pe scule cum se-ndoaie Biruitori
în luncă și-n zăvoaie, Cu seceri de
scânței și cu topoare noi. În lanurile de
trifoi

Vedeam și coasele cum zboară, Tăind
nutrețul meu a patra oară. Cum auzeam
că spun și-ntreabă Păreau să fie oamenii
de treabă. Dar câinii ridicați în băătăură

l-au dus lătrați, din gură-n gură. Căinii
mei proști, Potaia și Lățosul, Citesc cu
nasul și mirosul.

Altă dată

Altă dată, au venit prin baltă.
Cu câte un occean, cu câte vreo unealtă.
I-am văzut în pășuni, prin uluci, în
cimitir, printre cruci.
Au întrebat: - „Ce ați dat Pe șesul ăsta
semănat,

259

Pe măgură și pe izlaz, Pe livada din
iaz?”

Ce-am dat, ce n-am dat, Ei vorbeau
pițigăiat.
Ce vorbă-i asta că ce-am dat?
- „N-a fost, - am spus, - de cumpărat, Că
noi altfel am apucat.
Alte tocmeli avem pentru pământ, Că
astea nu se cumpără și nu se vând.
Izvoarele și țara, noi de-a dreptul Le-am
dobândit cu sufletul și pieptul. Săgețile
pornite, cât ajung.
Din munți în munți, croiesc hotarul lung,
Și țarina răzeasă nu se schimbă Pe preț
de liftă sau de limbă.
Vânzarea, prețul, câștiul, banii,

Tertipurile sunt ale Satanii."

Răspunse unul: - „Ba mai taci din gură,
Ce tot vorbești? că țara se și fură".

Zisei și eu: - „Dacă ți-ai pus în gând, Să
nu-i mușcați țărâna pe curând".

Mărturie pe vioară și arcuș

Sufletul mi-e un leagăn de păpuși,
Un călușel de leagăne-nvârtite în valsul
unei muzici pe șoptite.

Zăresc câte-o ureche și-un obraz
Din scoicile-aștemute cu atlas Și prinse
una de-alta-n fuga lor Cu lanțul câte
unui mărtisor.

Călătorind vârtejul de scufițe, Le
flutură perucile, şuvițe, Și ochii teferi,
de safir rotund, Clipesc din fugă și se-
ascund.

Caii de lemn, cât niște cărăbuși, Sunt
înhămați, părechi, între păpuși. Ar
necheza-nvârtindu-se la lună, Dar
glasul și gâtlejul nu le sună.

Un stol de fluturi de sulfină
De vântul scrânciobului se anină
Și râd, în vântul ce le ia
Din geamul meu și de subt lampa mea.

Nu turbura cu nici o întrebare.
Tăcuta mea înseninare Surâsul meu, la
zodii și la stele, Ai înțeles că vine de la
ele.

Crezi basmul...

Crezi basmul c-a sfârșit și s-a pierdut,
Și el de-abia-i la început...

Când seceta mai stearpă ți se pare,
Atuncea podidește izvorul tău mai
tare, Și albia, uscată ca un drumeac de
țară, A izbucnit odată și dă pe
dinafară. Aseară ți-era pana din
călimară seacă. Șuvoiul azi o-neacă.
Minunile se iscă din peșterile pline
Nainte să ajungă izvoarele la tine.

Tu înnădind povești după povești Grije
să n-ai că o să isprăvești. Rămâne
orișicând răzleț un fir Din cusătura
unui trandafir.

Dacă și cade mâna la țesut, O mână
nouă firul îl ia, unde-a căzut, în iia
străbunichii, se împlinise veacul, Pe-o
floare întreruptă mai sta înfipt și acul,
întorci un fir prin fire, de beteală, Și
altă față iese din urzeală, Izvoade noi,
din două-trei vopsele, Și n-a putut nici
veacul să le spele.

Eu le-am întors și le-am tot fost sucit,
Până ce s-au fărămițit.
Povestea mare mi-am făcut-o mică. Am
deșertat Tăria cu-o ulcică.
Din Calea Robilor am luat prundiș,

Suind în cer cărarea pe furiș.
Spinarea îmi rămase mânjită de făină,
Cărând în saci pe umeri țărână de
lumină.

Și le-am întors poveștile-ndărăt...
Și numai ca să-ți mai arăt
Că din scânteii sleite și surcele
Poți întocmi din nou un cer cu stele.
S-a spart oglinda și-am suflat-o-n foc
Și s-au făcut oglinzile la loc.

Din ceruri cade o paiată.
Păianjenul de catifea, se-agață
De o lumină leneșe, de ață.

Și stă-n văzduh, cu luna față-n față.

Măhniri de tânăr cărturar

Cum să o las? Nici ea nu m-a lăsat
Pân' la bacalaureat.
Și nici să mă gândesc nu-mi vine.
Că toate clasele le-a preparat cu mine,
Teme grecești și versiuni latine.
Nu mi-a făcut, sărmana domnișoară,
Cosmografia mai ușoară?
Nu mi-a sucit urechile tot ea
Când nu-mi intra deloc în cap câte
ceva?

Dar, Doamne, i-ai dat voie să se nască, Și ai făcut să o cunosc, să mă cunoască. Tu i-ai permis să facă două doctorate, Tu ai ținut-o-n universitate, Să-nvețe reguli și cuvinte.

De ce mi-ai scos-o tocmai mie
înainte

Și cum, Să mă frământ așa de mult acum?

E galeșă, fără-ndoială, simțitoare,
Sufletul ei mai dulce-i ca o floare, E bună, și gingașe, și blajină, Dar, Doamne, e cât o mașină.

O voce de portar, de-ngrijitor, Un pas, o claviculă, un picior, Fără pereche, Doamne! Și ce gură! Ce pipăit! Ce zâmbet! Ce căutătură!

Când mi-a mărturisit, pe seară, tinerește, Că suferă și mă iubește Și că m-a așteptat Să cresc, M-am înfricoșat, Tată ceresc!

Am simțit întâia oară

Cum bate-o inimă de profesoară.

Are treizeci de ani mai mult ca mine, Opt coți înălțime, Dar în făptura ei ceva virginal.

Știe pe dinafară *Iliada*, în original, Sonetele lui Petrarca,

Pe Goethe, pe Calderon de la Barca.

Mi-a spus cu glas de pitulice:

- „Să-mi zici Beatrice.*⁴

Și, ca un strănepot, Am văzut că nu pot. Eu îi zic domnișoară, Și mă-nfloară Să nu-i vorbesc cu sfială La persoana a doua plurală.

Dacă mă mângâie, mă doare.

Mâna îi e ca o răzătoare.

Nu-i o ființă, Doamne, e-un dulgher,

Deprins cu sculele de fier,

Cu bușteni, cu grinzi, cu răngi și

rindele, Vai de păcatele mele!

Mă contemplă languroasă

Și mă răsfăță delicat cu șoapta cea mai groasă. Doamne, cel ce faci firul de iarbă, Numai mustăți nu are și barbă.

Ce să mă fac, Doamne, acuș?

Nu e fată de măritat, e un lăcătuș.

Cu ochelarii, mari, pe nasul mic,

Calcă-n pantofi cu călcâie de gumă Și merge rigidă, solemnă, ca un dric împiedicat în brumă.

Ce să-i spui dascălului sentimental?

Că e un cal,

Ca un cal de cioclu,

Cu valtrap și binoclu?

Că miroase a pipă

N-ar fi nimic, Doamne, dar țipă!

Să-i spui că ar fi mai bine

Să-și depărteze nițeluș inima de mine?
Nu vreau să fiu bărbat de doică!
Să mă legene o troică, Un camion, un
car!
De-ar fi de două ori mai tânără, măcar!

S-a răstit la mine să o sărut
Și, Doamne, n-am putut.
Nici nu m-am priceput.
Și m-a bătut!

Când ne-ntâlnim, e ca o șiră de paie
Lângă o copaie.
Mi-e frică, Doamne, șovăi în contraste,
între fericire și năpaste, Că
domnișoara nu vrea să moară Nici
profesoară, nici domnișoară.

Fă ceva. Dă o muscă, dă o boală!
Sau fă-mă iar de școală.
Năpârlește-mă, Doamne, de tuleie, Fă-
mă femeie
Sau fă-mă iar băiat.

Să mai dau un bacalaureat.

Inscripție pe mormânt

Cel care s-a ascuns aci de lume A
vrut un stei sălbatec, fără nume, Și o
grădină-n jurul mormântului, departe
De orice mort, de orice moarte.

L-am ascultat și-am prăbușit din
munte Pleșuva stâncă, ruptă de la
frunte.

Nu are, prăvălită din creasta ei
înalță, Știrbire de la daltă.

Cine-i aci? O floare doar îl știe, Și
neștiința noastră rămâne pe vecie,
Nu te ruga. Nu plânge. Nu căuta în
jos. A fost? N-a fost? E de prisos.

Inscripție pe un inel

Am scris-o mic, ai s-o citești cu
greu, Pune-1 în deget, scoate-ți-1
mereu.

Nemaiputând să ți-1 sărut, eu, faur,
Surâd în stihul ce ți-1 scriu pe aur.

Am vrut să nu fiu eu de vină Că am
avut numai atâta rădăcină

Cât a rodit o rodie, și-atât.
Citește când ți-o fi urât.

Inelul strecurat pe dești
Sărută-1 când ți-1 scoți și când
citești.

Noi moștenim

Noi moștenim acest tărâm De la
măritul împărat din Râm,
Blagoslovit să-i fie osul Că și-a
trimis încoace și prisosul, Și
legene-i țărâna și mormântul Și-
adie-i-le vântul.

Ne-ncinse țarina cu brâu De
râuri și-i urzi năframă
Jurîmprejur, de grâu, în soare
bate-a zale de aramă.

Strămoșul lui făcuse dintr-o
piele Hotarul țării sale nou,
împrejmuind cu noduri de
curele Croite din spinarea unui
bou.

- „Socot cureaua, zise, ca un
zid: Pe cine-1 sare îl ucid.”
Și fratele lui geamăn, este scris

Că l-a sărit în răs. Și l-a ucis.

268

Dar cel puțin, mărite împărate, Acela
i-a fost frate.

Buruiana asta

Cu liftele de pe hotare
Spadele noastre știu să se măsoare
Și, slavă Domnului, s-au măsurat Și
sus și jos, în lung și lat.
Când nu le-am frânt, de mijloc, în
pământ, Robia și răbdarea scrâșnită
le-au înfrânt.

Făptura lor ia fință numeroasă, Când
gălbejită, vânătă, când grasă. Când
se arată-n turnuri și-n cetate, Când
iese-n iarbă din bucate, Stă când
pilită-n cărți și călimară, Se mută și,
ca musca și molia, și zboară: Un
mucegai, un lîndin, o mușită. Se-
mpacă și cu gerul și-mpuie în arșiță,
în chip cinstit de dascăl cărturar Și-ți
face axioane și colinde.
Te-a sărutat și știi că te va vinde.

Nu ai adus-o tu în țară Otrava palidă
și acrișoară, Voinic întors de pe
hotar acasă, O liftă mai ascunsă îl

apasă, Mai molcomă și mai gingașe.

269

O simte ca-n opincă și-n cămașe.
Tiptil ul corci de mătrăgună Cu
grâul crește dimpreună. El s-a ivit,
s-a strecurat Pe arături, la
semănat.

Și-a prins atâta rădăcină Că țarina,-
mpărate, este plină. Unde-și dă
brazda rodul cel mai cald Acolo-i
sare vârful mai înalt.

Și-nfășură tulpina din răzor,
Moalele zgârci, întins și târâtor.

Și, ce-i mai greu, nici coasa și nici
focul Nu dovedesc să curățească
locul.

Au stăvilat voinicii, la graniță,
năpasta: Ei nu pot să stârpească
buruiana asta.

într-un județ

Intr-un județ de miazănoapte, Din
sat în sat, din zvon, din șoapte, Se
știe că și-au rupt genunchii, Până la
groapă, tații, frații, unchii, Și verii,
și cumnații, și nepoții. Toți au

murit, cu toții.
Nu mai e bun nici un bărbat în nici
un sat.

Vreun unchiaș, ici-colea, un nebun,
Mai șchioapătă-n vreun cătun,
Cotrobăind pe drumuri, pe șosele,
După coceni, după surcele, Domniță
și duduie.

El ar mânca și balegă, și nu e, Căinii
schilozi așteaptă-n drum, Scămoși în
ceața ca de fum, Să vie-acasă cine
nu mai vine. Și ține vântul și
războiul ține! Dar nu e voie de-asta
Să stea de vorbă maica, surorile,
nevasta Și nu e voie nici să te
gândești, Că ori iscoadă ori vândut
ești.

Domnii cu căși de geam, din
București, Sunt bucuroși, pe un'te
duci, Că țara s-a umplut de cruci.

în satele și văile

În satele și văile din Jii,
Numai schilozi, numai muieri, numai
copii împleticiți în ceață.
Carnea pe ei e vânăta și creață,
Și osul se străvede-n piele.
Dau brațele de glezne, picioarele

sunt grele.
Strigoii ăştia mici, de țăară,
Parc-ar voi să sară
Și s-ar sfii să calce pe pământ,

271

Ca de mormânt, La fiecare
cotitură.
Nici nu se plâng și nici nu-
njură.
Atâta came bună le-a rămas,
Cât buba-rea, de la urechi la
nas.

Da, e lung

Drumu-i lung până la Jii,
Fără tați, fără copii. Ce
rămâne sunt flăcăi De scutec
și de copăi. Casele, cătunele,
Colea, câte unele, Au rămas
cu niște babe, Vinete, scâlcii
și slabe. Fetele îmbătrânite
Nu mai știu să se mărite. Pe
flăcăi i-a luat pe sus Și i-a
dus și i-a tot dus. I-a furat o
vijelie Peste negura pustie Și
i-a dus, i-a răsucit, Până li s-
au risipit, Zvârcoliți de-a-
ndoasele, Zgârciurile, oasele.
Ce fu ăsta, om cu față, Cel
împleticit în ceață? Cârja-1 ia

de subsuoară,

272

îl întoarce și-l doboară. Făt-
Frumos era frumos: I-a căzut
falca de jos. L-au mâncat pe
jumătate Toate rănilile spurcate.
A scăpat ciuntit și mut. Brațele
și le-a pierdut, Doar genunchii,
calea, valea, S-au strâmbat ca
alte alea.

Drumu-i lung

Drumu-i lung din Jii încoace Și
cuptiorul nu mai coace. Câtă-i
cale, câtu-i drum, Nu e vatră,
nu e fum, Azimă și mămăligă.
Maica plânge, pruncii strigă.
Au rămas în sate vii Numai
câteva stafii, Fără păr, fără
gingii.

Un' mă duc și un' mă port Pute-
a candelă de mort. Maicile și
vacile-au întărcat, săracile.
Gura umblă după sân
Frământând un hoit bătrân,
Ugerile, țâțele, Aspre ca
tărâțele.

273

După ce-au pierit și câinii, Au
rămas numai bătrânii, Să-și
numere zilele.
Te apucă milele, Lacrimile și
mânia.

Asta fuse România?

De la Jii, în drum

De la Jii, în drum, încoace, Nici
o vatră nu mai coace, Nici un
coș nu scoate fum, Cât îi țară,
câmp și drum, în vetre-n nici
unele Nu-i aprins tăciunele.

Drumu-i lung până la Jii...
Vitele-au tânjit în iarnă Mai
mult moarte decât vii. Abia
calcă, se răstoarnă. Una-i
șchioapă, alta-i oarbă, Toate-au
chică, toate barbă, De răbdare,
de flămânde. Au și coame și-s
și blânde Și pe nemâncatele,
Binecuvântatele!
S-au smerit bieteile vite, Parc-
au fost călugărite.

Ochii-ntregi și ochii lipsă Bat ca din
Apocalipsă. Rod în gard și-n cimitire

Lemnul crucilor subțire.

Pe la Sfântul Niculaie Mai rămân
niscaiva paie Și coceni, de cap de
vită, Pe o streășină sluțită.

Zmârcul

A.ud o colcăire și-o mișcare
Și mă ajunge un miros De murdărie
și sudoare. Ce se petrece-acolo, jos?

Dau dăliile-nalte la o parte, Ascult
răscoala larvei și-o pricep.
Duhnește-a putregai și-a moarte Și
murmurele cloacei reîncep.

Ce sunteți voi, că nu ieșiți din tină
Și scufundați în mlaștină cu graiul,
Ați vrea s-ajungeți sus, până-n
lumină, Cu mușța și mucegaiul?

Fă-ți aripi, vierme, dacă ai mătase,
Și urcă-ncoa, la steaua cu beteală,
Să-ți ardă măduarele băloase Și să
cunoști căderea verticală.

Câinele sufletului

Sufletul meu e câine credincios.
L-am dezlegat adeseori din lanț.
Adeseori din cușca lui l-am scos Și
l-am târât până la șanț. Până la
șanțul întăririi mele, Ca să-l înec la
zmârcul dintre stele.

Deprins cu lanțul și lungimea lui,
Se-ntoarce repede la cușcă Și
mârâie la biciul dintr-un cui Care
scoboară pe-nserat și-l mușcă Și i
se plimbă ca un foc pe piele.
Rănile lui sunt și-ale mele.

Câine mișel, tu mârâi numai biciul
Și urmele și pragul mi le lingi!
Căci te târăști ca să-ți păstrezi
șoriciul Și dând din coadă voia mi-
o învingi.

Pe toată viața înădit cu tine,
Nedespărțit de coadă și de bot,
Sunt supărat că, strânși atât de
bine, Să te alung din băătăura mea
nu pot.

Însă mă jur, când voi cădea de
moarte, Hoitul meu gol nu-ți va
spori ospățul, Căci de aproape, ca
și de departe, Te voi croi și din
mormânt cu bățul.

Ce-i fi și tu?

Ce-i fi și tu și ce fel de jivină, Că scormonești și tu-n lumină? încerci să zbori și-ajungi să sai Ca gărgărița de mălai.

Ai vrea să cânti și zbieri: N-ai glas, nici aripi, nici puteri. Te-ai cuibărit pe undeva-ntr-o buche Și stai în slovă strâns ca un păduche. Ți s-a spuzit hârtia pe care umbli-n lat Și vrând să te înalți te-ai cocoșat.

Te-aud și-aș vrea să și te-ascult, Dar bâzâitul tău nu ține mult Și-o ia mereu de la-nceput, Ca un sughiț, o tuse, un strănut. Ai fi râvnit să cânti, și-n rotogoale Să crească larg și cântecele tale. Răsuflul ți-este scurt și, întrerupte, Fărâmele cu-ntregul de-a surda dau să lupte.

Mânia ți-o încerci ca un gândac, Și ți-o răzbuni, dar n-ai nici ac Și nici venin în măruntaul dumatăle. Te-apăs cu talpa: ies nițele bale.

Cetate medievală

Luna ninge chiparișii Cu
funingini de argint. Unda
pare amurgind. Turnurile
par trimișii Unui rege, ca s-
asculte. El le-a pus pe cap
comori, Chivăre cu pietre
multe, Și le-a dat și trei
surori.

Pasările trec în zbor.
Pasările sunt de aur. Pentru
cine ciocul lor Duce-ncolo foi
de laur? Au rubine-n ochi și-
n ghiare. Din fântâna cu
căldare Cercuită cu
ghirlande, Scoate-o fată
diamante.

De-aș avea un cal și-o spadă
Și-o domniță de furat!
Du-te, lună, din ogradă.
Lumea s-a schimbat, Și
flăcăului din salbă l-a ieșit
mustața albă.

Du-te, lună, ia-ți veștmântul
Și năframele senine, Dacă
numai pentru mine Farmeci
noaptea și pământul.

Clopotele

Sunați de seară ca-ntr-o dimineată.
Parcă sunați dintr-altă viață, Dintr-
un văzduh, care părea pierdut. V-
ascult și v-am recunoscut.

Nu știu ce chin mă ia și mă
frământă Când iar ascult cum
vocile vă cântă, Nu vreți să stați pe
loc puțin, Să mă gândesc ce e,
alean, ori chin?

Muncesc în mine aripi să-
ncolțească, Dintr-o pruncie
îngerească, Și neputând ieși, la
cer, să bată, Mă doare camea-n
umeri, sângerată.

Vecernia uitată, de la toacă, Aș
vrea să sune și aș vrea să tacă Și
nu știu, să mă-nchin, ori să m-
ascund?

Dintr-alte ceruri altele răspund.

Transfigurare

Pentru că am auzit Că prin
timp ai năpârlit, Ți-aș da-n dar
o bidinea Să-ți lipești chică din
ea.

Cu barbete tinere
Ai fi ca un ginere, Și mustățile
de cneaz Ți-ar da ifos de
viteaz.

O prăjină-ntre picioare Ți-ar
ieși cam prin spinare, Și o
cobiliță-n vânt Te-ar da-n
leagăn, când și când.

Și măcar o să-ți rămâie Drept
statuie o momâie.

Numai că-n prăjină, sus, N-ai
să gemi că ești Isus Și să
plângi în asfințit Că te-au prins
și răstignit.

Epitaf

Și-a făcut înghițitoare Pe pofta
lui de mâncare. Toate
bunătățile l-au mânjit
mustățile.

Au trecut prin burta lui Iezii,
mieii câmpului Și-a-nvățat
cum să prăjească Sos cu
pasăre cerească.

Miorița i-a plăcut Cu nucșoară
și năut, Și pentru
privighetoare Avea alt fel de
frigare.

Epitaf

Hoitul de subt piatra mea Și-a
dus viața pe saltea.
Toate păcatele grele l-au fost
pături și saltele.

N-a avut atâtea sugeri Câte
țâțe și câți ugeri La tot ceasul
l-au lovit gura și nasul.

Doi frumoși

Pe-o foaie de izmă-ngustă Se
oprește o lăcustă. Ce
frumoasă-i, fa, Mărie! N-are
nici ea pălărie Și, strânsă-n
fotele ei, Fără tocuri și cercei
Cu bondița-n subsuori Și cu
talpa goală-n flori N-a fost,
când era mireasă, Nici
Crăiasa mai frumoasă.

Însă e și-un brotăcel Și nu
luai seama la el. Ochii lui în
ochii ei Licăresc și dau
scânteii, Sufletele amândouă
Tremurând de-o spaimă nouă,
Și fiecare se strânge Celălalt
c-o să-l mănânce.

Vai de păcatele lor, Nu a fost
nici un omor, Au sărit care-
ntr-o parte Și s-au dus în cârji
departe.

Adevărul se cunoaște: Dânsa
nu mănâncă broaște. Ar
putea măcar să guste Dânsul,
gingașul, lăcuste?

Pisanie

Intre drumuri și castani Stau
de două mii de ani, Pune
mâna, ușa scrisă Mi-e de-a
pururea deschisă - Intră, cum
te-am mai primit, Ori trufaș,
ori biruit.

Nu-i trufie-n jilt și straie
Legea mea să n-o-ncovoiaie Și
n-a fost pe lume trunchi Să nu-
mi cadă în genunchi.

Inscripție pe catapeteasmă

Pe icoana-mpărătească,
Neagră ca un lemn de iască, E
o pată cât răsură, Unde îți
ajunge gura. Mii de mii de
buze-n leat Locul ei l-au
sărutat.

Pisanie

Sunt un schit de blăni și
doage Pentru cine să se
roage.

Vine cine vrea să treacă Pe
sub turla mea săracă.

Câte un vrăjmaș de frunte
Naltă ghioaga să mă-nfrunte.
L-ai văzut? Avea la el Săbii
grele de măcel.

Călărind vârtej, s-a dus
Nu departe, într-apus Și s-a-
ntors din zarea largă Slut și-
ntins și mort, pe targă.

Pisanie

Dă-mi durere și prigoană, Dă-
mi otravă cât îți place. Ține:
milă și pomană, Ține har și
ține pace.

Inscripție pe paraclis

In altar sfârșesc și-ncep Cele
ce nu se pricep.

Inscripție pe biserică

Toți au fost un timp. Eu sunt.
Eu în cer. Ei în pământ.

Inscripție pe tobă

Scula asta are mare căutare:
Niciodată golul n-a sunat mai
tare.

Inscripție pe un craniu

Paiața lui se-arată mereu cu altă mască. Urzeala comediei să nu i se cunoască, Jucând în mii de fețe, naiv, același rol în care Măscăriciul divin se dă de gol. Iubire, jertfă, luptă: costume, Doamne Gâde. Cuvântul cel din urmă e-al ăstuia. El râde.

Inscripție pe Ararat

r e drumul mut al marilor stihii
Pământul mort plutește-ntre stafii Și-
atârnă putred, spânzurat în cete, Cu
hoiturile altor vechi planete.

ludeea, piramidele, pustiul...
Cine-a-ntrebat al cui era sicriul
Mânat pribeag printre vârtejuri
oarbe, De-1 varsă unul, celălalt de-1
soarbe?

învăluit în stele, flori și ape, Nu
bănuia că moartea-i pe aproape. Ce
zămislise-n vreme din viața lui mai
bun: O mușită și-o muscă a viermelui
nebun.

Mai știe cineva că-n neamul lor
 Țânțarul cu hrisoave a fost
 nemuritor, Când nici strigoilor de
 ceață Slova de-aci nu le mai e
 citeață?

Inscripție pe steag

Ce mi-ai părut odinioară, în zarea
 cenușie și streină, Un petec
 atârnat pe sfoară? Și-o zdreanță
 aninată de-o prăjină?

Din viscol, uragane și furtuni,
 Rămâne viu crâmpeiul de mătase.
 Acolo unde maica-1 așezase,
 Zăloagă-n cartea ei de rugăciuni.

Inscripție pe ușa poetului

Intr-o viață de-o
 durată Ai murit de
 patru ori. De aceea
 n-ai să mori încă-o
 dată niciodată.

Moarte, când ai vrut să știi,
 Moarte, viață când ai vrut,
 Moarte de necunoscut, Morti
 târzii și timpurii.

Amintirile, treptat,
 Au scăzut, și-ncet, pe-ncetul, S-
 a iscat din morti poetul, Ca un
 cerc dintr-un pătrat.

Rătăcește în pierzare Spre un
 punct sclipit de stea Poruncește-
 i și-o să stea S-o ajungi din
 depărtare.

Inscripție pe cotețul lui Hoțu

A. orbit de boală grea Hoțu
 tatii, și-aș fi vrut Să-i găsesc un
 leac, ceva. Nici un vraci nu l-a
 avut. N-am aflat nici un spițer,
 Nici la târg, și nici în cer.

De vreo șase ani sau șapte
 Ochii-i zac, peceti de noapte, Și-
 ngropat în gol cu totul Cată cu
 nasul și botul. Uite-1, dibuie și
 parcă A zări nițel încearcă.

A trecut și s-a lovit, A lătrat. O

fi simțit. A-nțeles că pe aici
Umblă-n tufe un arici. Altă dată,
lângă casă, A dat de broasca
țestoasă, într-o zi, s-a pomenit
Ciufulit, dar mulțumit, Că visase
că bătea Cinci dulăi și o cățea.
El se ceartă printre stele Și cu
niște cucuvele.

Hoțu e cățel de treabă, Puii
cloștii îl întreabă Cum e
noaptea-n noaptea lui Și-l
mângâie ca pe pui, Povestind
mai lămurit Ce-au visat și-au
mai gândit.

Îl iubesc și derbedeii Din
văzduhuri, porumbieii. Prieten
bun, un porumbiel Doarme în
coteț cu el.

Frânturile toate spre mine, Fărâme
știrbite și-ntregi De lucruri pe care
de-abia le-nțelegi. Așa sunt precum
le-am uitat De când s-au culcat: Un
fost cimitir de păpuși, încep să se
miște de-acuși, Să capete trup Din
umbră și zvon ca de stup, Și, rupte,
pe-ncetul se reîntregesc. Copite cu
nimb îngeresc, Spărturi de icoane,
păstrând a mustrare, O schiță de
bine și rău cuvântare, O lacrimă
prinsă-n pictură, O mână rănită, o
căutătură, Și clopote, parcă,
departe, Și câte o foaie de carte.
O țandără-nvie o amforă spartă.
Dă sunet și iedera moartă
Și vocile stinse luând graiuri, pe
rând, Și murmură parcă și parcă și
râd. Mă văd când la Cină părtaș,
Sau când, în prigoană, sutaș.
Încerc iar cămașa de-atunci,
îngustă, cu-o rană de-atunci, Și
nemaștiută La inima vremii,
tăcută, Și dacă duc palma la gaura
ruptă, Nu știu din ce luptă,

290

Mi-alunecă, moale, pe sânge.
Acolo se strânge
Tot ce de la sine se-adună,
Frânturi de Scriptură și hașchii de
lună.
Nu pot să mă mint.
Mă arde înghețul: un sloi de argint, Și
deștele-n ceață
Se fac peste unghii cărbune de gheață.

Inscripție în pantoful logodnicei

Nu știe sprinteneala suavei
domnișoare Că ridicându-i coapsa mai
sus de locul ei, Făptura o-așezase din
veac peste femei, Apropiindu-i pasul
înalt, de zburătoare.

Aristocratic, mersul s-a dezlipit de lut.
Dansează zvelt și cântă, ca papura
ușoară. Amestecată-n ritmul
aspectelor și clară, Plăpânda siluetă
tiparul 1-a-ntrecut.

Ți-am scris de-o viață stihul de
dragoste, întâiul, într-un pantof de
nuntă, uitat între caiși, Când ostenită-
n vâlul miresei adormiși, Ca să-ți
sărute talpa de-aproape și călcâiul.

291

Inscripție în inel

Trei cuvinte viața-ntreagă.
Două puncte: îmi ești dragă.

Inscripție pe oglinda mare

Ascuns de toată lumea, de ochii mei
profunzi, Deschiși cât zarea largă, tu
nu te mai ascunzi. Mi te arăți pe față și
fără de sfială, Și-nzorzonat de teatru
și strâmb în pielea goală. N-a fost
nerușinare să nu mi-o pui în față,
Nestingherit de calmul meu luciu clar
de gheață. Prin spațiile mele înoți ca-n
balta lină Și-mi dai caricatură, pe când
îți dau lumină. Că-mi știi și însușirea
din care ea purcede: Lumina mea se
uită la voi și nu vă vede.

La treabă

încă o dată Făt-Frumos
Și-a smuls din grinda casei spadă, Arc
bun și buzdugan mai noduros, Să dea
din munte namila grămadă.

Singur, orbește-n ceasul rău, Simțindu-
se-ntărit ca de-o solie, Cu o chemare din
pământ și hău, Pe care o-nțelege și n-o
știe,

Se puse-n calea negurii cu coarne
Și găurindu-i pântecul în zmârc Și
împlântându-i sabia în came, Au curs
din ea otravă, muci și spârc.

în tăvăleala șarpelui cu zeci
De căpățâni și ghiare uriașe, Era să-și
piardă zilele de veci, Mușcat de scut, de
piept și de cămașe.

Când a căzut, dihania a dat
Un vuiet care încă mai răsună, Că
muntele pleșuv a tremurat Și cu
văzduhul lunii dimpreună.

Urletul fiarei a mutat din Ioc Cremenea
stâncii, brazdele și marea. Dar Făt-
Frumos avu și-acum noroc Și se-mplini
de-a-ntregul ei chemarea.

Și isprăvind, sfios se-ntoarce-n sat, Se-
ascunde chibzuind ce să mai facă

O ciutură mai mare de-adăpat
Și-un staul mai ca lumea, pentru vacă.

De ziua cărturarului

Ești, cărturare, mândru, destoinic și dibaci.
Cum te îmbraci de iute, așa te și dezbraci,
În câteva costume ți-ai hotărât portretul Și-
mpaci cu eleganță pe domnul cu valetul.

Înalt, stufos și chipeș, s-ar zice, pe figură,
Că ai un pisc în suflet și oase de armură.
Călare pe o faimă severă, tu, frumos, Urcai
târâș, în zale, și scările dindos.

Nimic nu te-ntârzie, căci trebuie s-aduni în
coiful tău cu pene bani, repede și buni.
Zgârcit la judecată, aleasă ca din sită, Cu
gloria ești darnic, când lauda-i plătită.

Pitit subt jilțul moale, al fostului Șezut,
Putuși sluji de cârpă stăpânului căzut, Și-
acum o schimbi cu steagul, vărgat, cu dungi
și stele. Vei dovedi cu martori că l-ai purtat
la piele.

Consolări

S-au prins tovarăși buni cu rânduiala,
Hârdăul, fedeleșul și găleata, Vroind
să-nfrunte laolaltă nicovala, Ciocanul,
jarul, spada și săgeata.

La drept vorbind, nu-i nici o trebuință.
Noi vom sili uneltele să stea.
Auzi tu, ce nesocotință, Să faci oțel în
loc de tinichea.

Materialele de cinste, eu te-nvăț, Să
știi și tu, ca om, că la bătaie Nu sunt
acelea ce stau băț, Dar celelalte, care
se-ncovoiaie.

Și sculele nevoilor de-acum Nu sunt
acelea care-mpung și-nțeapă.
Capacitate trebui' și volum, Ca să
primească-n ele și să-ncapă.

Iată putințele ce ți se cer. Împacă-te cu
dreapta chibzuială.

Cugetul tău să fie cu coadă și mâner,
Și visul tău să fie ca o oală.

Nu-i bine, oare, să te simți
Cu fundul lângă gură, scumpă troacă?
La ce folos o za cu niște zimți Și
scânteierea lor de promoroacă?

Sarcina sacră

Sunt greu cum era grea Fecioara, Din
Duhul Sfânt, și-s chinuit și trist. Mă doare
gândul, doare subsuoara. Se zvârcolește
parcă-n mine Crist. Și mă înțeapă parcă
raza lui, Și rana lui de lance m-a durut. Mă
doare fiecare cui, Mă doare locul unde-a
fost bătut. Mă dor mormântul, spinii,
crucea - și mi-e sete Și mie, ca și lui, de
apă.

Unse mi-s buzele și arse de burete Și de
otrava care mă adapă. Am și murit
întocmai, taică, Și toată suferința ta m-a
strâns, De-a pururea Fecioară, maică. Și
plâng, și nu știu când și tu ai plâns. Dar,
vezi, tu, prunc pe-acela l-ai putut și naște.
Isusul meu nu-i cel adevărat, Și eu nu-l
pot nici duce, nici cunoaște.

Ai văzut?

Ai văzut cum Dumnezeu ne păcălește,
De ne trec lucrurile printre dește?
Ce șiret! Ce calic! Ce tertipar! Pune un
lucru tot într-alt tipar.

Face pachete, sticle-nfundate,
Cocoloșește, dă la strung și bate,
Răsucește, face mingi de ceață, închide
fără lipituri, coase fără ață.

Pe cele-n colțuri le pune rotunde,
Rotundele-n drepte le-ascunde. Ia
lumina din cui
Și-o mută tocmai într-un gutui.

Când încoace, când încolo, ia De ici, de
colo, câte ceva Și măsluie sufletul și
trupul, De nu știi care-i albina și care e
stupul.

De ce fac păianjenii dantele, Lacul
oglinzi, giuvaiere și betele? De ce face
zarea depărtată priveliște? Când omul
stă, el pune să se miște în el și
împrejur: totul, ape, stele, Codrii, luna,
norii, toate cele, învârtite ca niște inele.

Cuprinsul

Pământul, țarina, bucatele, Puse-n
spinarea mea cu toatele, Oameni și
turme și vite, Brazdele zguduite,
Potecile, miriștea, Durerile, neliniștea,
Ploaia, negura, vântul, Hohotul,
spaima, frământul.

Cum a intrat în mine țara toată? Cum a-
ncăput o țară-ntr-o lopată? Pădurile
într-un ghiveci de lut? O mare-ntreagă-
ntr-un pahar băut?

Atuncea, dimpreună cu ele-n stropul
meu De zmârc, a încăput și Dumnezeu.

De când mă știi

De când mă știi, am luat asupra mea
Povara-ntodeauna, Doamne, cea mai
greă, Și tot urcând în coastă, vream s-
arăt Că nu mă dau poverile-ndărăt.

O suferință între alte două N-am
socotit-o suferință nouă.

Haide și tu, așează-te-n spinare.
Mă simt voinic. Pe cine ce-1 mai doare?
Cine-i strein și singur, cine? Să urce-n

cârcă, pe samar, la mine.

Hai, ticăloșii, blânzii, toți de-a valma,
Câți ați întins obrazul, câți l-ați bătut cu
palma, însărcinare, poate, am de la Satan
Să vă ridic la cer prin uragan.
Sunt robul vostru, hotărât de sus, Să fiu
caricatura lui Isus.

De câți în seamă mi v-a dat
Vreau să răspund pe față și curat.
Nu-1 uit pe cel ce came dă și nici Pe cel ce
dă cătușe, pravilă și bici. Sunteți ai mei, și
răi și buni. Veniți. Dator sunt să vă fac și
fericiți.

Dar ostenit în drumul meu îngust, Că sunt
ales la milă cu dezgust, Scârbit de om,
jignit de omenire, Să-mi duc poverile la
mântuire, Aș căuta zadarnic a-nțelege De ce
mi-ai pus porunci de-atare lege.

Eu, Doamne, le-am primit și mă supun,
Stăpâne drag, gingaș ca un lăstun, Vreau să
te-ntreb: când m-ai ales, ai fost nebun?

Nici suferințele nu sunt la fel

Nici suferințele nu sunt la fel.
Unul apasă, altul rabdă-n el.
Pe unu-1 doare talpa, pe celălalt grumazul,
Pe cei mai tari trufia, pe cei mai slabi
necazul.

Tu gemi că ești puternic, el geme că-i sărac.
Pe amândoi jurat sunt să vă-mpac.
Un vinovat îndură, alt vinovat înfrânge.
Tu dai otravă, semenul dă sânge.

Nefericiți și crânceni amândoi, Care-i mai
teafăr dintre voi?
Când schimb pe cel mai mare, de sus, cu cel
mai mic, în cumpăna întoarsă nu s-a
schimbat nimic.

Când ei se bucură

Când ei se bucură și cântă, Eu, ce mă
iau cu viața mea la trântă? În loc să
joc, să strig, să beau, stingher Mă uit,
mă-ntreb, posac într-un ungher Și mi
se pare că de-aș fi călcat în hora lor,
aș face un păcat.

Îi cercetez pe cei închiși în casă, Pe
care-o suferință îi apasă,

Câți în nădejde și în rugăciune Nu au
aflat alean și-nțelepciune. Ori chinuiți
în taină de trecut, De ce-au făcut și n-
au făcut.

Unul plângând, o lacrimă pribeagă Pe
rana ochilor se-ncheagă, Pecete pe o
negură de veci.

Ei gem și tu petreci?

Nădejdea celor sprinteni a murit.

Umerii-s rupti și sufletu-i strivit.

Carul de aur cu împărați și zei Trecu
prin gloate peste ei.

Cimpoaie, cobze, flaute și naiuri, Dați
cântecelor voastre alte graiuri. Mai
bate hora și aleargă, Când trec flăcăii-
ncremeniți pe targă?

De multe ori

De multe ori ți-a fost rușine Sculându-
te cu soarele pe tine, Că-n raza lui din
așternut O nouă zi a și-nceput.

Nu se sfârșise încă-n amorițire

Ziua de ieri din amintire

Cu nedreptatea, groaza și dezgustul ei

Că alta vine fără să i-o cei Destinului
din negurile grele, Pribeag între
mocirlă, vânt și stele.

De cobilița dusă în spinare Mi-atârnă
zilele în câte o căldare Și calc încet,
să nu le vărs în mers. De câte ori le-
am clătinat, am șters Cu talpa și
opinca, la fântână, O vărsătură
neagră pe țărână.

Duc sânge-n ele vechi, ca un năuc. Al
cui e sângele și cui îl duc?

Câte puhoaie!

Czâte puhoaie, câtă omenire Se
rânduiesc de-acuma în vileag, Să
ceară bucurii și fericire Scrise cu
slope mari pe steag!

Aș vrea să mă-nfierbânt și eu cu ele,
Să-mi bată-n tâmple inima și mie,
Văzându-le trezite, mari și grele, Ca
de o mare, sfântă datorie.

Dar iată, pana celor ce-au mânjit
Drapelele cu alte jurăminte, E-o
bidinea cu părul năclăit De fostele
vopseli de mai nainte.

Unde stătură bravii până azi, Că nu
la bucurie, ci la luptă

Era chemarea, frați și camarazi:
Viața le curse dulce, nentreruptă.

Ați vrea credință întru necredință Și
lauri fără să fi-nvins, Venind la
hramuri, după biruință, Cu sângele
păstrat și neatins.

Omule

O lăcomie crâncenă, nebună.
Adună, omule, adună, Căznește,
fură, surpă și omoară, îți trebuiesc
putere și comoară, îți trebuiesc
palate și veștminte Să-ți zacă-n ele
hoit și oseminte. Morminte, omule,
morminte.

Avidă, mâna ta se strânge. Storci aur
și se scurge sânge. Nădejde, sânge,
har, ca un burete, Le soarbe aurul cu
sete, Și-n beciul tău zidit înghiață
Neprihănită oamenilor viață,
Avântul, bucuria, puse bine De
stârvul tău, păstrate pentru tine.

îmi e rușine, omule, îmi e rușine.

Floare de mucegai

Întreaga noapte au cântat din sute De
fluire, cimpoaie și viori Și din
uneltele necunoscute Vântul și ploaia
pe învelitori.

Vulturii, corbii au venit cu toții Și râd
în coruri grave de metal, Văzând cum
mor în noaptea lungă hoții Sub
lacătele mari de la spital.

S-au înnodat ca viermii și limbricii Pe
coridoare, adunați la zbeg, Toți sluții
beznei, cocoșatii și piticii Cu haitele
pământului întreg.

Dar sentinela temniței pe viață A-
ncremenit pe pușca ei de gheață.

Și dumneata?

Si Dumneata, a cărui gură pute, Ce fel
de viermi și ce fel de ciuperci Hrănești
în vorbele stătute, Cu ce mă îndulcești
și mă încerci?

Mă uit în sufletul tău, biet, Bolnav în
bubele umflate
De un puroi ce coace-afund și-ncet.

Privirea, grea de veghe-nveninată,
Mocnește vânăță, ca niște zer.
Nu știu ce zări ți-o turbură vreodată
Și-o luminează strâmb ce soi de cer.

În bunătatea ta, spoită ca de Paște,
M-am poticnit de-o piatră de la fund
Și am călcat pe mațe vii și broaște,
Care alunecă pitite și se-ascund.

Aci, la noi

Aci, la noi, ne-ai dat vecine O-
nvălmășeală de maimuțe și jivine, Cu
graiul nădușit și-ntărâtat!
De se mângâie, pare că se bat Pe
demâncare și simbrie, Și ocărăsc
răstit când se îmbie. Strâmbi și la
gând și la căutătură, Nasul turtit le
stă lipit de gură, Și nările sleite pe
măsele Arată neamul bun, ca la
cățele. Peltică-n buze, limba lor
trândavă Frământă vorba grea, ca o
potcoavă.

Gingia, rozătoare din părinți, Rânjește și
surâde furiș, cu patru dinți. Șașie mintea
și-n deșert șireată, Te linge și-mbălează
totodată.

Mărite Doamne, un dușman Ne-nfruntă-
aproape-n fiecare an Și n-am avut, din
leat în leat, Nici un cules netulburat,
Mânjind mereu cu săbiile scoase Hotarul
și porumbul cu mătase. Suntem, e drept,
viteji din vrej, Dar nentrerupt să fim
viteji, Findcă poștește fiara la bucate, Din
toate părțile nesemănite?

Tudor Arghezi are o situație sigură în canonul estetic al modernității. Deși perioada postdecembristă a pus toate valorile sub semnul întrebării, în scopul unei noi legitimări sau al reautentificării cerute de rupturile dintre epoci, opera argheziană nu a fost trecută deocamdată prin proba decisivă a unei revizuii semnificative, a unei lecturi critice de autoritate (o lectură integrală, fundamental nouă), care să însemne înnoirea argumentelor de perpetuare a rangului ei estetic. Contestările au vizat numai un segment limitat și conjunctural al operei argheziene și anume perioada postbelică acuzată de oportunism. Însă negația nu se poate exercita fără a face distincții și departajări. Pe de o parte, rămân perfect valabile și păstrează legăturile firești cu etapele anterioare poezia senectuții, poezia universului domestic și poezia sensibilității metafizice din ultimele volume, *Frunze* (1961), *Poeme noi* (1963), *Cadențe* (1964), *Silabe* (1965), *Ritmuri* (1966), *Noaptea* (1967), din volumele postume *Frunzele tale* (1968), *Crengi* (1970), *XC* (1970) și din alte culegeri de inedite (*Călătorie în vis*, 1973, și *Deslușiri*, 1980) ale unui scriitor cu un foarte bogat atelier de creație, lăsat dolidora de poemele unui meșteșugar ce a lucrat până în ultima clipă. Pe de altă parte, în cu totul alt mod trebuie judecate volumele tributare contextului proletcultist 1907 — *peizaje* (1955) și *Cântare omului* (1956), unde mâna maestrului se vede mai mult decât, de pildă, a lui Mihail Sadoveanu în *Mitrea Cocor* (1949) sau a lui Camil Petrescu în romanul neterminat *Un om între oameni*

(1953-1957). În anii '50, după revenirea sa în prim-plan, poetul Tudor Arghezi nu a fost niciodată un oportunism de teapa lui A. Toma sau Mihai Beniuc. Compromisurile sale, mai mult biografice și publi-

cistice, nu au afectat miezul operei și nu au însemnat o adaptare a poeziei la sloganele epocii comuniste până la ieșirea totală și fără ezitări din perimetrul literaturii, așa cum s-a întâmplat cu mulți alți scriitori. Nu putem să nu luăm în seamă o gradualitate a compromisurilor politice și morale, dacă vrem să ne păstrăm în limitele onestității ca observație de istorie literară. Nu e mai puțin adevărat că orice compromis afectează imaginea scriitorului. Dezbaterile din perioada postdecembristă despre posteritatea operei argheziene, în pragul mileniului III, au depășit rareori sfera oportunismului, pentru a surmonta un impas al receptării și a lua în seamă partea cea mai însemnată a operei argheziene.

Oricum am întoarce-o însă, nu putem evita formularea adevăratei probleme a momentului actual al posterității argheziene: traversează opera argheziană o criză prelungită a receptării, trece personalitatea proteicului scriitor printr-un con de umbră? Cu toată tristețea răspunsului, trebuie să spun: da. Arghezi, ca și Sadoveanu, se află într-o depresiune evidentă a interesului public — înțelegând prin aceasta atât criza receptării critice, cât și criza lecturii. Ar fi prea simplu să dăm o explicație prin criza generală a statutului literaturii, într-o vreme a presiunii de nestăvilit a Internetului, a televizorului și a divertismentului. Ar fi, de asemenea, evaziv și fals-optimist să estimez (cum, de altfel, și cred) că trebuie să așteptăm un timp mai echilibrat al reșezării valorilor. Se poate face ceva acum, în favoarea operei lui Tudor Arghezi? — aceasta-i întrebarea. Adevărul este că, dacă privim mai atent, situația nu este chiar atât de disperată (însă dramatică — da!). Locul lui Tudor Arghezi în canonul didactic nu a fost și nu este periclitat: poezii ale sale figurează în manuale, de la clasele mici până la clasele de liceu. Opera sa este reeditată ritmic și ne putem bucura că, în 2000, a apărut o

integrală a poeziei, în două volume frumoase, în seria de „Opere fundamentale” coordonată de Eugen Simion la Editura Univers Enciclopedic, într-un proiect al Academiei Române. În îngrijirea Mitzurei Arghezi și a lui Traian Radu, seria de *Opere Arghezi* continuă cu publicistica, din care au apărut, în 2003, primele două volume, și va cuprinde toate celelalte 308 compartimente ale creației argheziene într-o ediție integrală, în măsură să dea o nouă perspectivă de critică și istorie literară.

Există cu adevărat un apetit semnificativ al exegezei critice consacrate operei argheziene în anii de după revoluția din 1989? Semnele unei receptări (generoase) sunt prea firave pentru un scriitor atât de mare. Au apărut două cărți de istorie literară, special consacrate subiectului: *întâlniri cu Arghezi* (1992) de Gh. Bulgăr și *Arghezi necunoscut* (1998) de Pavel Țugui, la care mai sunt de adăugat referințele Anei Selejan din volumele sale despre *Literatura în totalitarism*, din 1944 încoace (a ajuns cu explorările până în 1958 și va continua, bănuiesc). În critica literară propriu-zisă despre poezia argheziană e de reținut un singur volum: *Tudor Arghezi — poet religios* (1999) de Marin Beșteliu. Ede consemnat faptul important că a fost reeditat în „Biblioteca pentru toți”, la Editura Minerva, în 1994, eseul monografic *Tudor Arghezi* al lui Pompiliu Constantinescu, apărut inițial în 1940 și scris din perspectiva filosofiei blagiene. A fost reeditată și cea mai bună carte, după părerea mea: *Opera lui Tudor Arghezi* de Nicolae Balotă (în 1997; prima apariție, în 1979), alături de care putem așeza eseul *Marele Alpha* (1970) de Alexandru George. Deceniul opt fusese unul prielnic posterității argheziene. De atunci, după 1980, am putea spune că înregistrăm declinul receptării. Reeditarea astăzi a cărților de critică de altădată nu ține locul necesarelor reevaluări din perspectiva actualității. Prozatorul Arghezi, îndeosebi

pamfletarul (precaut cenzurat în perioada comunistă în edițiile de *Scrieri*), pare privilegiat în interpretările craioveanului Marian Victor Buciu din *Celalalt Arghezi. Eseu de poetica retorica a prozei* (1995) și ale clujeanului Ștefan Melancu din *Apocalipsa cuvântului. Pamfletul arghezian* (2001). Să mai înregistrez și ediția bibliofilă scoasă de Muzeul Literaturii Române, în anul 2000, dintr-o versiune de sertar a unui studiu Arghezi, redactat în iulie 1946 de Șerban Cioculescu. E mult? E puțin? Nu am cătuși de puțin satisfacția că Tudor Arghezi este un subiect major, asumat pe deplin și reintegrat într-o circulație normală a valorilor, în configurația lor atât de dinamică și de contradictorie de la începutul mileniului 111.

Ca și Ion Barbu, Tudor Arghezi mi se pare un subiect închis pentru poezia contemporană, pe care nu o văd pactizând creator cu un maestru posibil. Dacă Leonid Dimov și, mai târziu, Mircea Cărtărescu

309 asimilaseră ceva semnificativ din arghezianism, astăzi nu ne mai putem (măcar) imagina să avem barbieni și arghezieni, în timp ce bacovienii și blagienii mai sunt încă posibili. Mai clar spus: în timp ce cota lui Bacovia a crescut continuu, până la a fi revendicat de postmodernismul românesc ca un precursor, cota lui Arghezi pare să fi scăzut simetric, neliniștitor, ca predecesor valorificabil în creația poetică. Arghezi rămâne o valoare de referință mai puțin pentru poezia contemporană, mai mult pentru istoria literară, pentru critica universitară și pentru canonul didactic. În fond, este destinul oricărui scriitor important acela de a se fixa pe un loc stabil în istoria literaturii române, imposibil de mișcat într-un sens sau altul (al supralicitării sau al diminuării locului său). E o formă de inerție, de împietrire pe soclu — pe care periodic o clintesc numai remedierile de detaliu, restaurările, revizuirile, reconsiderările unor segmente ale operei. Opera

monumentală a lui Tudor Arghezi, atât de diversă, se salvează tocmai prin deplasările atenției de la un sector la altul, de la o etapă la alta, de la un punct de vedere (să zicem, estetic) la altul (politic, moral, adică extraestetic). În fond, e benefică repunerea în discuție, fie și în sens negativ, a ultimei perioade argheziene de creație, prin prisma oportunismului, devenit marota unui justițiarism anterior oprimat, ulterior cu atât mai răzbunător, și obsesia unui moralism compensatoriu. Biografia și opera lui Tudor Arghezi deschid șansa unor exerciții de aplicație și pentru astfel de cercetări și observații extraestetice, dar nu extra!iterate.

Fără a lua în seamă efectele estetice sau politice ale pamfletarului, ale publicistului, ale prozatorului sau ale dramaturgului — capabili să suscite interese imprevizibile de cercetare și exegeză —, Arghezi pune o mie de probleme, noi și vechi, numai pe teritoriul poeziei. Într-o reevaluare de ansamblu, toate ar trebui avute în vedere, indiferent dacă par deja elucidate, într-un fel sau altul. Reformulez câteva astfel de întrebări esențiale. Pot fi rezolvate printr-o conciliere abstractă contradicțiile interne dintre diferitele opțiuni estetice și tentații divergente ale poetului? E mulțumitor răspunsul (destul de expeditiv și, prin urmare, superficial) că Arghezi nu a aparținut nici unui grup, nici unui curent literar, că scriitorul a plutit impasibil pe deasupra epocilor pe care le-a survolat fără vreo tangentă? Ce relații a avut cu tradiționalismul și modernismele? Cred că istoria literară 310 va trebui să fie mai atentă la conjuncturalismele profitabile, pe care poetul le-a străbătut, le-a exploatat cu umor sau sarcasm, le-a asimilat și le-a depășit. E. Lovinescu a rezolvat simplu această problemă ce s-ar putea transforma într-o dilemă fără ieșire: în *Istoria...* sa din 1937 a discutat poezia argheziană în capitolul *Sinteza poeziei moderniste și tradiționale*.

În ce constă, în principal, revoluția poetică săvârșită de Arghezi? (Iată întrebarea cea mai grea, la care puțini se încumetă să răspundă direct!) Este Arghezi doar un geniu verbal, cum îl cataloga Vladimir Streinu, într-un elogiu subtil (și, poate, involuntar) otrăvit? Ulterior, criticul s-a simțit dator să modifice observația și elogiuul, în sensul că Arghezi „pune în stare de strălucire un vocabular specific într-o sintaxă specifică” — ceea ce e mult mai bine și mai potrivit spus, fiind chiar un răspuns sintetic la întrebarea despre revoluția poetică argheziană.

O interminabilă dispută s-a desfășurat — și ea mai continuă încă — în jurul problemei dacă Arghezi este un poet religios sau nu. Există răspunsuri ferme și pentru una și pentru cealaltă opinie sau opțiune. Dumnezeu arghezian din *Psalmi*, din *între două nopți* sau din *Duhovnicească* e însă obiect al cunoașterii și al investigației (nu al adorației), de același rang cu eul și lumea — toate puse sub semnul aceluiași necunoscut impenetrabil. *Psalmii* ne transmit uneori decepția profundă că Dumnezeu nu poate fi cunoscut, nu-i accesibil minții omenești. Dumnezeu arghezian pare nu numai dincolo de măsura și posibilitățile cugetării umane, dar — ceea ce-l intrigă mai mult pe poet și îl umilește — pare incomprehensibil și inabordabil și prin intermediul poeziei, care e un instrument mai rafinat al cunoașterii. De aceea, cu speranța din ce în ce mai diminuată că Dumnezeu s-ar putea să dea un semn al prezenței sale, *Psalmii* experimentează modalități de cunoaștere a divinității, forme de comunicare și de apropiere. Marea poezie argheziană este o provocare disperată a barierelor cunoașterii, o interogație continuă despre lume, despre Dumnezeu și despre sine, ca agent al cunoașterii poetice.

Există o ipostază originală a scriitorului, privilegiabilă și ireductibilă, de la care pornesc toate celelalte dezvoltări artistice? Dar poate fi redus Arghezi la emisia omogenă a unui singur eu poetic,

la o voce unică și unitară, fără disonanțe? Autenticul Arghezi sălășluiește într-o ipostază ascunsă, inaccesibilă, dar totuși explorabilă prin

311 tatonări și aproximații? Poate fi descrisă o evoluție pe vârste și etape a poeziei argheziene? Are ea o istorie internă semnificativă și relevabilă? Sunt mai importante anumite zone ale poeziei argheziene decât altele? Cu alte cuvinte, există o ierarhie internă a volumelor argheziene de poezie?

Mă și grăbesc să răspund la această ultimă întrebare, atrăgând atenția că opera poetică argheziană se sprijină pe doi piloni solizi: volumul *Cuvinte potrivite* (1927), cuprinzând (nu e o simplă curiozitate statistică) exact o sută de poeme, adică un eșantion semnificativ prin numărul rotund, o demonstrație de forță și originalitate într-o limită cantitativă autoimpusă pentru o antologie de autor, neobișnuită pentru un debut, și volumul *Una sută una poeme* (1947), al cărui număr trebuie raportat la cele o sută din primul (e interesant de știut că și volumul *Una sută una poeme* cuprinde tot o sută, ca și primul, pentru că o poezie, cu ușor sesizabile aluzii antirusești, *Aci, la noi*, a fost suprimată de cenzură). Dacă acestea două sunt demonstrațiile de complexitate tematică și stilistică ale unui poet foarte orgolios, între ele, celelalte volume, toate de mai mici dimensiuni, sunt demonstrații de virtuozitate pe secvențe foarte speciale, alese polemic și provocator: *Flori de mucigai* (1931) ca narațiune neagră, lirism sarcastic și ironic al lumii blestemată a închisorilor, *Cărticică de seară* (1935) ca revelație a universului domestic genuin, a miracolului erotic și a germinației materiale fabuloase, *Hore* (1939) ca plăcere a jocului, a inocenței regăsite și a copilăririi euforice; la acestea ar trebui să adăugăm neapărat experimentul versului liber din ciclul *Șapte cântece cu gura-nchisă* (1940), limitat ca eliberare de metrică și rimă numai la această secvență a operei. între două mari

construcții, poetul a lucrat la detalii ce au tins să devină senzaționale (mai ales *Florile de mucigai*) prin efectul de șoc și surpriză. Psalmistul fără veleități de metafizician, dar confiscat de interogația necunoscutului și a cerurilor, atât de pregnant în poemele din *Cuvinte potrivite*, coboară firesc, iscoditor sau jubilat, în lumile de jos, foarte diferite între ele, ale infernului închisorii, ale raiului grădinii sau ale naivității ludice.

Poezia lui Arghezi are o evoluție numai dacă o reconstituim sau chiar o inventăm înainte de apariția volumului *Cuvinte potrivite*, printr-o operațiune imaginativă și documentară de istorie literară. Amânându-și atâta vreme debutul, până la vârsta de 47 de ani, poetul a vrut să se înfățișeze dintr-o dată întreg și matur, fără ezitări și 312 tatonările perioadei de formare, ale cărei urme le-a strecurat abia perceptibil printre celelalte poeme, din deceniul trei al secolului XX. Prin toată diversitatea lui derutantă, volumul *Cuvinte potrivite* comprimă în sine o nebanuită istorie personală, o devenire a poetului ce abia dacă se poate reconstitui din relicvele și semnele altor vârste (*Agatele negre*, întrezărite doar prin trei fragmente, sunt o astfel de reminiscență). Amalgamul de stiluri, atitudini, teme și forme poetice seamănă ingenios confuzia, cu scopul ca scriitorul să nu-și releve de îndată secretele și identitatea. Volumul *Cuvinte potrivite* înseamnă o condensare tematică a universului arghezian, în aceeași măsură în care reprezintă o comprimare a vârstelor. El certifică adevărul, ce va deveni din ce în ce mai clar cu timpul, că Arghezi nu e unul singur, nu e o personalitate poetică univocă, ci una proteică, de o prodigiozitate ce a pus critica în dificultăți de înțelegere din ce în ce mai mari. Vocile sale sunt când complementare, când surprinzător de disonante. Formația argheziană a anilor 1896-1910 reunește și valorifică elemente disparate, ce ar părea imposibil de asociat, din Eminescu și (mai ales) Macedonski, primul și

singurul său maestru, din parnasianism și simbolism, din Baudelaire, făcând să se intersecteze sau să alterneze romantismul și tradiționalismul cu tendințe echilibrat-moderne sau chiar exagerat-moderniste. Aceste simbioze și amalgamuri, alternări de ritmuri și precipitate culturale, osmoze, cristalizări și conflicte interioare favorizează, în chiar structura intimă a poemului, a versului și a eului poetic, figurații prodigioase ale sinelui, o dinamică imprevizibilă a relațiilor dintre eu și lume, într-o bogăție nemaîntâlnită de nuanțe, de accente și de metamorfoze, pe care critica, depășită de fenomenul Arghezi, a avut uneori tendința să le simplifice. Din multele probleme posibile, aleg să reanalizez și, eventual, să revizuiesc părerea aproape unanimă despre dualismul arghezian și reflexul structurilor antinomice ale eului, transformate în convenționalisme poetice și clișee foarte rezistente ale interpretărilor critice.

Ca nici un alt poet român, Arghezi a fost de la început refractar oricărei tentative de a-i înțelege personalitatea sau de a-i explica poezia. Parcă ar fi avut ceva de ascuns. Primul simptom evident e adoptarea unui pseudonim (adevăratul Ion N. Theodorescu, ca persoană reală, face să i se piardă urma sub o identitate inventată), dar

313 acesta e un argument prea banal. Scriitorul a evitat sistematic să fie într-un singur fel. Autodefinirile sale — poetice sau publicistice — sunt întotdeauna înșelătoare prin ambiguitate și derutante prin contradicțiile pe care le cultivă cu metodă. Un *Portret* din perioada maturității, adăugat ulterior volumului de *Cuvinte potrivite* (1927), sintetizează foarte bine această poetică a eschivei, prezentată sub forma proliferării incontrollabile a ipostazelor interioare: „M-am zămislit ca-n basme, cu șapte frunți și șapte/ Grumazi și șapte țeste./ Cu-o frunte dau în soare, cu celelalte-n noapte,/ Și fiecare este/ Și nu este.// Sunt înger,

sunt și diavol și fiară și-alte-asemeni/Și mă frământ în sine-mi ca taurii-n belciug,/ Ce se lovesc în coarne cu scânteieri de cremeni,/ Siliți să are stânca la jug ¹. Secretul vitalității sale, ca disponibilitate a metamorfozelor sau, altă dată, a măștilor, e de a nu avea o singură și univocă identitate. Arghezi mizează modern — și în propria biografie, și în poezie — pe o multiplicitate a eurilor, pe o pulverizare a coerenței personalității. Șerban Cioculescu a consacrat în exegeza argheziană ideea „dualismului fundamental al temperamentului”, de sorginte clar romantică prin dramatizarea unei antiteze morale. Ea trebuie neapărat corectată în sensul foarte modern al eului multiplu, instaurat în poezie și în proză de simbolism și impresionism și speculat ulterior tematic și stilistic. „Homo duplex”, care e soluția imediată a tânărului din *Agate negre*, se transformă, pentru o mai derutantă disimulare, în „insul însutit”.

Întrebarea despre sine este permanentă în scrisul arghezian și e simptomatic răspunsul obscur, neclar, ca în poemul *Mă uit din volumul Cărticică de seară* (1935): „Mă uit în cer, mă uit în pământ J M-am întrebat cine sunt./ Gânduri se duc, vin/ Din vânt, din senin,/ Ca niște păsări rotunde./ Încotro? De unde?// Glasuri mă strigă cu nume străine./ M-ați chemat pe mine?/ Sunt eu cel căutat?/ Mi se pare că vântul s-a înșelat.// Câte puțin sunt dator/ Fără să-mi fi dat nimic, tuturor — / Și lemnului uscat, și bălții stătute,/ Și florilor, și pietrelor, și vitelor bătute./ Și oamenilor din răstignire./ Cu ce să plătesc nefire și fire?”². Cultivarea indeciziei totale în legătură cu șinele este explicită în același poem: „Sângele meu nu-i al meu/Mi-e teamă să zic «mie» și să zic «eu»./ Cu ce fel de drept/ Mi-aș umfla bârnelor din piept/ Si mi-aș întinde pe zarea/ Toată, spinarea?// Ce martor aș întreba/ Ca să-

1 *Opere I*, ediție îngrijită de Mitzura Arghezi și Traian Radu, prefată de Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, p. 158; după această ediție voi cita și în continuare poeziile.

- *Ibid.*, p. 202.

mi răspundă întrucâtva/ Măcar dacă sunt?/ Mă tot uit în cer, mă uit în pământ/ în baltă și stuh! Si adânc în văzduh"² 3. E aici și drama constituirii propriiei identități, și imposibila opțiune pentru o unică alcătuire, și misterul pierderii eului risipit în toate direcțiile, atras spre dizolvarea în elementele originare. Poemul poate fi citit și altfel, într-o cheie la fel de modernă: fie în sensul imposibilei cunoașteri a unui sine fără limite, fie în sensul unei contopiri a individualității cu cosmosul. Ambiguitățile lecturii sunt productive în interpretare și în construcția sensului. Arghezi e departe de univocitățile romantice, ca și de simplele rupturi antitetice ale eului disputat între polarități ireconciliabile. Dizolvarea într-o multiplicitate de posibilități și asumarea lor programatică revin și într-un *Cântec din fluier*: „Inima mi-e drumul cu ploile,/ Mi-e drumul cu praful și oile,/ Drumul sterp dintre copaci,/ Mi-e via strâmbă pe haraci,/ Mi-e satul cu câinii, mi-e băătura,/ Cenușa din brazde și arătura./ Mi-e cireada care paște pământ,/ Mi-e cârdul de ciori din vânt,/ Mi-e bivolul sculat din noroi/ Cu capul greoi/ Si care se uită în golul mare"⁴. Acest cumul derutant de disparități cu care „inima” se identifică are ca rezultat o oboseală de sine, o copleșire răsfrântă în nemulțumire și istovire: „Cântecul nu e bun/ Cuvântul e oftat/ Brațul tăgănat,/ Moleșită aripa.// Mă bate vremea, mă bate ziua, mă bate clipa"⁴. Stihia și pustia devin agenții distructivi ai sinelui, amplificând drama imposibilei coagulări într-o identitate certă. Uimirea că însuși Dumnezeu, bătându-l pe umăr, l-ar putea identifica și cunoaște se transformă în perplexitate: „Tu ești? m-a întrebat; te cunosc./ Nu am știut răspunde./ Eu eram? eu nu eram?/ Cum putea să mă cunoască?/ Mă cunoști, Doamne, din vie,/ Din lume, din farmece, din schit?// O să-mi spuie altădată Dumnezeu,/ în ceasurile mici din amurg,/ Când vom vorbi în

2/ *Ihid.*, p. 202-203.

3 *Ihid.*, p. 219.

4 *Ihid.*, p. 220.

patru ochi" (Tot o sarică, în Șapte cântece cu gura-nchisă, 1940⁵). Această argheziană pierdere de sine, sfiala de a se legitima ca individualitate (antiromantică, într-un mod radical, deși, în alte locuri, egotismul nu lipsește), combinată cu imposibila autocunoaștere și recunoaștere, nu le mai întâlnim la nici un alt poet. Sunt o marcă prin excelență argheziană. *Inscripție în dosul unui portret* din volumul *Una sută una poeme* (1947) complică și mai mult problema cunoașterii de sine. Dacă, în alte cazuri, eul nu se putea despărți de restul lumii, aici trecutul multiplică ipostazele eului prin depuneri care-l transformă radical: „în pâinea de astăzi e grâul de ieri./ în ziua de-acuma e ziua de-atunci/ Trecutul nu moare, se-njgheabă/ Din ziua trăită cu grabă,/ Ieșind din tablou ca o pată/ A unei culori de-altădată“⁶ urmează metafora sintetizatoare, memorabilă, a impresionantului depozit interior de proiecții ale sinelui: „Trei sfinți fură-n timp zugrăviți/ Și unul vopsit peste altul./ Uitându-te-n suflet, biserică-nchisă,/ Te vezi însutit/ Cu toți câți în tine s-au fost zugrăvit/ Și nu s-au cojit “⁶. Vecin cu *Inscripție în dosul unui portret* în volumul *Una sută una poeme* este un alt poem pe aceeași temă, *Inscripție pe perețele chiliei*, a cărui primă parte, derutantă, evocă imaginea aproape idilică, nefirească la Arghezi, a unei iubite „din veacul trecut“. Idilismul rural, vag coșbucian, al copilei, proiectat într-un tablou colorat de o duioșie inofensiv-ironică și fals-sentimentală („Copila pe care-am iubit-o/ Pe timpuri, din veacul trecut,/ Era cea mai dârză și cea mai zglobie/ La horă, cu fote și iie./ în holda cu spic, suflecată J Tăia snopul plin dintr-o dată,/ încinsă cu soare/ Și fulgere scăpărătoare./ Iar, seara, vedeam că-și agață/

5 *Ibid.*, p. 350.

6 *Ibid.*, p. 489^190.

Și secera-n cer de o ceață."), introduce, abia perceptibil, tema timpului (*„Copila e visul de-atunci/ Aminte nici nu prea-mi aduc,/ Căci îs cam năuc."*) în peisajul agrest al altei lumi, vitale, ce va deveni necesarul element de contrast pentru singuraticul și devitalizatul călugăr, abia bănuț cu această identitate sugerată de titlu, un ins străin și dezorientat: *„Aproape nici nu mă cunoaște./ Un munte se-upleacă-n crepuscul și paște./ În drum îmi ies alți cunoscuți,/ Mai tineri, mai duși de pe lume./ Cu toate că-mi zic și pe nume/ Nu prea mă cunosc nici cu ei,/ În cete de patru, de trei./ Îmi pare că sunt eu și-aceia,/ Din ceata de-a doua și-a treia,/ Și mergem alături de muțit Și nepricepuți./ Sflindu-ne unul de altul,/ Piticul, ghebosul, înaltul."**. Confuzia de identități, indistincția neliniștitoare dintre eu și lume revin ca simptome ale unei crize a autocunoașterii: *„Mi-e frică de ei și de mine,/ De rău și de bine./ Călcâiele mele nu-mi par ale mele./ Se-ngroașă țărâna./ O simt cu piciorul și mâna,/ Și duc șovăind și n-aleg,/ Pe tălpile mele, pământul întreg"*^{7 8}. Înstrăinarea de propriul trecut echivalează cu pierderea percepției de sine și chiar cu o autonegare dureroasă. Dacă în poezia argheziană a primei tinereți exista, fără îndoială, un reziduu romantic în construcția dizarmonică, antitetică, a eului, sub forma consacrată a unui egotism titanian ce izbucnea uneori nefiresc de violent, în poezia senectuții răzbește din ce în ce mai dramatic *„durerea de-a fi tu"* (ca în *Seară de mai* din volumul *Frunze*) sau *„frica de tine și-ndoiala"* (ca în *Frunze pierdute* din același volum).

O ciudată oscilație între un puternic egotism și o pierdere a sinelui în infinit rupe consecvențele și face imposibile generalizările. Arghezi nu este unul și același, eul poetic nu poate fi redus la o unică

⁷ *Ibid.*, p. 487[^]188.

⁸ *Ibid.*, p. 488.

modalitate de existență, omogenă de la poezia din jurul anului 1900 până la aceea de după *Cuvinte potrivite* (reamintesc istoricul an 1927 al debutului arghezian în volum), unde se consacră un mare poet suficient de bine creditat și până atunci, pentru ca debutul în volum să însemne confirmarea unui stil (de fapt, a mai multor stiluri!) și legitimarea definitivă a unei personalități. Dacă punem la socoteală faptul că debutul publicistic în poezie, sub numele Ion N. Theodorescu, se petrecuse în 1896 în suplimentul literar al ziarului „Liga ortodoxă”, condus de Alexandru Macedonski, atunci nu se poate să nu frapeze faptul că în volumul *Cuvinte potrivite* sunt condensați treizeci de ani de poezie, unde e inevitabil ca vârstele să fie amestecate, într-o combinație de stiluri, atitudini, teme și opțiuni cu atât mai derutantă cu cât e rezultatul unei voințe a autorului, satisfăcut în secret să facă o farsă de istorie literară și criticii contemporane, și posterității. De aceea ar fi riscant să reducem la una singură, oricare ar fi ea, formele de manifestare ale eului arghezian și să o absolutizăm? Așa s-a întâmplat cu acel „homo duplex” arghezian, foarte evident în unele poeme, promovat sub antinomia baudelairiană dintre „înger și diavol”, redusă adesea la un satanism de sorginte simbolistă. Dualitățile argheziene sunt însă mai numeroase și se manifestă la fel de prodigios și pe alte planuri. Au alte conținuturi decât antinomia dintre înger și diavol. Dualitatea — fie romantică, fie simbolistă, fie ludic-modernă (deci oscilația de la romantism la anti-romantism trebuie luată serios în seamă) — tindea, mai ales în critica interbelică, să fie înțeleasă ca o soluție universală a poetului, transformată într-un convenționalism supărător prin stereotipie, frapant la prima lectură, iar dualismul, fără prea multe nuanțe, tindea să se transforme într-o formulă de explicație integrală a arghezianismului. Dar opozițiile argheziene — e adevărat, foarte frecvente — ies de

nenumărate ori din perimetrul arhicunoscut al romantismului, ca și al simbolismului, spre configurații foarte moderne ale eului sau ale ideaticii.

Însăși arta poetică din *Testament* perpetuează imaginea artei argheziene ca o fuziune spectaculoasă a contrariilor: a „slovei de foc” (adică a inspirației romantice iraționale, spontane, incontrollabile) și a „slovei făurite”¹¹ (adică a lucidității creatoare stând sub semnul raționalului și al meșteșugului). Alchimia poetică e și ea bazată pe algoritmul a doi termeni contrastanți: preluate din visteria strămoșească, „îndemnurile pentru vite” au fost transformate miraculos în „cuvinte potrivite”¹¹, „în versuri și-n icoane”¹¹; veninul a fost preschimbat în miere; ocară a fost și ea subtil distilată; „cenușa morților din vatră”¹¹ a suferit, în alambicurile poetice, nesperate modificări, devenind „Dumnezeu de piatră”¹¹; durerea „surdă și amară”¹¹ a fost transformată în cântec, fermecător și pedepsitor deopotrivă. Concluzia procesului alchimic e fixată în cele două versuri memorabile, perpetuate didactic din generație în generație: „*Din hube, mucegaiuri și noroi/ Iscat-am frumuseți și prețuri noi*”. În treacăt fie spus, această artă poetică (a distilării urâtului) nu e un preambul tocmai adecvat pentru *Cuvinte potrivite* (unde poezia explorează cu totul alte sensuri și universuri) și nici nu e justificat să fie adoptată ca o emblemă exclusivistă pentru întreaga poezie argheziană (cum făceau și încă mai fac manualele). În fond, așa-zisa estetică a urâtului din *Testament* anticipă volumul *Flori de mucegai* (1931).

Revenind la reflexul arghezian al polarităților și al dualismelor, să mai observăm că în *Testament* poetul e și el termenul unei opoziții: este „un nume adunat pe o carte”¹¹, dar este unul singur, alesul, autorul 318 unei singure cărți, iar autorul și cartea sunt rodul unei suferințe colective, al efortului unei cohorte de

străbuni ce urcă prin „râpile și gropile adânci”¹ ale secolelor, ca să-și „verse osemintele”^{**} în miraculosul athanor (cuptorul alchimic) — poezia — pentru ca o materie impură să se înobileze și spiritualizeze. Unul (poetul) sau una (cartea) adună în sine multiplul (străbunii și secolele). Emfaza de *poeta vates* se desfășoară și în *Rugă de vecernie*, tot din *Cuvinte potrivite*, unde primele versuri declamă ritos și mândru: „în mine se deșteaptă o-ntreagă omenire,/ Sunt cei ce-au fost pe vremuri, sunt cei ce sunt acum”^{9 10} etc. Poetul își asumă cu superbie acest rol, invocându-l pe Dumnezeu ca martor și garant al misiunii sale: „De unde vin aceștia? De unde-acești eroi,/ Călăi, iobagi, apostoli, din noapte pan' la mine?/ De unde-această piatră cu fețe de noroi/ Și scăpărând cu focuri de-azur și de rubine?// Le sunt dator odihna ce pleopa nu-mi atinge?/ Le dătoresc lumina și faptul crud că sunt?/ Cu mine omenirea, Părinte, se va stinge?/ Dă-mi pacea și răbdarea s-o caut și s-o cânt”¹¹. Retorica unui eu ce se supraevaluează revine și în poemul *Arheologie*, tot din *Cuvinte potrivite*. „Sfintele oseminte”^{**} ale unui trecut fabulos se așază în sufletul poetului și germinează un egocentrism paradoxal: „Și, câteodată, totul se deșteaptă,/ Ca-ntr-o furtună mare ca Tăria/ Și-arată veacurile temelia./ Eu priveghez pe ultima lor treaptă”¹¹.

Însă asumarea durerilor altora îl exasperează altă dată pe poet și procesul benefic de rodire a creației ca răzbunare a suferințelor seculare din *Testament* se transformă într-o pedeapsă resimțită ca o teribilă condamnare, în poemul *De când mă știi* din *Una sută una poeme*: „De când mă știi, am luat asupra mea! Povara-ntotdeauna, Doamne, cea mai grea,/ Și tot urcând în coastă, vream s-arăt/ Că nu mă dau poverile-ndărăt.// O suferință între alte două/ N-am socotit-o suferință nouă./ Haide și tu, așază-te-n spinare./ Mă simt voinic. Pe cine ce-l mai doare?/ Cine-i strein și singur, cine?/ Să urce-n cârcă, pe samar, la mine.// Hai, ticăloșii, blânzii, toți de-a valma,/ Câți ați întins obrazul, câți l-ați bătut cu

9 *Ibid.*, p. 131.

10 *Ibid.*, p. 132. ¹¹*Ibid.*, p. 58.

palma". Iar continuarea revoltată e o sfidare, o întoarcere pe dos a atitudinii din *Testament*; preluarea suferinței celorlalți e considerată aici o corvoadă îngrozitoare care îl transformă pe poet, pe fericitul ales de altădată, în „caricatura lui Isus”, imagine teribilă a poetului copleșit de rolul de mesager al celorlalți, pentru a le ispăși în vers păcatele: „însărcinare, poate, am de la Satan/ Să vă ridic la cer prin uragan./ Sunt robul vostru, hotărât de sus,/ Să fiu caricatura lui Isus”¹². Dar nevroza acestei nemulțumiri nu se oprește aici și poemul se încheie cu un protest de supremă sfidare: „Sunteți ai mei, și răi și buni. Veniti./ Dator sunt să vă fac și fericiți.// Dar ostenit în drumul meu îngust,/ Că sunt ales la milă cu dezgust,/ Scârbit de om, jignit de omenire,/ Să-mi duc poverile la mântuire,/ Ay căuta zadarnic a-n(elege/ De ce mi-ai pus porunci de-atare lege/ Eu, Doamne, le-am primit și mă supun,/ Stăpâne drag, gingaș ca un lăstun,/ Vreau să te-ntreb: când m-ai ales, ai fost nebun?”^{13 14}. Arta poetică din *Testament*, unde cartea are misiunea sacră a mărturiei în fața lui Dumnezeu („Robul a scris-o, Domnul o citește”), iar această misiune este asumată cu mândrie de scriitorul-mediator ales, trebuie citită prin reversul ei din poemul *De când mă știi*, unde suferința celorlalți e o pacoste pentru poetul copleșit, anulat de o asemenea povară, pentru că unicitatea lui e în pericol sub presiunea gregară a celor mulți. Orgolios, poetul nu mai acceptă sacrificiul de sine, oricât de nobil ar fi acesta în aparență. A intervenit oboseala și ea este mărturisită fără ocolișuri în poemul *Răscruce* din volumul de senectute *Frunze* (1961): „Sunt, poate, desfăcut, sunt, poate, ostenit/ Călcând pe

¹² *Ibid.*, p. 512-513.

¹³ *Ibid.*, p. 513.

¹⁴ *Opere* II, p. 9.

aripi și pe punți de iască?/ Nu! Insul meu se cere însutit./ Da(i-i răgazul să renască."¹⁵. Șansa regenerării este căutată în acea multiplicare a sinelui pe care o întâlnim frecvent între reflexele specifice ale vieții interioare argheziene.

Antiteza dintre unu și multiplu (care e cu totul altceva decât opoziția dintre înger și diavol) funcționează în cele mai diverse situații poetice. O astfel de structură logică organizează și poemul *Cuprinsul* din volumul *Una sută una poeme*. Un univers întreg, împreună cu Dumnezeu, încapă într-un strop, în infinitul mic al unei individualități compuse din disparitățile lumii: „*Pământul, țarina, bucatele,/ Puse-n spinarea mea cu toatele,/ Oameni și turme și vite,/ Brazdele Zguduite,/ Potecile, miriștea,/ Durerile, neliniștea,/ Ploaia, negura, vântul,/ Hohotul, spaima, frământul.*H Cum a intrat în mine țara toată?/ Cum a-ncăput o țard-ntr-o lopată?/ *Pădurile într-un ghiveci de lut?/ O mare-ntr-oagă-ntr-un pahar băut?// Atuncea, dimpreună cu ele-n stropul meu! De zmârc, a încăput și Dumnezeu*"¹⁶. E un fenomen invers risipirii eului în lume, într-o nedeterminare egală cu anularea sinelui; e aici, în poemul citat, un fenomen de asumare și interiorizare a lumii, conducând spre o substituie solipsistă a lumii cu sinele. Eul dizolvat în lume, într-o multiplicitate indeterminată, dătătoare de vertij, are o contrapondere semnificativă în procesul egocentrist al asumării interioare a întregului univers.

Un cu totul alt înțeles și o rezolvare nescontată are polaritatea interioară așa cum e figurată într-un poem al senectuții, dar care rezumă o întreagă istorie personală: poemul *Sufletele mele-s două* din volumul postum *Frunzele tale* (1968). Îmblânzirea demonului se realizează printr-o disponibilitate ludică, o adevărată demonstrație acrobatică, în care unul și același apare proiectat în dubla ipostază de dresor și fiară domesticită: „*Sufletul mi-e un jucător pe sfoară./ Dar sufletele mele-s două./ Unul întinde sfoara și o desfășoară/ Neconținut, tăioasă, vie, nouă,/ Si celuilalt «ridică-te*

și du-te»-i spune,/ Și celălalt, rânjind i se supune./ Ochii acestuia de fiară sunt/ Și-l găuresc uitându-se-n pământ! Și seacă apa și-ard pe sus/ Șoimii de vii, în zborul de apus"¹⁶. Monstrul e aici chinuit, bine stăpânit, biciuit de o rațiune superioară prin autoritatea pe care nu o avea în structura interioară a poetului la tinerețe, când demonul putea fi devastator, un satisfăcut agent distructiv. Jocul cu sine însuși a devenit cu timpul o componentă importantă a notoriei disponibilități ludice a poetului. „Monstrul” din sine însuși apare într-o ipostază inedită în poemul citat anterior — aceea de demon interior ce joacă pe sârmă după cum îi dictează cu severitate un alter-ego: „Monstrul din aer poate să se lase! Purtat în bici pe firul de mătase,/ Cu talpa lui de

¹⁶ *Operei*, p. 511.

¹⁷ *Opere II*, p. 276.

321 *piatră și pământ,/ Parcă purtat și legănat de vânt./ Scrâșnește. S-a oprit. Nu-i dau răgaz./ Biciul meu greu îi cade pe grumaz,/ Pe umere, pe pulpe, pe picioare./ Răcnește, urlă, vrea să se scoboare"¹⁷. Acest control excesiv asupra părții răzvrătite din sine însuși determină o neașteptată sinucidere a demonului umilit: „Nu-i nici o clipă de repaos./ Aruncă-te și cazi în haos,/ Și amețit, precipitat în el,/ Sfârșimă-ncuietarea de o(el”. Evadarea sau eliberarea „monstrului” care jucase în aer, pe sârmă, sunt numai aparente, căci nu are altă scăpare decât să „cadă în haos”.*

Adevărul surprinzător este că atât de complicata ființă argheziană, un ghem de tendințe contradictorii și o sumă de euri ireductibile, tinde uneori, la senectute, să se simplifice, pentru a-și dobândi liniștea definitivă sau măcar un răgaz, inimaginabile ca aspirații de conciliere în dezlănțuirea tumultuoasă a energiilor juvenile de altădată.

CUPRINS

<i>Cronologie</i>	V
-------------------------	---

CUVINTE POTRIVITE (1927)

Testament	3
> Cântec de adormit Mitzura.....	5
^înviere	6
Din drum	6
V-Melancolie	7
Plugule.....	8
Y Muntele măslinilor.....	8
/Târziu de toamnă.....	9
Psalm (Aj <i>putea vecia cu</i> <i>tovărășie</i>)	10
JrSeara.....	11
jr Vânt de toamnă	12
/Marină	13
/Mâhniri.....	13
Psalm (<i>Sunt vinovat că am râvnit</i>).....	14
/Prigoana.....	16
t Cenușa visărilor.....	17
Creion (<i>Un joc de vorbe goale</i>).....	18
}frMorgenstimmung.....	19
/ Chemarea.....	20

Inscripție pe paravan	
Psalm (<i>Tare sunt singur, Doamne, ți pieziț!</i>)	
/Întoarcere în țărână.....	
x Descântec.....	
y Lumină lină	
/Poartă cernită.....	
Jr Inscripție pe o casă de țară.....	
/Creion (<i>Obrajii tăi ini-s dragi</i>)	
/Miez de noapte.....	
/Niciodată toamna.....	
x Heruvim bolnav	
* Cântare.....	
Psalm (<i>Ruga mea e fără cuvinte</i>).....	
/Belșug.....	
> Ex libris	
Fiara mării	
> Inscripție pe un pahar.....	
4 Pia.....	
Psalm (<i>Nu-ți cer un lucru prea cu neputință</i>)	
<i>jf</i> Binecuvântare.....	
<i>y</i> Poate că este ceasul	
/'Nehotărâre	
/Doliu.....	
Psalm (<i>7> drămuiesc în zgomot ți-n tăcere</i>)	
^Inscripție pe Biblie.....	
^Arheologie	
\yDor dur.....	
x Mănăstire	
Psalm (<i>Pentru că n-a putut să te-nțeleagă</i>).....	
XDrum în iarnă.....	
1 Prințul.....	
/ Evoluții.....	
Putin.....	
/ Gravură.....	

^Creion (<i>Recând pe puntea-ngustă</i>)	53
Psalm (<i>Priveag în șes, în munte și pe ape</i>)	54

^Jignire.....	55
Graiul nopții.....	56
^JBiulbiul.....	57
} Iosif al Ungro-Vlahiei	58
icoană.....	59
U Inscripție pe un portret.....	60
^-Toamnă.....	61
\$ Mitra lui Grigorie.....	62
Agate negre	63
^•Oseminte pierdute	64
Satan.....	65
Vodă Țepeș.....	66
între două nopți	67
>1 Caligula	68
> Inscripție pe o ușe ...;	69
jț Stinse scânteii	70
J Restituiri.....	71
Din nou.....	72
□ Vino-mi tot tu.....	73
^Biserica din gropi.....	74
■ ^Despărțire.....	74
Psalmul de taină.....	75
Triumful.....	77
întâmpinare.....	79
y Heruvic.....	80
J închinăciune.....	81
Potirul mistic	82
Tu nu ești frumusețea.....	83
& Sfârșitul toamnei	84
Psalm (<i>Vecinul meu a strâns cu ne-ndurare</i>)	85
J'Vraciul	87
/ Denie cu clopote.....	88
	325
% Interior de schit	89
Rugă de vecernie	90
Blesteme.....	92
X Miez de noapte.....	95
Duhovnicească	95

Buna-Vestire.....	97
Lingoare.....	99
Rugă de seară.....	100
Apă trecătoare	102
Stihuri.....	104
Zăpadă	105
De-a v-ați ascuns.....	106
Incertitudine.....	108

FLORI DE MUCIGAI (1931) *QA. /*

Flori de mucigai.....	113
Pui de găi.....	114
Cina	116
Streche	117
Galere.....	118
La popice	119
Ion Ion	121
Ținea.....	122
Serenadă.....	123
Lache	124
Ucigă-1 toaca	125
Fătălăul.....	127
Candori.....	129
Dimineăța.....	130
Sici, bei	131
Cântec mut.....	132
Morții	133
Șatra.....	135
Convoiul.....	136
Generații.....	137

326

Munca.....	137
Sfântul	139
Rada.....	140
Nostalgii.....	141
Ceasul de-apoi	142

CĂRTICĂ DE SEARĂ (1935)

Cuvânt	145
--------------	-----

Ora rece	146
Mă uit.....	147
De Paști	148
Cântec din frunză.....	149
Ploaie	149
Maica Scintila.....	150
Miere și ceară.....	152
Fabulă.....	153
Har	154
Vaca lui Dumnezeu	155
Domnița	156
Zăbavă	157
Cântec din fluier.....	158
Haide	159
Ora târzie	160
Transfigurare	161
Logodnă.....	162
Mirele.....	163
îngenunchiere.....	164
Mireasa.....	165
Căsnicie	166
Ghicitoarea.....	166

Addenda

Timpuri.....	168
Făclii.....	169
Bărăganul.....	170

327

O zi.....	171
Priveghere.....	171
Sfântule	173
Un cântec	174
De dincolo	175
înviere	176
Logodnă.....	177

MĂRȚIȘOARE (1936)

Nu am.....	181
------------	-----

Să vedem.....	182
Frageda.....	183
Cuvinte stricate.....	184
Nue	185

Din HORE (1939)

Iarba trează.....	189
Buruiană, nu știu care	190
Colind.....	191
Crucea veche	192
Moștenire.....	193
Om de pământ	194
A venit	196
Denie	198
Luna s-a	199
Dacica.....	200

Hore de copii

Abece.....	202
Hora lui Esop.....	204
Horă de hâtru	206
Horă de băieți.....	208
Horă în grădină.....	209
Horă-n bățătură.....	210

328

Din ALTE CUVINTE POTRIVITE (1940)

Epigraf.....	215
Suiș.....	216
Creion (<i>Luna umblă printre case</i>).....	217
Psalm (<i>Ca să te ating, târâș, pe.....rădăcină</i>)	217
Toamnă de suflet	218

Din ȘAPTE CÂNTECE CU GURA-NCHISĂ (1940)

Mai mult pământ	221
Tot o sarică.....	222
Dormi?	223

DIN ABECEDAR (1940)

Iama blajină.....	227
Pe o piatră.....	229
Unui prieten mic.....	230
Alfabetul.....	231

Din UNA SUTĂ UNA POEME (1947)

Inscripția cărții.....	237
întoarcere.....	238
Șoim și fată.....	239
Ziua albă.....	243
Ziua cenușie.....	244
Cătunul.....	244
Un plop uscat.....	245
Domniță.....	246
Când s-ar opri secunda.....	247
Păretele de var	248
Ogor pustiu.....	248
Spuză fierbinte.....	250
Bivolul de jar.....	251
S-a culcat o fiară	252
Ce plângi?.....	252
Păstrează.....	254

329

Copilă.....	255
Mă uit la flori.....	256
Psalm (<i>Făr-a te ști decât din presimțire</i>).....	257
Când veniră	258
Altă dată.....	259
Mărturie pe vioară și arcuș.....	261
Crezi basmul.....	262
Mâhniri de tânăr cărturar.....	263
Inscripție pe mormânt	267
Inscripție pe un inel	267
Noi moștenim.....	268
Buruiana asta	269
într-un județ.....	270
în satele și văile	271

Da, e lung.....	272
Drumu-i lung	273
De la Jii, în drum.....	274
Zmârcul	275
Câinele sufletului.....	276
Ce-i fi și tu?.....	277
Cetate medievală	278
Clopotele	279
Transfigurare	280
Epitaf (<i>Și-a făcut înghițitoare</i>).....	281
Epitaf (<i>Hoitul de sub piatra mea</i>)	281
Doi frumoși	282
Pisanie	283
Inscripție pe catapeteasmă.....	283
Pisanie (<i>între drumuri și castani</i>)	284
Pisanie (<i>Dă-mi durere și prigoană</i>).....	284
Inscripție pe paraclis	285
Inscripție pe biserică	285
Inscripție pe tobă	285
Inscripție pe un craniu	286

330

Inscripție pe Ararat.....	286
Inscripție pe steag.....	287
Inscripție pe ușa poetului.....	287
Inscripție pe cotețul lui Hoțu.....	288
Reminiscente	290
Inscripție în pantoful logodnicei	291
Inscripție în inel.....	292
Inscripție pe oglinda mare.....	292
La treabă.....	293
De ziua cărturarului	294
Consolări	295
Sarcina sacră.....	296
Ai văzut?	297
Cuprinsul	298
De când mă știi.....	298
Nici suferințele nu sunt la fel.....	300
Când ei se bucură.....	300

De multe ori.....	301
Câte puhoaie!	302
Omule.....	303
Floare de mucegai	304
Și dumneata?	304
Aci.lanoi.....	305
<i>Postfață.....</i>	<i>3QH</i>

Tehnoredactor: MIRCEA TĂȚAR

Bun de tipar: 24.VIII.2004

Apărut: 2004

Coli de tipar: 22.5

Tehnoredactare computerizată:

Autonomă „Monitorul Oficial”